cijena 30 d

broj 59

SIRIUS

BIBLIOTEKA ZNANSTVENE FANTASTIKE

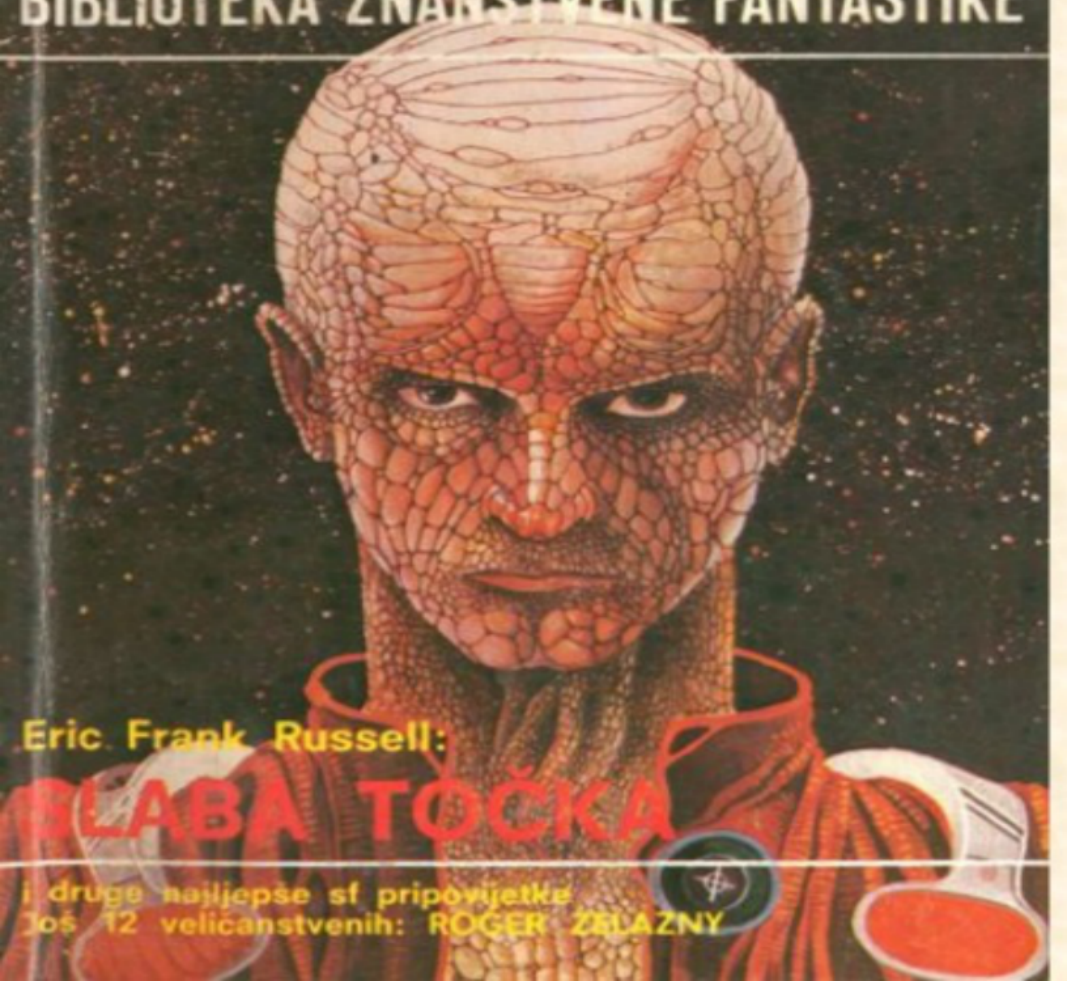

Eric Frank Russell:

SLABA TOČKA

i druge najljepše sf pripovijetke
Još 12 veličanstvenih: ROGER ZELAZNY

Sirius 059

Eric Frank Russell: Slaba točka

Weak Spot

Preveo *Aleksandar Gvoić*

Mnogo se crnih svemirskih brodova nenadano pojavilo iz beskonačnih zvjezdanih prostora i osvojilo Demeter za trideset sati, bez većeg pustošenja i gotovo bez ikakva krvoprolića. Napad je bio tako neočekivan i iznenadan da posadi na tom planetu nije uspjelo pružiti veći otpor. Demeter je dakle bio zauzet u toku jednog dana, odnosno jedne noći. Bila je to velika pobjeda i trijumf za Barbe, a poraz za Imperij.

Barbi su se proširili po cijelom osvojenom planetu i uživali u svojoj pobjedi. Planet koji su zauzeli bio je srednje veličine i podesan za život; na njemu su se nalazila tri grada, jedanaest sela, pedeset dva rudnika, četrnaest tvornica, oveća hidrocentrala, moderni svemirodrom i sedamdeset tisuća zarobljenih stanovnika. Sve je bilo u dobrome stanju i upotrebljivo.

Osvajači su time došli u posjed dragocjene interplanetarne svemirske stanice i strategijski važnog vojnog položaja s obzirom na udaljenost njihova osmoplanetnog sustava od graničnog ruba Imperija. Imajući na umu da se taj Veliki Imperij sastojao od 1500 Sunčevih sustava s više od 6000 planeta, Barbi su s obzirom na svoju veličinu postigli zaista velik uspjeh.

Pobjednici su poslali kući poruku o svome trijumfu koja je izazvala pravo ratno slavlje. Milijuni stanovnika izašli su na ulice i marširali vojničkim korakom, noseći zastave, trubeći u srebrne svirale i pjevajući borbene pjesme. Kalandar, vrhovni vladar Barba, stajao je na balkonu, mahao rukom i smješkao se dok je nepregledna masa ljudi na trgu urlala od radosti i pozdravljala ga uzdignutim pesnicama. Skupljeno mnoštvo dobro je znalo kolika je snaga i moć poraženog protivnika, zbog toga je njihovo slavlje bilo još veće, još radosnije.

Kalandar je također bio potpuno svjestan te činjenice. Znao je da je Demeter tek jedan od svjetova na kojima je život moguć, a Veliki Imperij posjedovao je još bezbroj takvih planeta. Pobjeda, kakva je izvojevana danas, može se ponoviti, i to ne samo jedanput već više puta. Nacerio se pokazujući zube i na gromoglasno klicanje masa odvratio je vojničkim pozdravom.

Ovakve su situacije vrlo česte i uobičajene u povijesti: bitka,

osvajanje i opijenost pobjedom. No, u ovom slučaju postojala je određena razlika koje Kalandar i njegove ratničke horde nisu bili svjesni u svome blaženstvu. Naime, oni nisu mogli ni slutiti da u samom srcu Imperija postoji mala grupa političkih vođa koja se također veselila njihovoj pobjedi.

Demeter je osvojen, hura, hura!

*

U velikoj Zelenoj dvorani Palače pravde sedamnaestorica ljudi koji su predstavljali mozak Imperija sjedili su za stolom oblika potkove. Kroz prozorska stakla nazirali su se bezbrojni tornjevi i neboderi Gilstranda, glavnog grada šest tisuća planeta.

Eldon, sjedokosi, koščati muškarac neobično širokih ramena primio je poruku koju je upravo donio dostavljač, pročitao je i mirnim glasom rekao prisutnima:

— Barbi su jutros zauzeli Demeter.

— Oho! — uskliknu jedan od prisutnih.

— Hvalevrijedan pothvat! — reče drugi izražavajući time svoje zadovoljstvo.

— Taj događaj moramo iskoristiti što bolje — nastavi Eldon. Zatim se obrati kolegi duga, šiljasta nosa i sitnih očiju koji mu je sjedio s desne strane. — Odmah na posao, Wanstellu. Objavi tu vijest svima.

Wanstell kimne glavom i izađe.

Ostala šesnaestorica nastavili su svoju prvobitnu raspravu kao da ih se rat i gubitak jednog od njihovih svjetova uopće ne tiču. Raspravljali su potpuno hladnokrvno o različitim problemima još cio sat, bez ikakve žurbe i histerije kao da su smisao za melodramatičnost izgubili prije dvadeset, pedeset ili stotinu generacija.

Što se toga tiče oni su bili prava suprotnost Barbima koji su doduše imali sličnosti s ljudskim bićima, ali im je koža nalikovala na guštersku; Barbi su se, naime, uzrujavali i pjenili i zbog najmanje sitnice. Barbi su po svojoj prirodi bili temperamentni ratnici, divlji, nemirni, goropadni, neobuzdani, borili su se do kraja, do konačnog uništenja. Sedamnaestorica političkih vođa Imperija bili su naprotiv hladnokrvni i proračunati po svojoj prirodi, ljudi koji su mnogo više cijenili razumno rasuđivanje od oružane borbe.

I tako su mozgovi Imperija bezbrižno sjedili za konferencijskim stolom i čavrljali sve dok nisu donijeli nekoliko odluka, a zatim su se razišli svaki na svoju stranu. Kad je i posljednji napustio dvoranu, Eldon je prišao prozoru i šutljivo promatrao narančaste zrake zalazećeg sunca koje su se širile grimiznim nebom.

Onda se vratio radnom stolu, sjeo i pogledao plaketu koja je visjela na zidu. Riječi na njoj bile su ispisane pozlaćenim slovima. Nasmiješio se krajičkom oka dok ih je čitao: »Kukac može ugristi lava, no kukac uvijek ostaje kukac, lav ostaje lav«.

*

Wanstell koji je bio šef Ministarstva za veze službeno je poslao obavijest cijeloj galaksiji.

— Vlada Velikog Imperija sa žaljenjem objavljuje vijest o gubitku graničnog Sunčeva sustava T. K. 490 koji sačinjavaju četiri planeta, a jedan od njih, Demeter, naseljen je. Na njemu se nalazilo sedamdeset tisuća podanika Imperija u trenutku kad su ga zauzele jurišne jedinice Barba. Vlada će uskoro početi pregovore o razmjeni zarobljenika, a vrlo brzo bit će poduzeti koraci da bi se Demeter ponovo vratio pod okrilje Imperija. Svi građani Imperija mogu biti mirni, jer Vlada kontrolira sadašnju situaciju, pa nema nikakva razloga za uzbunu.

Bile su to lukave riječi političara kakvima su se oni služili od samih prapočetaka Imperija kad je njegov matični planet još bila Zemlja. I potpuno isto kao u tim drevnim danima, novinske su agencije užurbano objavljivale posebna izdanja vijesti.

NEOČEKIVANA POBJEDA BARBA kriještali su radio-programi na Siriusu. DEMETER JE PAO DOK MORNARICA SPAVA — režali su neprijateljski raspoloženi video-prijemnici na sustavu Wolf. SUDBONOSNI ČAS JE BLIZU — pisali su uvodničari primitivnih, ali utjecajnih listova na dalekoj Rimboldovoj skupini planeta.

— Već najmanje dvadeset tisuća godina — prijekorno je pisao ugledni list **Glasnik** u Gilstrandu — Barbi predstavljaju veliku smetnju za naš Imperij. Pitanje je kako će to još dugo trajati. Jasno je samo jedno: tako dugo dok Barbi postoje kao jedinstvena ratna i vojna sila, granice Imperija nisu sigurne. Najmanje jedanput u svakom stoljeću oni bezobzirno upadaju na teritorij našeg svemirskog prostora, i dok takvo stanje traje, sigurnosti i mira nema. Krajnje je vrijeme da uskladimo svoje proturječne interese, da prekinemo sitne prepirke i razmirice, da stanemo zajedno rame uz rame i uništimo neprijatelja jednom zauvijek.

I tako dalje, i tako dalje. Svaka pojedina skupina planeta žestila se zavisno od svoje specifične psihologije. Mnogo je već vremena proteklo, tako da usprkos činjenici što su svi stanovnici Imperija bili ljudska bića, oni su bili podijeljeni u različite skupine s različitim kulturama, različitim pobudama i načinom mišljenja. Imperij je uspio uzgojiti 1500 novih vrsta od kojih je svaka imala svoj specifična stav prema istim problemima.

Gubitak jednog razmjerno nevažnog planeta odjeknuo je širom svemira i pokazao da akcija i reakcija nikad nisu jednake već različite, a u mnogo slučajeva i potpuno suprotne.

To se moglo i očekivati. Zapravo, stručnjaci koji se bave takvim problemima mogli su sve to s priličnom sigurnošću planirati unaprijed i također predvidjeti odjek jednog takvog emocionalnog udara na neki slabo naseljeni planet udaljen tisuću svjetlosnih godina.

*

Barbi su radili bjesomučnom energijom tipičnom za njihov rad. Brodovi su im stalno letjeli amo-tamo dopremajući nove trupe i materijal na Demeter, nastojeći da što prije učvrste svoje položaje i spremni dočekaju protunapad Imperija.

Svi su oni dobro znali da će prije ili kasnije doći do takva protunapada i da će on biti jak i silovit. Poznavali su Imperij u dušu baš kao što je i Imperij znao sve o Barbima. Naime, obje te protivničke strane već su vrlo dugo živjele u neprijateljstvu. Među njima vladalo je određeno razumijevanje karakteristično za protivnike koji tisućljećima koegzistiraju u stanju platonske mržnje.

Premda su se Barbi trudili svim silama da pretvore Demeter u neuništivu tvrđavu, neki su njihovi brodovi na brzinu odletjeli na neutralni planet Kvav, gdje su svečano razmijenjeni zarobljenici. Bila je to formalnost nezamisliva prije sukoba s Imperijom. U davna vremena zarobljenike su pretvarali u robove, prisiljavali ih da rade najteže poslove, a onda su ih ubijali. Imperij je uveo sistem razmjene i Barbi su to prihvatili s velikom nevjericom i sumnjama. Budući da je po njihovu mišljenju jedan Barb vrijedio koliko deset stanovnika Imperija, oni su bili ti koji su imali glavnu riječ u pregovorima o razmjeni.

Razmjena zarobljenika izmijenila je oblik vječnog ratovanja među njima, bar što se tiče Barba. Svemirske bitke i osvajanje protivničkog teritorija više nisu bili dovoljni sami po sebi. Svaki put kad broj zarobljenika na obje strane nije bio ujednačen, trebalo je izvršiti oružani prepad kako bi se njihov broj izjednačio. Zbog nekog neobjašnjivog razloga teret uspostavljanja ravnoteže uvijek je padao na Barbe. Njima je mnogo značilo uhvatiti tisuću podanika Imperija i tako osigurati povratak svojih ljudi.

Manja eskadrila barbskih brodova plovila je između Demetra i Kvava, istovarila sedamdeset tisuća neprijateljskih zarobljenika, ukrcala isti broj Barba od kojih su neki čekali i po četiri ili pet godina na izbavljenje. Cijeli se taj postupak odvijao glatko i bez teškoća.

Nitko nije poremetio ovu operaciju niti predusreo barbske brodove.

Letjelice Imperija patrolirale su na drugim područjima. I nitko se tome nije čudio.

*

Eldon i Wanstell sjedili su za radnim stolom pregledajući izvještaje obavještajne službe. Po njihovu mišljenju, reagiranja novinskih agencija Imperija bila su više nego dobra. Postupci Barba također su im išli na ruku. Obojica su se šalila na račun Kalandara kojeg, na žalost, nisu mogli javno pohvaliti, a da pri tom ne izazovu oštre prosvjede na svojih 1500 sunčevih sustava.

Oni i njihovi odsutni suradnici imali su zadatak koji bi svaki

tehnički stručnjak držao nemogućim i potpuno ludim: oni su iskusno i vješto upravljali divovskim mehanizmom koji radi i funkcionira mnogo bolje ako je blokiran nekom preprekom.

Dokazi za to ležali su pred njima. Na planeta Quimperu pobuna mladih protiv starih, koja je opasno prijetila, rasprsla se poput mjehura od sapunice jer su se kolovođe pridružile redovima svemirske mornarice. Dvadeset četiri planeta koji su namjeravali sklopiti poseban, nezavisan carinski savez odustali su od te zamisli u korist zajedničke planetarne unije.

Dvije stotine osamdeset krajnje individualistički raspoloženih graničnih planeta koji su se još nedavno protivil centralnoj vlasti, danas su podigli uzbunu i zatražili zaštitu od te iste vlasti. Pacifistički raspoloženi Rigelianci ponudili su svoj doprinos obrambenim snagama, dok su još jučer tvrdokorno odbijali pružiti bilo kakvu pomoć. Dva planetarna sustava-blizanca u blizini Bootesa konačno su odbacili svoje glupe planove o građanskom ratu i odlučili udružiti snage za uništenje Barba. Javnost Arcturusa odbacila je planove i prijedloge o otcjepljenju od matice.

Tisuće manje ili više sličnih primjera pokazali su da u određenim okolnostima prepreke ovakve prirode povećavaju, mogućnost uspješnog djelovanja državnog aparata.

No, postojala je jedna pojedinost koja je opasno prijetila da pokvari sve, ali u ovom trenutku oni je još nisu bili svjesni. Polako se uspinjući stepeništem dolazila je trojka koja je donosila nepremostivu prepreku.

*

Jedan od njih, službenik u Palači pravde, pokucao je i ušao, ostavljajući drugu dvojicu da čekaju pred vratima. Rekao je Eldonu:

— Oprostite što smetam, ali došlo je do malog nesporazuma u razmjeni zarobljenika.

— Zbog čega? — upita Eldon.

— Kalandar zahtijeva vraćanje svog najmlađeg sina, Jazana, bivšeg pilota. Ako se još sjećate, njega smo zarobili prije dvije i pol godine.

— Ne sjećam se toga — reče Eldon mršteći se. — Za nas on uopće nije posebno važan. Strogo je pravilo da se zarobljenici vraćaju prema redoslijedu zarobljavanja bez obzira na njihov položaj ili rang. Ne vidim nikakva razloga zašlo Jazana ne bismo mogli vratiti. — Pogledao je sugovornika ispod oka. — Ili, možda, takav razlog ipak postoji?

— Postoji.

— O čemu je riječ?

— Jazan se ne želi vratiti, bar zasad.

— Ne želi se vratiti svojima? — ponovi Eldon ne vjerujući vlastitim riječima. Barb koji ne želi nastaviti kavgu i tučnjavu zaista je rijetkost.

— Zašto želi ostati ovdje?

— To će možda najbolje objasniti psiholog, ako ga želite saslušati.

— Uvedite ga — zapovjedi Eldon.

Službenik izađe i uvede u dvoranu debeljuškastog čovjeka ozbiljna izgleda. Pridošlica sjedne pošto mu je Eldon rukom pokazao stolicu.

— Dakle, što biste mi željeli reći?

— Kao što vam je vjerojatno poznato, ja sam psiholog u logoru broj dvanaest. — počne objašnjavati pridošlica. — To je vrlo teška i nezahvalna dužnost. Drugim riječima, moja je dužnost da čopor vukova pretvorim u stado ovaca. Međutim, ipak sam uspio preobratiti jednog važnog zarobljenika.

— Jazana?

— Baš njega. — Načas se prepustio mislima osjećajući se vrlo nelagodno. — Dobro znate kakvi su Barbi. Oni su izrazito emotivni i skloni fanatizmu.

— I?

— Općenito govoreći, pridobijeni Barb papskiji je od pape. Njegova je vruća želja da spasi cijeli svijet. Po svojoj naravi on je rođeni mučenik.

— Kakvo to značenje ima za naš Imperij?

— Sve što postoji u ovom svemirskom prostoru ima svoju svrhu — tumačio je dalje debeljko. — Jazan čvrsto vjeruje da su on i njegov narod stvoreni da budu spasioci Imperija u ovom golemom prostoru kao i u onom prostoru koji ćemo otkriti u budućnosti. On želi s vama raspravljati o tome problemu i ne želi se vratiti svome narodu dok to ne ostvari.

Eldon pogleda Wanstella koji se baš u tom trenutku odlučio da netremice proučava strop. Ponovo se obrati psihologu.

— U redu, razgovarat ću s njim, ali nasamo.

*

Jazan je bio tipičan predstavnik svojeg roda, mršav, visok i kože nalik na guštera. Oči su mu se žarile iz njih kao da je izbijao neki misticizam.

Stajao je pred Eldonom pognute glave i s rukama na leđima. Rekao je tiho:

— Moja je dužnost sada da svog oca dovedem na put istine. I moju braću, i moj narod. Molim vas da obustavite neprijateljstvo, u vezi s mojim povratkom.

— Prekinut ćemo borbu tek onda kad tvoj narod postane bolji — hladnokrvno je izjavio Eldon. — A to će još potrajati dugo, dugo.

— Oni će spoznati svjetlo istine. I onda će ga širiti po cijelom ovom golemom prostoru. Vaši će brodovi u miru krenuti stopama našeg naroda.

— To ćemo razmotriti kad za to bude vrijeme — reče Eldon. — No,

za sada taj čas još nije kucnuo.

U Jazanovim očima bljesnuo je oganj. Licem mu je preletio karakterističan gnjev, no uspio ga je obuzdati. Bio je neobično inteligentan i samodisciplinirani za jednog Barba. Rekao je:

— Izmijenit ću svoj narod bez obzira na vašu suradnju i pomoć. Oni poslušni i ponizni krenut će za mnom, a oholi će propasti. U tome biste vi mogli mnogo pomoći. Vjerujte, moj narod vam može biti od velike koristi u budućnosti. — Podigao je glavu, pogledao Eldona ravno u oči i dodao: — Od mnogo veće koristi nego danas.

— Što želite time reći?

— Saznao sam neke pojedinosti o pravoj snazi i moći vašeg Imperija. On je bez svake sumnje mnogo veći nego što to misle moji ljudi. Vaš je Imperij tako moćan da bi mogao uništiti Barbe preko noći; zapravo, to ste već mogli učiniti prije mnogo stoljeća. — Pogledi su im se ponovno sreli. — Zašto nas već niste satrli?

Eldon upre prstom u plaketu na zidu.

— Lava ne možete smanjiti niti promijeniti bez obzira koliko ga ujedali.

— Zašto nam uopće dopuštate da vas ujedamo?

Naslanjajući se o rub stola, Eldon reče:

— Morat ću pribjeći vrlo jednostavnoj analogiji. Vjerojatno ste čuli za princip na kojem se osniva rad parnog kotla?

— Čuo sam.

— Teoretski govoreći, slaba točka u parnom kotlu može izazvati eksploziju. U praksi se to događa vrlo rijetko. A znate li zašto?

— Nastavite.

— Zato što ljudski um ima sposobnost predviđanja. Pri konstrukciji parnog kotla mi sami ugrađujemo takvu slabu točku koja je podešena tako da popusti u onom trenutku kad pritisak postane samo malo viši od dopuštenoga. Do eksplozije ne može doći jer unaprijed planirano ispuštanje suviška pare sprečava neželjene posljedice. Takva umjetno stvorena slaba točka u parnom kotlu zove se sigurnosni ventil. Taj ventil odvodi suvišnu paru i smanjuje pritisak.

— To mi je potpuno jasno. .

— Naš Imperij — nastavio je Eldon — možemo usporediti s golemim parnim kotlom koji radi pod najrazličitijim vrstama pritiska kao što su konkurencija, suparništvo sukob interesa, i mnogi drugi. Imperij se ne može povećati niti proširiti sve dok ne pronađemo način da premostimo i prijeđemo ponore koji postoje iza naših granica. To je naš problem.

— Da, jasno mi je.

— U međuvremenu, vaš ratnički narod vrti se oko nas i vrlo susretljivo odvodi suvišak pare i pritiska. To je zaista vrlo ljubazno od vas. Mi smo vam za to zahvalni. Sve dok vi nastavite vašu igru, za nas

nema opasnosti da eksplodiramo i raspadnemo se.

— Slažete li se da svom narodu iznesem ove činjenice?

— U potpunosti — uvjeravao ga je Eldon, smješkajući se. — Većina vam neće povjerovati, a onih nekoliko koji to i učine, silno će se prestrašiti i uzrujati. Oni će se naći u bezizlaznoj situaciji i neprilici, jer htjeli ili ne, morat će prihvatiti našu igru.

— A vi odbijate prekinuti rat?

— Ne možemo prekinuti nešto što nismo ni započeli — reče Eldon. — Slušajte, osvrnite se na povijesne činjenice i vidjet ćete da Imperij nikada nije napao prvi. Uvijek smo čekali da nas napadnu i tek onda smo uzvratili borbom, oprezno i promišljeno kako ne bismo oslabjeli vašu funkciju neophodnog neprijatelja. Agresija je vaša osobina. A mi uopće ne želimo da vas oslobodimo te osobine.

— To znači da je inicijativa u našim rukama — primijetio je Jazan vrlo oštroumno. — A vi nam ne možete diktirati kako da se koristimo tom inicijativom. I zbog toga se vraćam kući. Namjera mi je da vam se suprotstavim miroljubivom inicijativom.

— Ukoliko vas vaši ratnici prije ne smaknu.

Jazan se tiho udaljio. Eldon je dva puta prošetao sobom, pogledao kroz prozor kao i uvijek i onda se vratio svome stolu. Na interfonskoj komandnoj ploči odabrao je jedan gumb, pritisnuo ga i počeo govoriti glasu koji mu se javio:

— Sanders, nemamo više puno vremena. Od danas treba dati prioritet istraživanju superpogonske energije. Ona je sudbinski važna za naš opstanak. — Zastao je, slušao i onda uzviknuo: — Do đavola s naoružanjem! Rekao sam glavni prioritet, razumijete?

Stvarni neprijatelj Imperija bio je onaj nepremostivi bezdan u svemiru.

Objavljeno prema dogovoru s GPA München

Za SIRIUS…

Kažu da nova metla dobro mete, pa se moglo očekivati da će novi recenzent jednostavno pomesti sve što ste Vi napisali i poslali SIRIUSU, dragi čitatelju. No to se nije dogodilo — rubrika ZA SIRIUS je puna naslova kao malokad do sada. I to ne zbog blažeg kriterija novog recenzenta (čak mi se čini da je stroži od Koščevića) nego zbog Vaših priča, dragi čitatelju, koje kao da postaju sve bolje i sve zrelije. Uostalom, evo priča koje će (u dogledno vrijeme) — ostvanuti na stranicama SIRIUSA:

TAJ ČUDNI ŠMIT (pismeno, suvislo, domaće, književno!); VARIJACIJE NA TEMO (kratko, jasno, sažeto, direktnoj; KOLEKCAONARI I LAMPA (dobre ideje, dijalog teče glatko); POSETA (malo nalik na Nivenovu priču o Svetzu, no u nas ta ideja nije obrađena); ZAVRŠNI ISPIT (u prvi mah djeluje nelogično, no nakon pažljivijeg čitanja jasno je da u toj nelogičnosti ima — logike); GRANIČARI (ako su fizičke i matematičke postavke i formule u redu — a to nije teško provjeriti „— tada je riječ o ideji koju je živa šteta potrošiti na minijaturu od jedne stranice. Da ste poslali adresu uz priču, pisao bih vam izravno da se dogovorimo, pa sam odlučio da

pričekam s objavljivanjem priče dok se ne javite!); DOL S POGANI, TAKO NE GRE i DIVERZIJA (sf satira, aktualno); SRETNO DOBA (vrlo pismeno, besprijekorno — doduše malo nalik na film »Zeleno sunce«, no ne pretjerano); NOVA UTOPIJA (uzor kako se može pisati a da se ne povodi za angloameričkom sf); OSEĆANJE (nakon prerade prihvatljivo); NIKAD NE ZNAŠ... (ludo, moglo bi biti i pismenije no uz pomoć lektora...); POTHODNIK (priča dostojna Lucasa; bit će objavljena tek pošto kao autor uredite »pravo vlasništva« s redakcijom koja ju je otkupila); PROP'O KONTAKT (najkraća i najdomaćija priča koja će među prvima biti objavljena).

nastavak na 94. stranici ●

J. G. Ballard: Kipari oblaka na Koralju D

The Cloud-Sculptors of Coral D

Prevela *Ingrid Jurela*

Cijelog su ljeta kipari oblaka dolazili iz Vermilionske pustinje i plovili svojim obojenim jedrilicama iznad koraljnih kula koje su se poput bijelih pagoda uzdizale uz auto-cestu prema Zapadnoj laguni. Najveća od tih kula je bio Koralj D, i tu je zrak što se uzdizao iznad pješčanih grebena bio ukrašen kumulusima u grudama koje su nalikovale na labudove i bile znak lijepog vremena. Uzdignuti na ramenima zraka iznad krune Koralja D, rezbarili smo morske konjice i jednoroge, portrete predsjednika i filmskih zvijezda, guštera i egzotičnih ptica. Dok je gomila ljudi gledala iz svojih automobila, uz prasne krovove bi pala svježa kiša, plačući iz. oblikovanih oblaka koji su plovili preko pustinjskog tla prema suncu.

Od svih oblako-skulptura koje smo oblikovali, najbolje su bile one koje su predstavljale Leonoru Chanel. Prisjetim li se onog poslijepodneva prošlog ljeta kad je u svojoj bijeloj limuzini prvi put došla gledati kipare oblaka na Koralju D, čini mi se da uopće nismo shvaćali kako je ta lijepa ali suluda žena gledala na skulpture koje su mirnim nebom plovile iznad nje. Poslije su njezini portreti, oblikovani u zračnom vrtlogu, plakali olujnom kišom nad tijelom svojih skulptura.

U Vermilionsku pustinju sam stigao tri mjeseca prije toga. Bio sam umirovljeni pilot i teško sam se mirio s tim da mi je slomljena noga i da više nikad neću letjeti. Vozeći se jednog dana prema pustinji, zaustavio sam se blizu Koraljnih kula na auto-cesti prema Zapadnoj laguni. Dok sam promatrao te goleme pagode nasukane na tlu fosilnog mora. začuo sam glazbu koja je dolazila iz blizine pješčanoga grebena udaljenog oko dvjesta metara. Klatareći se na svojim štakama preko pijeska koji je klizio, naišao sam na plitki bazen između duna gdje su sonične statue udarile u sjeme u blizini srušenog studija. Vlasnik je otišao, napustivši zgradu koja je nalikovala na hangar, prepuštajući je pustinjskim ražama i pijesku, a ja sam potaknut nekim napola svjesnim nagonom počeo tu dolaziti svako poslijepodne. Od letvica i greda koje su tu bile ostavljene izgradio sam svoje prve divovske

zmajeve, a poslije i jedrilice sa palubama. Vezani konopcima, visili su iznad mene u poslijepodnevnom zraku poput nekih dražesnih znakova.

Jedne večeri, dok sam pomoću vitla spuštao jedrilice, odjednom je zapuhao snažan vjetar iznad vrha Koralja D. Dok sam se rvao s ručicom za okretanje, pokušavajući da učvrstim štake u pijesak, približile su mi se dvije osobe koje su dolazile preko pustinjskog tla. Jedna od njih bio je niski grbavac s djetinje užarenim očima i izobličenom vilicom u obliku kuke sidra na jednoj strani. Sitnim koracima je pojurio prema polugi za namatanje i počeo namatati konopce oštećenih jedrilica, gurnuvši me u stranu svojim jakim ramenima. Pomogao mi je da dođem do svoje štake i zavirio u hangar. Tu sam upravo davao oblik svojoj najmodernijoj jedrilici, ne više zmaju, već pravoj jedrilici s dizalima i kontrolnim konopcima.

Golemu je šaku stavio na prsa.

— Mali Manuel... akrobat i dizač utega. Nolan! — zaurlao je. — Gledaj ti ovo!

Njegov se pratilac prignuo do soničnih statua i zavrnuo spirale kako bi im glasovi bili rezonantniji.

— Nolan je pravi umjetnik — povjerio mi je grbavac. — Izgradit će vam jedrilice poput samih kondora.

Visoki je čovjek švrljao između jedrilica i rukama kipara dodirivao njihova krila. Oči su mu bile mrke, a lice mu je nalikovalo na lice boksača koji se dosađuje. Pogledao je gips na mojoj nozi i moju izblijedjelu vjetrovku za letenje, te kretnjom ruke pokazao na jedrilice.

— Sagradili ste im i palube, majore.

Ta je primjedba sadržavala potpuno razumijevanje mojih motiva. Pokazao je na koraljne kule koje su se uzdizale iznad nas prema večernjem nebu.

— Sa srebrnom smjesom u kojoj je jod jedan od sastojaka mogli bismo rezbariti oblake.

Grbavac mi je ohrabrujuće kimnuo, dok su mu oči gorjele astronomijom snova.

Tako smo osnovali kipare oblaka Koralja D. Iako sam i sebe smatrao njihovim članom, nikad nisam jedrio, ali sam Nolana i Malog Manuela naučio letjeti, a poslije, pošto nam se pridružio, i Charlesa Van Eycha. Nolan je našao tog plavokosog gusara kavanskih terasa u Vremilonskoj pustinji, Teutonca tvrdih očiju i slabih usta, i doveo ga do Koralja D kad je sezona bila završila, a dobrostojeći turisti i njihove kćerke vratili se u Red Beach.

— Major Parker... Charles Van Ĺóńę. On je lovac na glave. Djevojačke — primijetio je Nolan svojim hladnim humorom. Usprkos nelagodnosti oko njihova suparništva, odmah sam shvatio da će Van Ĺóńę našoj grupi dati onu potrebnu dimenziju veličanstvenosti.

Odmah u početku sam sumnjao da je radionica u pustinji Nolanova i da svi mi zajedno služimo u ispunjavanju nekog osobnog hira tog tamnokosog osamljenika. Međutim, u to vrijeme bio sam više zaokupljen njihovim učenjem letenja — najprije na konopcu svladavajući zračna strujanja koja su brisala preko zakržljalog tornjića Koralja A, najmanjeg od svih kula, zatim strme padine Koralja B i C te na kraju moćne struje Koralja D. Jednog poslijepodneva, kad sam već bio počeo namatati konopce, Nolan je svoj presjekao. Jedrilica je okomito padala i preokrenula se, poniruć tako da je prijetila opasnost da se nabije na šiljke stijena. Bacio sam se na tlo, dok je konopac udario o moj automobil i razbio prednje staklo. Kad sam pogledao uvis, Nolan je lebdio u raznobojnom prostoru iznad Koralja D. Vjetar, čuvar koraljnih kula, nosio ga je kroz otoke kumulusa koji su zastirali večernje svjetlo.

Dok sam trčao do poluge vitla, otišlo je i drugo uže, i Mali Manuel je skrenuo kako bi se približio Nolanu. Ružni čovečuljak na tlu, u zraku je grbavac postajao ptica golemih krila koja je letjela bolje od Nolana i Van Ĺóńęŕ. Gledao sam ih dok su kružili nad koraljnim kulama i onda zajedno kliznuli dolje prema pustinjskom tlu, komešajući pustinjske raže u oblake čađe. Mali Manuel je bio presretan. Paradirao je oko mene poput džepnog Napoleona, prezirno gledajući moju slomljenu nogu, i grabio pune ruke slomljenog stakla i bacao ga sebi po glavi kao da je imao hrpe zraka. Dva mjeseca nakon toga, dok smo se vozili prema Koralju D jer smo imali sastanak sa Leonorom Chanel, onaj moj prvi osjećaj vedrine malo je izblijedio. Samo nekoliko turista je putovalo prema Zapadnoj laguni, jer je sezona bila završena, pa smo vrlo često pred praznom auto-cestom rezbarili oblake. Katkad je Nolan ostajao u svom hotelu pijući i ležeći na postelji, ili bi Van Ĺóńę nestao na nekoliko dana s nekom udovicom ili rastavljenom ženom, pa smo Mali Manuel i ja odlazili sami.

Pa ipak, dok smo se tog poslijepodneva nas četvorica vozili u mom automobilu prema Koralju D, čim sam vidio oblake kako nas očekuju iznad šiljka Koralja D, sav moj očaj i umor su nestali. Deset minuta nakon toga tri oblakojedrilice su se uzdigle u zrak i prvi automobili su počeli zastajati na auto-cesti. Nolan je bio prvi u svojoj jedrilici crnih krila, uzdižući se ravno prema kruni Koralja D šezdesetak metara više, dok je Van Ĺóńę lebdio amo-tamo ispod njega, pokazujući svoju plavu grivu srednovječnoj ženi u otvorenom sportskom automobilu topazove boje. Iza njih je bio Mali Manuel, dok su njegova krila, obojena poput šećernog štapića, poskakivala i drmala se u uznemirenom zraku. Leteći savijenih koljena i gestikulirajući svojim velikim rukama s palube izvikivao je vesele bestidnosti.

Tri jedriličara, tri sjajno obojene igračke, kretale su se iznad Koralja poput lijenih ptica, čekajući da prvi oblaci prođu iznad njih.

Van Ĺóńę se odmaknuo da uzme oblak. Letio je oko njegovog bijelog jastuka, prskajući krajeve jodnim kristalima i rezao oblake nalik na vunu. Paroviti otpaci padali su prema nama kao razdrobljeni komadići leda. Dok su kapljice kondenziranog spreja padale na moje lice, vidio sam Van Ĺóńęŕ kako oblikuje golemu konjsku glavu. Letio je gore-dolje i kipario uši i oči.

Kao i uvijek, činilo se da ljudi koji su gledali iz svojih automobila uživaju u ovom komadu zračnog marcipana. Lebdio je iznad njihovih glava, nošen vjetrom iznad Koralja D. Van Ĺóńę ga je slijedio, lagano kružeći oko konjske glave. U međuvremenu se Mali Manuel probio do idućeg oblaka. Dok je prskao njegove strane, kroz komesajuću maglu se počela nazirati poznata ljudska glava. Visoku valovitu grivu, jake vilice i opuštena usta Manuel je načinio iz oblaka pomoću niza spretnih kretnja, a vrškovi krila malone su se doticali dok je uranjao i izranjao iz portreta.

Sjajna bijela glava, koja je nepogrešivo predstavljala parodiju na Van Ĺóńęŕ u njegovom najgorem izdanju, prešla je preko auto-ceste prema Vermilionskoj pustinji. Manuel se upravo bio spustio i smjestio jedrilicu na sletište blizu mog automobila kad je Van Ĺóńę izašao iz svoje kabine s usiljenim smiješkom na licu.

Čekali smo na treću izložbu Nad Koraljem D oblikovao se oblak koji je nakon nekoliko minuta procvao u prvobitan kumulus. Dok je tu visio, Nolanova jedrilica crnih krila izronila je iz sunca. Lebdio je oko oblaka obrezujući tu meku tvar. Meko je runo palo na nas kao svježa kiša.

Iz jednog se automobila začuo krik. Nolan se odmakao od oblaka, dok su mu krila klizila kao da otkrivaju njegov ručni rad. Osvijetljeno poslijepodnevnim suncem, pojavilo se mirno lice trogodišnjeg djeteta. Njegovi široki obrazi uokvirivali su mirna usta i bucmastu bradu. Dok je nekoliko ljudi pljeskalo, Nolan je letio preko oblaka i namreškao mu vrh u vrpce i kovrče.

Pa ipak, slutio sam da vrhunac tek dolazi. Opsjednut nekim pogubnim virusom, činilo se da Nolan ne može prihvatiti vlastiti ručni rad uvijek ga uništavajući istim hladnim humorom. Manuel je odbacio cigaretu, a čak je Van Ĺóńę odvratio pažnju od žena u automobilima.

Nolan je plovio iznad djetetovog lica, slijedeći ga poput matadora koji čeka na trenutak kad će ubiti. Načas je zavladala tišina dok se probijao od oblaka, a onda je netko s gađenjem zalupio vratima automobila.

Nad nama je visila bijela slika lubanje.

Djetetovo lice, prerađeno s nekoliko kretnja, nestalo je, ali kroz urezane zube i očne šupljine, velike toliko da bi u njih mogao stati automobil, mogli smo još vidjeti ostatke njegovog dječjeg oblika. Prikaza je prolazila kraj nas, dok su se gledaoci mrštili na lubanju,

kiša koje im je padala po licima.

Malodušno sam uzeo svoj stari letački šljem sa stražnjeg sjedala i nosio ga od automobila do automobila. Dvoje gledalaca se odvezlo prije no što sam došao do njih. Dok sam se nesigurno vrzao uokolo, pitajući se zašto za ime svijeta jedan umirovljeni i dobrostojeći oficir zračnih snaga pokušava skupiti tih nekoliko dolara, prišao mi je Van Ĺóńę i uzeo šljem.

— Ne sad, majore. Pogledajte što dolazi... moja apokalipsa...

S auto-ceste je skrenuo bijeli rolls-royce, za upravljačem kojeg je sjedio šofer u livreji pješčane boje ukrašenoj gajtanima. Mlada žena, odjevena u dnevnu haljinu tajnice, govorila je nešto šoferu kroz zamračeno staklo za komuniciranje. Kraj nje je sjajna ruka i dalje držala ručicu prozora — bjelokosa žena draguljastih očiju gledala je kako krila jedrilice još lagano kruže. Njeno jako i elegantno lice činilo se kao zapečaćeno iza tamnog stakla limuzine i nalikovalo na lice madone neke morske spilje.

Van Eyckova letjelica se uzdigla u zrak lebdeći prema oblaku koji je visio nad Koraljem D. Vraćajući se prema svom automobilu, pogledom sam tražio Nolana. Iznad mene Van Ĺóńę je stvarao nešto što je nalikovalo na Mona Lisu; Giocondu s razglednice, vjernu poput gipsane djevice. Dovršena, blistala je na jarkom suncu kao da je emajlirana nekom svemirskom pjenom.

Onda je Nolan izronio iz sunca iza Van Ĺóńęŕ Gurajući svoju jedrilicu crnih krila uz Van Eyckovu, prošao je kroz Giocondin vrat i trzajem krila odrubio glavu širokih obraza. Padala je prema automobilima. Lik se raspadao u mlitavu masu, dok su se dijelovi nosa i vilice kotrljali kroz paru. Krila su jurnula. Van Ĺóńę je opalio iz svog pištolja raspršivača na Nolana i nastala je zbrka od pokidanog materijala. Van Ĺóńę je padao zrakom upravljajući letjelicom prema sletištu. Potrčao sam prema njemu.

— Charles, zar baš moraš izigravati von Richthofena? Zaboga, ostavite jedan drugoga na miru!

Van Ĺóńę mi je odmahnuo da odem.

— Razgovarajte s Nolanom, majore. Ja ne odgovaram za njegovo zračno gusarstvo.

Stajao je i gledao preko automobila dok su krpe materijala padale oko njega.

Išao sam prema automobilu, čvrsto zaključivši kako je došao trenutak da raspustim skupinu kipara oblaka na Koralju D.

Pedesetak metara dalje mlada tajnica je izašla iz rolls-ăîóńĺŕ i domahivala mi rukom. Kroz otvorena vrata me promatrala njena gospodarica očiju poput dragulja. Njena bijela kosa bila je poput sedefaste zmije skupljena iznad jednog ramena.

Odnio sam svoj šljem do djevojke. Iznad visokog čela njena je crvena kosa bila počešljana u punđu kao da namjerno skriva nešto u sebi. Začuđeno je gledala u šljem ispred sebe.

— Ne želim letjeti. Što je to?

— Milostinja — objasnio sam joj. — Za pokoj Michelangela, Eda Keinholza i kipara oblaka na Koralju D.

— Oh! Mislim da samo vozač ima nešto novca. No, izvodite li vi to još negdje?

— Izvodimo li? — Skrenuo sam pogled s ove zgodne mlade žene na blijedu kimeru s draguljastim očima u tamnom dijelu rollsa. Gledala je bezglavi lik Mona Lise kako plovi preko pustinjskog tla prema Vermilionskoj pustinji.

— Mi nismo profesionalci, kao što ste vjerojatno već i sami zaključili. A zacijelo će nam biti potreban i oblak. Gdje je to mjesto?

— U Zapadnoj laguni. — Iz torbice je izvukla podsjetnik od zmijske kože. — Chanelova održava niz vrtnih zabava. Biste li htjeli prisustvovati i pokazati svoje vještine? Dakako, to bi vam bilo dobro plaćeno.

— Chanel... Leonora Chanel, ona...?

Lice mlade žene ponovo je poprimilo obrambeni stav, ostavljajući je po strani od svega što bi se moglo dogoditi.

— Leonora Chanel provodi ljeto u Zapadnoj laguni. Usputno, moram vam naglasiti da postoji i jedan uvjet: ona će odabrati temu za vas. Razumijete, je li?

Pedesetak metara dalje Van Ĺóńę je vukao svoju oštećenu jedrilicu prema mom automobilu. Nolan se već spustio, dok je Cyranova karikatura ostala napuštena posred neba. Manuel je skakutao amo-tamo skupljajući opremu. Na slabom poslijepodnevnom svjetlu nalikovali su na odrpanu cirkusku družinu.

— Dobro — rekao sam. — Shvaćam vas. Ali što će biti s oblacima...?

— Beatrice Lafferty. Chanelova će se pobrinuti za oblake. Obišao sam automobile kacigom u ruci i zatim razdijelio

novac između Nolana, Van Ĺóńęŕ i Manuela. Gledajući auto-cestu, stajali su tu s nekoliko novčanica u rukama, u sumraku koji je postajao sve tamniji.

Leonora Chanel je izašla iz automobila i odšetala u pustinju. Njezin bjelokosi lik, odjeven u kaput od kobrine kože, lutao je među dinama. Oko nje su se dizale pješčane raže uznemirene besciljnim kretnjama tog nezaposlenog duha sagorjelog poslijepodneva. Ne osvrćući se na otvorene žalce oko svojih nogu, gledala je u zračnu zbirku životinja koja se raspadala na nebu i u bijelu lubanju, udaljenu oko kilometar i pol prema Zapadnoj laguni, koja se sve više rasplinjavala preko neba.

Kad sam prvi put vidio Leonoru Chanel kako gleda kipare oblaka

na Koralju D, moj dojam o njoj bio je tek polovičan. Kao kćerka jednog od vodećih svjetskih financijaša i udovica stidljivog aristokrata, grofa Luisa Chanela iz Monaca, bila je bogata nasljednica. Tajnovite činjenice oko njegove smrti na rtu Ferrat na Rivijeri, službeno deklarirane kao samoubojstvo, pridonijele su tome da je Leonora došla u središte popularnosti i ogovaranja. Bježala je od toga tumarajući zemaljskom kuglom od vile u Tangeru okružene zidom do alpske kuće u snjegovima iznad Pontresine, a odatle do Palm Springsa, Seville i Mikonosa.

Za vrijeme tih godina o njezinoj osobi se doznavalo samo iz časopisa i novinskih fotografija: u veselom raspoloženju posjećuje dobrotvornu priredbu u Španjolskoj s Vojvotkinjom od Albe, ili sa Sorajom i drugim članovima visokog društva sjedi na terasi Dalijeve vile u Port Lligatu, dok je njezino umišljeno lice s očima-draguljima promatralo dijamantsko more Costa Brave. Ali bilo je neminovno da se ta njena Garbo-uloga doima proračunatom, jer je uvijek podrivana sumnjama da je njena vlastita ruka bila umiješana u smrt njenog muža. Grof je bio introspektivan plejboj koji je sam upravljao svojim avionom do arheoloških nalazišta na Peloponezu i čija je ljubavnica, mlada i lijepa Libanka, bila jedna od najistaknutijih svjetskih interpretatora Bacha na klavijaturi. Nikad nije bilo jasno zašto bi taj povučeni i ugodni muškarac počinio samoubojstvo. U istrazi o grofovoj smrti značajan je bio Leonorin portret na kojem je dugo radio i koji je slučajno uništen prije saslušanja. Možda je slika otkrivala nešto više o Leonorinom značaju nego što je to njoj bilo po volji.

Tjedan dana nakon toga, dok sam se vozio prema Zapadnoj laguni, upravo na dan prve vrtne zabave, bilo mi je potpuno jasno zašto je Leonora Chanel došla u Vermilionsku pustinju, u taj bizaran kraj pijeska i mrtvila, umora na plažama i varljivih prizora. Duž plaže su divlje rasle sonične statue, i dok sam prolazio cestom uz obalu, čuli su se njihovi oštri glasovi. Zemlja kremenjača na površini jezera stvarala je golemo dugino zrcalo koje je odražavalo zbrkane boje pješčanih grebena življe od krila oblako-jedrilica cinober i boje ciklame. Plovili su nebom iznad jezera poput hirovitih libela kad su ih Nolan, Van Ĺóńę i Mali Manuel otjerali s Koralja D. Došli smo na usplamtjeli krajobraz. Oko pola kilometra dalje oštri kutovi ljetnikovca stršali su uvis kao da su poremećeni nekim krivim spojem vremena i prostora. Iza njega, poput nekog ugaslog vulkana, u nebo se uzdizala planina sa širokim ravnim vrhom, dok su njena ramena uzdizala termalne izvore visoko iznad vrućeg jezera.

Zavideći Nolanu i Malom Manuelu na jakim strujanjima zraka, jačim od onih koje smo znali sa Koralja D, vozio sam prema vili. Onda se maglica uzdigla nad plažom i ugledao sarn oblake.

Stotinjak metara iznad ravnog vrha planine visili su poput

prelomljenih jastuka nekog diva. Stupovi vrtložnog zraka kretali su se među oblacima, kuljajući prema glavama u obliku nakovanja poput tekućine u kotlu. To nisu bili mirni kumulusi nosioci lijepog vremena s Koralja D, nego olujni nimbusi, nestabilne mase prevrućeg zraka koji su mogli zahvatiti letalo i dignuti ga gotovo pola kilometra za nekoliko sekunda. Tu i tamo oblaci su bili uokvireni tamnim trakama, dok su im vrhove presijecale doline i gudure. Kretali su se preko vile sakriveni maglicom od jezerskih para, a onda su ih siloviti zamasi zraka razbijali na komade.

Dok sam prilazio kući i stao iza kamiona punog son et lumière opreme, tucet posluge je poravnalo redove pozlaăenih stolaca na terasi i odmatalo velika rasvjetna tijela. Beatrice Lafferty mi priđe prelazeći preko kablova.

— Majore Parkeru, eto, tu su oblaci koje smo vam obećali. Ponovo sam pogledao tamne nakupine koje su visile nad bijelom vilom poput padobrana.

— Oblaci, Beatrice? Ovo su tigrovi, krilati tigrovi. Mi smo manikeri zraka, a ne krotitelji zmajeva.

— Ne brinite, baš to se i očekuje od vas. — Namrštivši se, dodala je: — Vaši ljudi znaju da je riječ samo o jednoj temi?

— Dakako, o gospođici Chanel!

Dok smo išli prema balkonu s pogledom na jezero, uhvatio sam je za ruku.

— Znaš, čini mi se da potajno uživaš u tome. Neka biraju materijale: mramor, bronca, plazma ili oblaci. Zašto ne? Portretiranje je oduvijek bila zanemarena vještina.

— Zaboga, ali ne ovdje. — Pričekala je da prođe poslužitelj sa rukama punim stolnjaka. — No neki bi ljudi rekli da portretiranje na nebu pomoću sunca i zraka ima okus taštine ili, još gore, grijeha.

— Vrlo si tajanstvena. Poput...?

Igrala se svojim očima.

— Reći ću ti za mjesec dana kad ističe moj ugovor. No, kada dolaze tvoji ljudi?

— Ovdje su. — Pokazao sam na nebo iznad jezera.

Tri su jedrilice visile na pregrijanom zraku, dok su oko njih plutali komadi oblaka nalik na pamuk da bi se zatim razišli u maglicama. Slijedili su pješčanu jahtu koja se približavala pristaništu i čije su gume bacale uvis pijesak trešnjeve boje. Iza vozača sjedila je Leonora Chanel odjevena u odijelo od aligatorske kože, dok joj je bijela kosa bila sakrivena ispod crne toke od rafije.

Dok je vozač sidrio vozilo, Van Ĺóńę i Mali Manuel su počeli improvizirati oblikujući dijelove oblaka pedesetak metara iznad jezera. Najprije je Van Ĺóńę izrezbario orhideju, zatim srce i par usana, a Manuel je ukrašavao glavu papigice, dva identična miša i

slova L.C. Dok su uranjali i izranjali oko nje, a njihova krila katkad doticala jezero, Leonora je stajala na pristaništu pristojno pozdravljajući svaku od tih prikaza.

Kad su se spustili u blizini pristaništa, Leonora je očekivala da Nolan počne rad na jednom oblaku, ali on je plovio pred njom gore-dolje uz jezero, baš kao klonula ptica. Gledajući ovu čudnu bogatašicu iz Zapadne lagune, opazio sam da je zapala u neka osobna sanjarenja gledajući Nolana i zaboravila na sve ljude oko sebe. Sjećanja, karavele bez jedara, prolazile su sjenovitim pustinjama njenih izgorenih očiju.

Malo kasnije te večeri Beatrice Lafferty me kroz prozor knjižnice uvela u vilu. Dok je Leonora u safirnoj haljini bez gornjeg dijela pozdravljala na terasi svoje goste, vidio sam portrete koji su ispunjavali vilu. Izbrojio sam više od dvadeset; od ozbiljnih društvenih portreta u sobama za crtanje — jedna od predsjednika Kraljevske akademije, druga od Annigonija, pa sve do bizarnih psiholoških studija u baru i prostoriji za jelo, Dalija i Francisa Bacona. Gdje god smo se kretali, vidjeli smo isto lijepo i umišljeno lice: pod svodovima između mramornih polustupova, u pozlaćenim minijaturama na dovracima pa čak i cijelim zidom uza stepenište. Činilo se da je ovaj golemi narcizam postao njezino posljednje utočište, jedino pribježište za dušu koja bježi od svijeta.

Onda smo u studiju na krovu kuće naišli na veliki portret koji je upravo bio dovršen. Umjetnik je napravio namjernu travestiju sentimentalnih i plavičastih tonova slikara modernog društva, ali ispod tog sjaja dočarao je Leonoru kao mrtvu Medeju. Ravna koža ispod njenog desnog obraza, strogo čelo i uska usta davali su joj nijemi i jasan izražaj leša.

Pogled mi je kliznuo prema potpisu.

— Nolan! Jesi li ti bila tu kada je to nacrtao?

— Bilo je dovršeno prije no što sam ja došla, prije dva mjeseca. Odbila je da je uramimo.

— Nije ni čudo. — Otišao sam do prozora i pogledao dolje prema spavaćim sobama koje su bile skrivene iza tendi.

— Nolan je bio ovdje. Stari studio blizu Koralja D bio je njegov.

— Ali zašto ga je Leonora pozvala da se vrati? Zacijelo su se oni...

— Da ponovo naslika njezin portret. Poznajem Leonoru Chanel bolje od tebe, Beatrice. No, ovaj put to mora biti portret nebeske veličine.

Izašli smo iz knjižnice i prošli pokraj posluženih koktela do mjesta gdje je Leonora dočekivala svoje goste. Nolan je stajao do nje odjeven u odijelo od bijelog antilopa. Katkad bi je pogledao kao da se igra mogućnostima što ih je ova sobom opsjednuta žena davala njegovom sablasnom humoru. Leonora ga je držala ispod ruke. Ukrašena dijamantima oko očiju, podsjećala me na neku svećenicu iz davnine.

Iza obrisa njenog nakita nazirale su se grudi poput nemirnih zmija.

Van Ĺóńę joj se predstavio pretjeranim naklonom. Iza njega je došao Mali Manuel, dok mu je iskrivljena glava nervozno uranjala u smoking.

Leonorina usta su se stisnula puna gađenja. Pogledala je bijeli gips na mojoj nozi.

— Ti, Nolane, svoj svijet ispunjavaš bogaljima. Tvoj mali patuljak... zar će i on letjeti?

Mali Manuel ju je gledao očima koje su bile nalik na zgužvano cvijeće.

Predstava je počela sat kasnije. Sunce koje je zalazilo nad ravnim vrhom planine osvjetljavalo je tamno obrubljene oblake. Zrak su presijecale prikaze iz cirkusa poput pozlaćenog okvira goleme slike koja je tek trebala nastati. Van Eyckova jedrilica se u spiralama uzdizala prema licu prvog oblaka, padajući i dižući se dok su je turbulentne zračne struje nosile zrakom.

Kad su se počele pojavljivati lične kosti, glatke i beživotne poput izrezbarene pjene, sve je odzvanjalo pljeskom gostiju s terase. Pet minuta nakon toga, kad se Van Eyckova jedrilica počela obrušavati prema jezeru, vidio sam da je nadmašio sam sebe. Osvijetljen svjetlima, uz uvertiru »Tristana« koja je dolazila iz zvučnika na padinama planine, Leonorin portret je plutao a iz njega je padala slaba kiša. Na sreću, oblak je ostao u jednom komadu sve dok nije prošao obalu, a onda se na večernjem zraku raspao kao da ga je neka nervozna ruka otrgla s neba.

Mali Manuel se počeo dizati lebdeći prema mrko obrubljenom oblaku poput dječarca koji treba da oslovi neraspoloženu gospodaricu. Letio je amo-tamo, kao da je nesiguran kako da oblikuje taj nepredvidivi stup pare, a onda ga počeo rezbariti u približne obrise ženske glave. Doimao se nervozniji no što je ikad bio. Kad je završio, začuo se dug pljesak, a nakon toga su uslijedili smijeh i veseli poklici. Oblak, koji je upravo zavidnom sličnošću nalikovao na Leonoru, počeo se naginjati i vrtjeti se u nemirnom zraku. Vilica se izdužila, sjajan osmijeh se preobrazio u idiotski. Za minutu je divovska glava Leonore Chanel obrnuto visila nad nama.

Diskretno sam zapovjedio da se isključe reflektori i pažnja gledalaca se usmjerila na Nolanovu jedrilicu crnih krila koja se penjala k idućem oblaku. Krpe nepotrebnog materijala padale su s neba što je postajalo sve tamnije dok je raspršivač sakrivao skulpturu koju je oblikovao Nolan. Začudo, portret koji se pojavio bio je više nego vjeran. Začuo se buran pljesak, nekoliko taktova »Tannhausera« i reflektori su osvijetlili divnu glavu. Leonora, koja je stajala među svojim gostima, podigla je dalekozor prema Nolanovoj jedrilici.

Začuđen Nolanovom velikodušnošću, pažljivije sam pogledao

sjajno lice i odmah shvatio što je uradio. Ironija je bila u tome što je portret bio previše vjeran, Leonorina usta, koja su se krivila prema dolje, uzdignuta brada kako bi vrat ostao bez bora, naborana koža ispod desnog obraza — sve je to bilo oblikovano iz oblaka točno onako kao i na slici u studiju.

Oko Leonore su se skupili gosti da joj čestitaju na priredbi. Ona je gledala portret kako se počinje raspadati nad jezerom, pogledavši ga tada prvi put. Lice joj je pocrvenjelo.

A onda je vatromet na plaži sa svojim ružičastim i plavim eksplozijama izbrisao svu tu nelagodu.

Malo prije no što je zarudila zora, Beatrice Lafferty i ja smo šetali duž plaže između školjaka i sagorenih raketa te vatrenih kola noćašnjeg vatrometa. Na praznoj terasi nekoliko svjetla je kroz tamu osvjetljavalo razbacane stolce. Kad smo došli do stepenica, začuli smo ženski krik negdje poviše nas. Čuo se i zvuk razbijenog stakla. Odjednom se rastvorio francuski prozor i tamnokosi čovjek odjeven u bijelo odijelo trčao je između stolova. Kad je Nolan nestao negdje na putu što je vodio prema vili, Leonora Chanel je išetala do sredine terase. Gledala je kako se tamni oblaci lelujaju nad glatkim vrhom planine i jednom kretnjom je strgnula dijamante s očiju. Bljeskajući su ležali na pločicama pod njenim nogama. A onda se iz skrivenog mjesta u paviljonu pojavio grbavi lik Malog Manuela. Išao je brzo, trčeći na svojim deformiranim nogama.

Kod vrata se začuo šum motora. Leonora se počela vraćati prema vili, zureći u njezin razbijeni odraz na staklu podno prozora. Stala je kad je pred nju stao visoki plavokosi mladić hladnih i nemirnih očiju koji je izašao iz soničnog kipa. Uznemireni bukom, kipovi su počeli zavijati, a kad je Van Ĺóńę pošao prema Leonori, počeli su oponašati njegove polagane korake.

Idućeg dana je bila posljednja predstava kipara oblaka sa Koralja D. Cijelo poslijepodne, sve dok gosti nisu došli, nad jezerom je ležao sumrak. Nad vrhom planine gomilali su se golemi redovi olujnih nimbusa i činilo se kao da uopće neće biti predstave.

Van Ĺóńę je bio s Leonorom. Kad sam stigao, Beatrice Lafferty je upravo promatrala njihovu pješčanu jahtu kako ih nosi amo-tamo preko jezera, dok su im jaki zamasi vjetra udarali u jedra.

— Ne vidim Nolana i Malog Manuela — rekla mi je. Zabava počinje za tri sata.

Uhvatio sam je za ruku.

— Zabava je već završena. Bea, kad ovdje završiš posao, dođi i živi sa mnom na Koralju D. Naučit ću te kako se iz oblaka prave skulpture.

Van Ĺóńę i Leonora su pristali na obalu pola sata nakon toga. Zureći kroz mene, brzo je prošao. Leonora se bila objesila o njegovu ruku, a dijamanti za dan oko njenih očiju bacali su tvrdo svjetlo po

terasi.

U osam, kad su se počeli pojavljivati prvi gosti, Nolan i Mali Manuel još nisu bili došli. Na terasi je bilo toplo, a večer je bila osvijetljena svjetiljkama, ali iznad nas su se približavali olujni oblaci jedan uz drugog poput divova. Uspinjao sam se uz padinu do mjesta gdje su bile jedrilice. Njihova krila su drhturila na zračnoj struji.

Samo pola minute pošto je uzletio prema nebu koje je postajalo sve tamnije, zasjenjen golemom tvrđavom olujnog nimbusa, Charles Van Ĺóńę je padao prema tlu, dok mu se jedrilica rušila od podivljalog zraka. Pridigao se dvadesetak metara od vile i popeo se zahvaćen strujom od jezera daleko od golemih prsa oblaka. Ponovo je uronio. Dok su Leonora i njeni gosti gledali sjedeći u stolcima, iznad njihovih glava jedrilica je bila bačena u eksploziju pare, a zatim su slomljena krila počela padati prema jezeru.

Išao sam prema Leonori. Nolan i Mali Manuel stajali su blizu balkona i gledali kako se tristo metara dalje Van Ĺóńę penje iz kabine svoje jedrilice.

— Zašto ste uopće dolazili? Nećete mi valjda reći da namjeravate letjeti? — rekao sam Nolanu.

Nolan se naslonio na prečku držeći ruke u džepovima.

— Neću. To i jest razlog zbog kojeg sam ovdje, majore.

Leonora je na sebi imala večernju haljinu od paunova perja koja je ležala oko njenih nogu poput golema repa. Stotine očiju je virkalo u predolujni naelektrizirani zrak; nadolazeća oluja skrivala je svoje tijelo u plavičastim plamenima.

— Gospođice Chanel, oblaci su poput luđaka — ispričavao sam se. — Uskoro će oluja.

Njene nemirne oči su me pogledale.

— Zar ne želite riskirati?

Rukom je pokazala na olujni nimbus koji se poput vrtloga okretao nad našim glavama.

— Za ovakve oblake potreban mi je nebeski Michelangelo... Što kažete o Nolanu? Zar se i on boji?

Kad je zavikala njegovo ime, Nolan je samo gledao u nju, a zatim nam okrenuo leđa. Svjetlo nad Zapadnom lagunom se promijenilo. Polovica jezera bila je pokrivena tamnim zastorom.

Netko me povukao za rukav. Mali Manuel me pogledao svojim dječjim očima.

— Majore, ja mogu poći. Pustite me da uzmem jedrilicu.

— Zaboga, Manuele! Ubit ćeš...

Bauljao je između pozlaćenih stolaca. Leonora se namrštila kad ju je povukao za zglavak.

— Gospođice Chanel... — Njegova su se široka usta razvukla u ohrabrujući smiješak. — Ja ću praviti skulpture za vas. Upravo sada,

kada je naišao velik olujni oblak, eh?

Gledala je napola s gađenjem na tog nemirnog čovječuljka koji je tako čeznutljivo gleda pred stotinama očiju njene haljine od paunovog perja. Van Ĺóńę se šepajući vraćao od svoje polomljene jedrilice prema plaži. Činilo mi se da na neki čudan način Manuel žali samog sebe u usporedbi s Van Eyckom.

Leonora je načinila grimasu kao da je progutala nekakvu otrovnu sluz.

— Majore Parkeru, recite mu da... — Pogledala je tamni oblak koji je virio nad visoravni poput smradne isparine nekog vulkana crne duše. — Čekajte! Da vidimo što može mali bogalj. — Okrenula se Manuelu s blistavim osmijehom na ustima. — Hajde, da vidimo kako ćeš oblikovati zračni vrtlog.

Na njenom licu je dijagram kostiju pravio geometriju ubojstva.

Nolan je potrčao preko terase i preko paunova perja, dok se Leonora smijala. Pokušali smo zaustaviti Manuela, ali on je brzo trčao prema padini. Podboden Leonorinim podrugivanjem, skakao je preko stijena nestajući nam iz vida u sumraku koji je postajao sve dublji. Na terasi se okupila mala gomila gledalaca.

Žutonarančasta jedrilica se uzdigla prema nebu i popela preko lica olujnog oblaka. Pedesetak metara od golemih tamnih oblaka izudarao ju je zrak, ali Manuel je uletio i počeo oblikovati to tamno lice. Kapi crne kiše su padale preko terase na naše noge.

Najprije se pojavio obris ženske glave: đavolske oči su bile osvijetljene preko otvorenih rupa u oblaku, usta poput mrlje, dok su tamne mrcine oblaka vrele prema naprijed. Dok se penjao na jedrilicu, Nolan je vikao upozorenja. Trenutak nakon toga moćna zračna struja zahvatila je Manuelovu jedrilicu, podigla je i bacila preko vrha oblaka. Boreći se sa poludjelim zrakom, Manuel je ponovo zaronio jedrilicom u oblak. Tad se otvorilo njegovo golemo lice i u trenutačnom grču oblak je pojurio naprijed i progutao jedrilicu.

Kad se uništeno tijelo jedrilice pojavilo u središtu oblaka, na terasi je vladala potpuna tišina. Kretala se nad našim glavama, dok su rastavljeni dijelovi krila i trupa jedrilice letjeli uokolo udarajući u lice koje se raspadalo. Došavši do jezera, oblak je započeo svoj divlji svršetak. Komadi lica su se zaokrenuti u suprotnom pravcu, usta su bila otrgnuta, jedno oko je eksplodiralo. Nestalo je u posljednjem kratkom naletu vjetra.

Iz čistog zraka pali su komadi letjelice Malog Manuela.

Beatrice Lafferty i ja smo se odvezli preko jezera da pokupimo Manuelovo tijelo. Nakon spektakla njegove smrti i uništene replike njihove domaćice gosti su počeli odlaziti. U trenutku je prilaz kući bio pun automobila. Stojeći s Van Eyckom među napuštenim stolovima Leonora ih je gledala kako odlaze.

Beatrice ništa nije rekla kad smo se odvezli. Komadi slomljene jedrilice ležali su na pijesku, ostaci platna i polomljene prečke, kontrolni konopci povezani u čvorove. Deset metara od palube našao sam Manuelovo tijelo, savijeno u mokru loptu poput utopljenog majmuna.

Odnio sam ga do pješčane jahte.

— Raymonde! — Beatrice mi je pokazivala na obalu. Olujni oblaci su se nagomilali uzduž cijelog jezera i prvi

bljeskovi munje su bljeskali u brdima iza visoravni. U naelektriziranom zraku vila je izgubila svoj sjaj. Pola kilometra dalje tornado se kretao niz podnožje doline, dok se njegov trup savijao prema jezeru.

Prvi zamah zraka udario je u jahtu. Beatrice je ponovo povikala.

— Raymonde! Nolan je tamo... leti unutar vrtloga.

Tad sam ugledao jedrilicu crnih krila kako kruži ispod kišobrana tornada. Nolan je jahao u vrtlogu.

Krila jedrilice bila su stabilna na kovitlajućem zraku oko lijevka tornada. Poput fanfana uletio je u njega kao da ga je htio usmjeriti prema Leonorinoj vili.

Dvadeset sekundi nakon toga, kad je zahvatio kuću, izgubio sam ga iz vida. Eksplozija tamnog zraka preplavila je vilu, nastao je kovitlac ispremještanih stolaca i crepova koji su poletjeli preko krova. Beatrice i ja smo potrčali s jahte i zajedno legli u sloj staklene površine. Dok je tornado odmicao, nestajući na olujnom nebu, nad uništenom vilom lebdio je još jedan tamni zamah vjetra, povremeno bacajući krhotine u zrak. Ostaci platna i nojevo perje padali su oko nas.

Pričekali smo pola sata prije no što smo prišli kući. Terasa je bila prekrivena stotinama komada polomljenog stakla i stolaca.

U početku nisam mogao opaziti Leonoru, iako se njeno lice nalazilo posvuda: portreti s rasječenim profilima razasuti po vlažnim pločicama. Jedan osmijeh je u vrtlogu došao do mene iz nemirna zraka i omotao mi se oko nogu.

Leonorino tijelo je ležalo među porazbijanim stolovima blizu paviljona, napola umotano u okrvavljeno platno. Lice joj je bilo izgrebeno baš kao i olujni oblak koji je Manuel pokušao rezbariti.

Van Ĺóńęŕ smo našli u ruševinama nadstrešnice. Bio je obješen — električne žice su mu se omotale oko vrata, dok je njegovo bijelo lice bilo zapetljano u čvor žarulja. Struja je isprekidano protjecala kroz žice osvjetljavajući obojene žarulje.

Nagnuo sam se nad prevrnuti rolls držeći Beatrice za ramena.

— Nolanu ni znaka... nema ni komadića njegove jedrilice.

— Jadnik. Raymonde, on je upravljao vrtlogom prema kući. Nekako je upravljao tornadom.

Šetao sam vlažnom terasom do mjesta gdje je ležala Leonora.

Počeo sam je pokrivati ostacima slika, pokidanim licima nje same.

Beatrice Lafferty je došla živjeti sa mnom u Nolanov studio u pustinju, blizu Koralja D. Nikad više nismo čuli za Nolana i nikad više jedrilice nisu poletjele.

Oblaci nose previše uspomena. Prije tri mjeseca se čovjek koji je vidio napuštene jedrilice izvan studija zaustavio blizu Koralja D i došetao do nas. Rekao nam je da je visoko nad Crvenom plažom vidio čovjeka kako leti u jedrilici i stratocirus oblikuje u slike dragulja i dječja lica. Jednom je tu bila i glava patuljka.

Kad bolje promislim, čini mi se da je riječ o Nolanu, pa tako možda postoji mogućnost da se uspio spasiti od tornada Uvečer Beatrice i ja sjedimo među soničnim statuama slušajući njihove glasove, dok oblaci koji donose lijepo vrijeme dolaze nad Koralje D čekajući na čovjeka u jedrilici crnih krila, možda sad obojenih poput šećerne lizaljke, koji će doći s vjetrom i za nas rezbariti slike morskih konjića i jednoroga, patuljaka, dragulja i dječjih lica.

Objavljeno prema dogovoru s GPA München

Lester Del Rey: Stabilnost

Stability

Preveo *Božidar Stančić*

Doc Baron se diže i obriše čelo vlažnim rupčićem. Uzalud. Njegova siva kosa slijepila se kao da se kupao. Znoj se slijevao niz korijen nosa, pa mu kapao na brkove. Namrgođeno je pogledao u nebo Venere, nalik na golemi blistavi plavi zastor. Odmahnuo je glavom. U sedam je dana provedenih ovdje smršavio sedam i pol kilograma. Lice mu je još bilo okruglo, ali su mu hlače bile široke.

Zašto je baš on morao, kao liječnik biolog, poći na ovu prvu ekspediciju na Veneru?

Ponovo se sagne i pogleda neobičnu biljku koju je proučavao. Osmjehne se. Ovdje nisu morali nositi hermetičku odjeću. Suprotno nekim tvrdnjama, atmosfera na Veneri prilično je nalikovala na Zemljinu. Valja se, dakle, kloniti vjerovanja u privide i površnosti. Ako ljudsko biće u nekoj atmosferi može disati, planet je nastanjiv.

Pozabavio se biljkom. Sve dosad nisu otkrili nijednu životinju, ali su ovdašnje biljke davale dovoljno materijala za istraživanje. Razlikovale su se jedna od druge. Nigdje dvije podjednake. Mijenjale su se, čak, nepredvidivo. Jučer je na mjestu nekoga igličastog kaktusa bila biljka nalik na otrovni ruj. Najprije je Doc pomislio kako to ovdje raste i uvene strahovitom brzinom. Zatim je pomislio kako se te biljke zacijelo kreću u mrkloj noći na ovom planetu. Sad su mu se činile sumnjivima obje pretpostavke. Biljka se mijenjala dok ju je promatrao.

Nakašljao se kako bi pročistio grlo, proklinjući vlagu i znojenje, što je samo pogoršavalo njegovu astmu. Hm, hm — zanimljivo... neobična se biljka mijenjala, pred njegovim se očima pretvarala u grm. Nema sumnje...

Začuo je šum koraka iza sebe. Zacijelo su ga Walt ili Rob čekali predugo, pa su došli po njega. On dade znak rukom i ne okrenuvši se.

— Dođi da vidiš — reče. Koraci su se zaustavili. Doc je osjetio teško disanje iza sebe. Mirno se okrenuo.

Nije to bio ni Walt, ni Rob. Golo stvorenje koje je stajalo pred njim bilo je plećato i debeljuškasto. Pod sivom kosom okruglo lice, brkovi, nasmiješene usne. Pravi pravcati Docov dvojnik. Samo što mu je dio lijeve ruke još bio stabljika pokrivena lišćem. Ta se stabljika sada odjednom počela tresti i mijenjati u podlakticu i šaku s prstima.

Doc je ostao zabezeknut. Noge su mu otkazale, počeo je posrtati. Bodljike biljke su ga uhvatile za ruke, ubadajući ga nemilosrdno. Kriknuo je i odmaknuo se, teško održavajući ravnotežu.

Svorenje diže desnu ruku i nasmiješi se.

— Dobar dan, Doc. Hajde da se vratimo u svemirski brod i pojedemo nešto. — Glas mu je u početku bio nešto nesiguran, ali se vrlo brzo stabilizirao. Bio je isti kao i Docov.

Doc je teško disao zbog astme, grlo mu je gorjelo. Mehanički je posegnuo za pištoljem, ali se sjetio da ga je ostavio u letjelici. Nije bilo uzmaka. Samo lukavština ili borba. Mora nešto izmudrovati. Jedva je progutao slinu.

— Dakako, dakako — izusti napokon. — Idemo... Ali ja ću prvi, da obavijestim ostale da imamo gosta. Ne možemo doći samo ovako. Idem onamo i donijet ću hrane...

— Kako gosta? — neodlučno će stvorenje. — Vrlo dobro. Moram vas, znači, ubiti.

Činilo se da nije bio siguran u sebe, kao što ni Doc nije bio u sebe. Činilo se da je i on iznenađen. Doc je u glavi zbrajao dva i dva. Onaj rezultat, onaj četiri, bio mu je strašan, košmarski. Na tom planetu život ima nestabilne oblike, što se mogu mijenjati po volji. Ova... ova je stvar odlučila da uzme čovjekov oblik, oblik Doca Barona. Njegov oblik!

— Morat ću vas ubiti, zar ne? — ponovi stvorenje, ali je i u ovom pitanju bilo neodlučnosti. Upravo je ta neodlučnost i Doca oslobodila straha. On se pokrene, udahne duboko i napadne. Ramenom je udario »stvar« u želudac. Zajedno su pali. Stvorenje se bacakalo i upiralo rukama i nogama tražeći uporište. Napokon je oborilo Doca.

Docove se ruke bile prevlažne a da bi mogao stisnuti bilo što. Činilo mu se da će mu srce puknuti. Uspio je napokon to stvorenje zgrabiti za vrat i počeo ga stiskati divljom snagom. Stvor ga je udarao šakama, a onda je odjednom nešto dogmizalo do Docova vrata i obavilo se oko njega i počelo ga gušiti. Biljka je priskočila u pomoć stvorenju u njegovu razaračkom poslu.

Doc se zgrči, pokušavajući se izvući, ne smanjujući pritisak na protivnikov vrat Pluća su ga pekla. Pitanja su ga opsjedala i vrtjela se po glavi. Može li se ovo stvorenje zadaviti? Osjeća li ono potrebu da diše? Bolje je da ne misli na to. Usredotočio je svoju energiju u ruku kojom je stiskao sve jače.

Zatim je utonuo u ništavilo.

Dugo je ostao ležati pošto se osvijestio, s nasladom udišući zrak. Zrak s Venere učinio mu se blažim nego ikad. Odmah zatim sjeti se neugodnoga stvorenja. Otvori oči i okrene se na stranu. Umirilo ga je ono što je vidio. Nekoliko metara od njega čudno zgrčen, njegov je dvojnik ležao gol, s granom zabijenom u grlo.

Doc se nije sjećao da je istrgao granu i da ga je njome udario. Znao je ipak da ljudska stvorenja još neko vrijeme rade i pošto izgube svijest. Imao je sreće. Posegne za cigaretom i tada spazi da je i on gol.

Odjeća mu je bila između njega i dvojnika. Je li ga taj stvor, onako ranjen, uspio svući? Poslije ovoga što je doživio ništa ga više ne može začuditi. Njegove su stvari bile okrvavljene. Znači da ga je stvorenje zakrvavilo pošto ga je udario. Zapazio je da je i ta krv crvena kao i njegova.

Nije se micao nekoliko minuta, čekajući da spazi znakove života. Dvaput mu se učinilo da se podiže grudni koš dvojnika ali to mu se možda učinilo od umora. Triput se digao da ga vidi izbliza. Ali dvojnik je bio mrtav. Doc se pribrao. Oko njega mir. Oprezno je uzeo svoju odjeću i potražio mjesto odakle bi mogao nadzirati beživotno tijelo. Grozničavo se oblačio. Ruke su mu toliko drhtale da nije uspio svezati žnirance. Zatim počne trčati prema brodu.

Još tri kilometra i naći će u domaćem ambijentu. Rob Winchell, kapetan i navigator letjelice, češat će se s mješavinom bola i zadovoljstva, kao što je to radio otkako su došli. Dobio je nekakav ekcem očešavši se o neku biljku. Walt Meek, tehničar i geolog, dignut će svoju šalicu kave pokazujući pri tom svoj ukočeni mali prst. Slomio ga je popravljajući letjelicu.

Doc se zadihan zaustavi na vrhu brežuljka nad »Afroditom«. Odlanulo mu je kad je spazio brod. Na vratima letjelice se pojavio dugi i mršavi Rob. Doc je uspio opaziti da mu je izraz lica uznemiren. Pogledao je u smjeru kapetanova pogleda i ugledao Walta. I on je dolazio. "Plava mu je kosa blistala na svjetlu. Gestikulirao je, tijelo mu se sjajilo kao da je nauljeno. Doc je na usnama nazirao djetinji osmijeh.

Viknuo je od sreće i sišao. Jedan sat poslije toga osjećao se bolje. Na Robovu licu još su bile urezane bore od uznemirenosti, Walt se nije više djetinjski smiješio. Ozbiljna je lica već peti put punio šalice kavom.

— Čini se glupo, Doc — reče napokon — ali mislim da vam vjerujem.

—I ja — potvrdi Rob. — Osim malog pitanja: da li se to k nama zaista vratio Doc? Kako da budemo sigurni u to?

I gotovo u isto vrijeme u ruci mu se pojavi pištolj. Nervoznom je kretnjom dao znak Docu da sjedne.

— Budite mirni, Doc. Ozbiljno govorim. Kažete da je ono stvorenje bilo ranjeno ili mrtvo kad ste se osvijestili. A ipak, niste vi baš tako snažan, niste stvoreni za borbu. I ja sam uočio kako se ovdje biljke mijenjaju i pretvaraju i zapitao sam se nisu li one obdarene inteligencijom. Sad imamo odgovor: znamo da su inteligentne i da imaju telepatsku moć. Ako je ta »stvar« naučila tako brzo naš jezik, što

sve nije naučila? Pretpostavimo da vas je ubila i došla ovamo, izvrnuvši malo istinu. Što će biti od mene i Walta dok budemo spavali? Dočepat će se letjelice za nekoliko minuta bude li htjela. Jeste li vi Doc ili čudovište? Dokažite što ste!

Dva para očiju upila su se u njega. Počeo se znojiti. Kako bi čovjek mogao dokazati da je to on?

— Ali...

Walt je počeo brzo govoriti:

— Chu vi parolas esperanto?

Doc bi ga najradije zagrlio.

— Jes — odgovori — trudeći se da se sjeti pogodne riječi. — Jes, mi parolas esperanton, sed malbone.

Walt je olakšano uzdahnuo, ali je Rob još u ruci držao pištolj. Glas mu je još bio napet.

— Nije loše za početak, Doc. No ne zaboravite da je »stvar« obdarena telepatijom. Doc je znao odgovor. To ništa ne dokazuje.

Dugo je stajao razmišljajući, a zatim će Waltu:

— Walt, potraži mi onaj smeđe-sivi medicinski rječnik. Hoću da mi napišete sve kosti noge — obrati se Docu.

Napokon je Doc znojeći se nabrojio sve kosti, Rob je prekontrolirao. Doc je grizao usne. Rob napokon digne glavu s rječnika, promotri Doca i spusti pištolj.

— U redu, Doc, — sretan sam što ste uspjeli. Žao mi je što sam tako postupio, ali morali smo biti sigurni. Ni Walt ni ja ne poznajemo anatomiju, a ja držim da čudovište nije moglo i to naučiti od vas. Zadovoljan sam.

— I ja — doda Walt vedra lica.

I Doc bi volio da je mogao s njima dijeliti njihovu mirnoću, ali ga je potresao Robov način razmišljanja. Pošao je u trijem i donio dvije knjige. Nije mu se svidjelo to što radi, ali trebalo je. Prolistao je knjige i ne gledajući svoje drugove.

— Ja, međutim, nisam zadovoljan — iznenada će on. — I vi ste neko vrijeme ostajali sami. Tko je mogao spriječiti ono stvorenje da vas ubije i zauzme vaše mjesto u letjelici ne govoreći ništa? Walt, recite mi listu najboljih vatrostalnih i otpornih oplata reaktivnih cijevi raketa, po redu otpora. A vi, Rob, objasnite mi trajanje izravnoga leta sa Zemlje na Mars u raketi, u idealnim uvjetima.

Walt poslušno uzme papir, ali se Rob ljutito diže sa svoga sjedala. Ipak, uspio se savladati, nasmiješiti i opet sjesti. Nije imao obzira prema Docu, neće ga tražiti ni prema sebi.

Uskoro se Doc zadovoljno smjestio na svome sjedalu, zapalio cigaretu i otpio dugi gutljaj kave.

— Uh, dobro je! Svi smo ljudska bića. Mi smo...

Nije dovršio. Izvana se čulo dozivanje.

— Walt! Rob! — Poput jecaja, i snažno i prigušeno, puno nade i rastrgano agonijom. Bio je to Docov glas, premda malo izobličen. Doc je osjetio kako mu se nakostriješila kosa.

Rob je prvi izašao držeći pištolj u ruci. Doc mu je gledao preko ramena. Želudac mu se grčio. U grlu stvorenja više nije bilo kolca, ali je zjapila velika rana, koja nije krvarila. Stvorenje se teturajući približavalo brodu.

— Oh! To sam mogao i misliti! Rob! Walt! Morate me poslušati! Počinili ste groznu grešku! — Stvorenje stane, napao ga je kašalj i tanak mlaz krvi poteče iz kuta usana. Činilo se da će pasti, ali je skupilo snage. — Rob! Sjećate se, vi ste me vodili svojoj obitelji prije odlaska. Mene ste vodili a ne ovo čudovište što stoji iza vas! Vaš nećak ima madež na lijevoj ruci...

Pištolj u Robovoj ruci zagrmi nekoliko puta. Prilika pred njim poletjela je unatrag i pala na tlo. Ondje je i ostala, očiju punih straha i bola, držeći se grčevito za trbuh izrešetan mecima.

Rob ponovo napuni pištolj. Stvorenje se grčilo na tlu jaučući. Više od očaja nego od bola. Uspjelo se podići i pužući, posrćući se udaljilo, ostavljajući za sobom krvavi trag. Uputilo se prema nekakvoj jami, zanijelo i palo. Neko je vrijeme ostalo ležati, na rubu otvora jame. Zatim se zgrčilo, kriknulo i stropoštalo se u otvor.

Docov se želudac digne. Ni Waltu nije bilo dobro. Samo je Rob, čini se, izdržao iskušenje, ali mu se u očima vidio strah. Teško je uzdahnuo.

— Tako — reče. — Tko hoće može ovu »stvar« pogledati izbliza. Mrtva je. — Glas mu se jedva čuo. — Ona rana na grlu nije mu više krvarila. Ja... — reče. Iznenada je počeo drhtati, siktavo je disao. Riječi su jedva izlazile iz usta.

— ... on... lijeva ruka... znao sam... laž... nećak... desna ruka...

Walt se bacio na njega da bi ga uhvatio i zadržao, ali činilo se da je već prošla kriza. Na obrazima mu suze. Zatim se smirio.

— Oprostite — promrmljao je. — Ipak, ubiti nekoga... nešto... To je strašno. Moj nećak ima madež na desnoj ruci. Ona je stvar vjerojatno bila djelomično obaviještena, a sama je izmislila ostatak.

— Ne, Rob — reče Doc. Nije to mogao zadržati za sebe. — Bojim se da ono stvorenje nije to moglo saznati od mene. Ja sam doista mislio da vaš nećak ima madež na lijevoj ruci. Činilo mi se da on nosi sat na lijevoj da bi ga sakrio. Ali nisam na to ni pomislio otkako smo otišli sa Zemlje. To stvorenje ne čita naše misli, ono kopa po vlastitom sjećanju...

— Ali ne znači da su naši testovi bili bezvrijedni — objasni Doc glasom koji je hastojao ostati ravnodušan. — Moglo ih je proći i ono stvorenje. Možda on nije moja imitacija nego pravi dvojnik, reprodukcija stanice po stanicu — čak i mozgovno.

Rob je promatrao pištolj u svojoj ruci, zatim ulaz u letjelicu, pa Doca.

— Pripremite mikroskop, Doc. Vratit ću se.

Lice mu je bilo pepeljasto kad se vratio s neugodnog posla. Nosio je uzorak tkiva za Doca.

— Od mrtvaca — rekao je.

Doc je provodio test pred njihovim očima. Imao je pravo. Svaka je stanica onog stvorenja bila identična njegovima. Nije bilo sumnje. I krv je mogla biti njegova, Prvorazredna kopija. Stvorenje je zacijelo bilo ljudsko biće.

Večeru nije nitko mogao ni taknuti. Doc nije mogao zaboraviti pogled svojih drugova. Odmjeravali su ga i ocjenjivali. I on je odmjeravao nijh. Promatrali su kako pada noć. Zajedno su pošli na spavanje, svaki sa svojim pištoljem nadohvat ruke. Doc je uzeo nekoliko tableta za spavanje. Začudio se kad je ustanovio da su počele djelovati:

San je bio pravi košmar. Kao neko nejasno i zbrkano sjećanje. Kao da je bio nešto bezobličnо, promjenljivo po volji — često bez svakog oblika misli, često nedostižne inteligencije. Njegove su metamorfoze ovisile o zakonu koji je donosilo Vijeće. Bilo je zabranjeno dvama stvorenjima planeta da se posluže istom vanjštinom u isto vrijeme. On je bio prisiljen da se neprekidno pretvara i izobličava. Trebalo je da čeka novu vanjštinu da bi se napokon stabilizirao.

Iznenada u magli snova začuje pucanj. Spazio je kako je Walt skočio s kreveta. Roba nije bilo, nestao je. Noć je polako blijedjela i slabašno je svjetlo s prozorčića osvjetljavalo njegov prazni ležaj.

Doc i Walt su se brzo obukli. Upravo su htjeli izaći kad se pojavio Rob. Naglo se zaustavio kad ih je spazio. Njegovo tajnovito vladanje, mutne oči što su izbjegavale pogled, dale su naslutiti novu dramu. Njegov se pištolj jedan trenutak diže prema njima, a zatim se spusti. Rob se približi i zatvori vrata.

— Što se događa? — Walt je prekinuo tišinu.

Kapetan je slegnuo ramenima oborene glave.

— Čuo sam vani buku... pomislio sam da ono stvorenje možda nije mrtvo, izašao sam... mislio sam vani da vidim nešto pa sam pucao. Vjerojatno je bila neka sjena, jer... ono je mrtvo...

Ponovo su pošli na test. Rob se podvrgao testu, morao je odgovarati na tri serije pitanja.

— No dobro — reče napokon Doc kimajući glavom. Testovi su bili smiješni i nepotrebni, ali su oni morali njima biti zadovoljni. Bili su im jedini način kontrole.

Walt se diže i spremi zajutrak.

— Uskoro će dan... — počne Walt, ali ne dovrši. S ulaza se čuo nekakav šum. Kao da je netko pokušavao ući. Neki glas kao da je

dopirao do njih kroz oklopljena vrata.

— Doc... Doc... — cmizdrio je glas.

Iz Docova grla zagrglja hrapav glas. On skoči i priđe vratima. Vršljao je vlažnim rukama oko brave i debela se vrata napokon otvore. Vani nije bilo nikoga. Na drugoj strani proplanka neki se grmić tresao kao da ga je netko drmao i čuli su se koraci po šljunku. Kapetan opali nekoliko puta nasumce, bez rezultata. Pucnjevi su odjekivali u tišini Venere.

Doc pogleda u svoje ruke i sa čuđenjem ustanovi da ne dršću. Možda se čovjek uspije priviknuti na sve — pomisli. Ili endokrine žlijezde nakon prelaska praga osjetljivosti ne reagiraju više?

— Mrtav? Ili se pravi? — primijeti Doc. — Uskoro će se razdaniti. Možemo izaći. Ići ćemo sva trojica. Odsad se nećemo razdvajati. Bude li mrtvo tijelo još ondje, spalit ćemo ga.

Ušli su u letjelicu. Doc je pio i promatrao Roba.

— Što ćemo otkriti ondje, Robe? — mirno ga zapita. Kapetan sjedne sučelice njemu i baci svoj ispražnjeni pištolj.

— Vaše tijelo, Doc — odgovori Rob. Možda i još jedno. Mislim da sam nešto pogodio. Imali ste pravo. I ja sam vidio stvorenje. Čuo sam buku i našao se licem u lice sa samim sobom. Vjerojatno me je napalo u isto vrijeme kad i vas.

Ostatak priče Rob je pričao kao da bi diktirao tehnički rasport. Izašao je iz broda, pošto je u brodski dnevnik upisao njihova otkrića. Šetao je, zatim je legao na sloj mahovine. Vjerojatno je zaspao. Nejasno se sjeća strašnih scena, borbe u snu, zatim je utonuo u besane tame. Probudio se i skočio. Pred njim stvorenje potpuno nalik na njega. U ruci je držalo kamen. Roba su iz sna probudile bodlje koje su se iznenada pojavile na mahovini. Bacio se na tlo i otkotrljao se kako bi izbjegao udarac. Zatim je potrčao. Stvorenje za njim. Kad se pojavio s oružjem, stvorenje se okrenulo i pobjeglo preko grmlja.

— Morao sam ga tada ubiti — zaključi Rob — ali Doc zna kako je teško pucati na sebe samoga. Ukralo mi je odjeću. Upravo sam se ponovo oblačio kad ste vi naišli. Nisam htio o tome govoriti, misleći kako ću ujutro rano ustati i potražiti ga. Htio sam tada biti potpuno sam. Bio sam u zasjedi kad se približilo stvorenje. Ubio sam ga i bacio tijelo u jamu s drugim.

Prekinuo je i čekao njihov sud. Činilo se da mu je odlanulo. Doc mu pruži šalicu kave. Walt se vrpoljio na sjedalu, blijeda lica, rastrzan unutrašnjim uzbuđenjem. Napokon je morao odložiti šalicu jer je previše drhtala u ruci. Duboko je uzdahnuo da bi se opustio. Doc je shvaćao njegovu zbunjenost. Boravio je ovdje sa dvije osobe koje su možda bile čudovišta. On je znao da sam to nije. Možda je to znao i Rob, ali Walt nije u to mogao biti siguran.

— Već se dovoljno razdanilo — reče Doc.

Izašli su iz letjelice. Walt je oprezno išao za njima, oružja uperena u njihova leđa. Blistavo nebo Venere obasjavalo je krater koji je letjelica iskopala prilikom slijetanja na proplanak. Malo podalje je bila ona uznemirujuća jama.

Bili su gotovo napol puta kad je Walt odjednom kriknuo. Rukom je pokazivao nešto na lijevoj strani. Doc okrene glavu. Nešto je izašlo iz grmlja, mičući se poput životinje. Šape su mu još bile korijenje, ali je bilo nepobitno da se kretalo svojom voljom.

Obuzeo ih je strah. Stvorenje se zaustavilo i pred njihovim očima preobrazilo. Gornji je dio počeo pulsirati, zatim se pojavio nos, pa otvor koji je postajao usta, onda oči pa uši. Pojavilo se neko bilje, pretvarajući se u riđesivu kosu. Komad drvenastog grmlja postao je uskoro ljudsko lice. Gotovo ljudsko, jer je, začudo i nenormalno, to lice pokušavalo odati sintezu triju lica muškaraca koji su bili pred njima. Usta su se otvarala, vidjelo se kako rastu zubi, oči su oživjele, stvorenje se nakašljalo kao da je htjelo pročistiti grlo.

Walt podiže oružje, ali ga Rob spriječi.

— Pričekaj — savjetova. — Zasad je samo glava. Imamo još vremena.

Stvorenje pokuša govoriti, ali je izlazio neki nesuvisli glas Zatim je počelo treptati očima pod svjetlom neba.

— Te... teško govoriti... — riječi su bile gotovo nerazumljive. — .. ne moći... shvatiti... u glavi... smisao... uznemiren... Vijeće želi izvještaj... od... odmah...

Doc zatetura sjetivši se svoga sna, ali se uspio suspregnuti da ne kaže što je pomislio. Stvorenje se pokušalo okrenuti. Niz grčeva potresalo je vrat od mesa na mjestu gdje se spajao s trupom od drva. Zatim je grčenje popustilo. I lice se izobličilo pod grimasama. Neartikulirani su glasovi izlazili preko usana zgrčenih u grimasu.

Zatim se odjednom lice ukoči. Oči su se zatvorile, a usta se otvorila u bezglasni urlik. Grčenja su potresala stabljiku i grane-udove, kao da se sav napor zgusnuo ondje. Poslije snažnih trzaja »stvar« se srozala na zemlju.

Na nekoliko trenutaka sve se zaustavilo. A onda se stvorenje diže na korijenje ili na udove, zastane malo i zatim se zaleti beživotnom glavom u stijenu. Lubanja je pukla, otkrivajući krvavi razneseni mozak u mlazu krvi i zelene sukrvice. Nakon nekoliko trzaja stvorenje se smiri.

Doc okrene glavu. Kraj njega je teško šištajući disao Walt, malo dalje je ukočeno poput statue stajao Rob. Pogledali su se, zatim su šutke pošli prema jami. Na ulazu u jamu Doc je oklijevao. Prepao se izgleda svojega mrtvog tijela, nepostojanja sama sebe, što je bilo još gore. Pustio je pred sebe ostalu dvojicu sa svjetiljkama, zatim i on

pođe u jamu, na mjesto gdje se ulaz proširivao poput spilje.

Dva leša bila su ondje. Docov goli i Robov odjeveni. Oba ukočena. Walt je ustrašena pogleda promatrao leševe.

— Ali... ali tko je onda bilo stvorenje koje je zazivalo Doca kad smo doručkovali?

— Da, pametno pitanje: tko? — reče Rob promatrajući svoga dvojnika. — Ne sjećam se više da li sam dobro zaključao ulazna vrata.

— Ja sam ih zatvorio — odvrati mladi geolog Walt. — Ja sam... — Zatim se ukoči. Iznad njih su se čuli koraci po suhom lišću i nečiji glas.

— Doc? Znam da ste ovdje. Morate mi pomoći, Doc. Morate ubiti onoga moga dvojnika što je s vama. Nemojte me napustiti, Doc! Ja sam pravi. Nemojte ih pustiti da me ubiju kao što je Rob ubio druge. Da samo znate što sam prepatio u ovaj tjedan dana šte se skrivam, znajući da je ono stvorenje s vama, na mojem mjestu! Poludio sam, Doc. Ne mogu više!

Posljednja se rečenica izgubila u nekakvom kriku punom tjeskobe, na granici ludila, a takav se izraz vidio na prestrašenu Waltovom licu. Svjetlo baterijske svjetiljke samo je pojačavalo stravičnost prizora.

Doc kimne glavom, nasmiješivši se blago mladom kolegi. Čudno kako danas sve bolje podnosi takve prizore.

— Smirite se, Walt — mirno će on. Nije znao kome se obraća: Waltu ili njegovu dvojniku. — Pokušavamo da ne pogriješimo. Na istoj smo muci. — Walt je uzdahnuo kao gladno dijete kome daju hranu. — Sad biste nam mogli ispripovijedati što se dogodilo.

Waltova je priča bila vrlo nalik na njihovu. Bio je napadnut onoga dana kad su stigli na Veneru. Sjećao se samo grozničave borbe. Probudio se i spazio kraj sebe u grmlju beživotno tijelo svoga dvojnika. Bio ga je udario kamenom u glavu. Priličan dio dana pokušavao se sabrati prije nego što se vratio u letjelicu. Nije ništa govorio, bojeći se da mu Doc i Rob ne bi vjerovali. Ali bio je uvjeren da nije do kraja ubio ono stvorenje pa ga je tražio kad god je bio sam. Htio ga je dokrajčiti jednom za svagda ili ga bar spriječiti da ne dođe na svemirski brod.

Doc je procjenjivao koliko bi mogao biti udaljen Waltov dvojnik. Drškom pištolja udari Valta po određenom mjestu na glavi i on se sruši. Rob digne pištolj, ali ga i spusti, puštajući Doca da dovrši svoju igru.

— Walt, opišite mi prvu kuću u kojoj ste živjeli — obrati se tada Doc glasu iznad sebe.

Glas je bio slabašan.

— Žuta kuća. od pet soba, slamnati krov, iza nje zdenac... Doc ga prekine kad je opazio da je Walt počeo dolaziti k sebi. Pričekao je da se posve osvijesti, pa i njemu postavi isto pitanje. Rob je kimnuo

glavom. Odgovori su bili gotovo identični. Nije mogla biti riječ o telepatiji. Walt — ili njegov dvojnik — je bio onesviješten, a ni Rob ni Doc nisu znali pojedinosti. Bilo je nemoguće ustanoviti koji je pravi a koji čudovište.

Zatim se u nastaloj tišini začuje šum. Nekakvo grebenje, kao da je nešto puzalo u jamu. I u sablasnom svjetlu pojavila se gola prilika. Drugi Walt. Lice prašnjavo, na lijevoj sljepoočici rana sa sasušenom krvlju. Sulude oči prepune strave, grč na usnama bez glasa. Doc uzmakne, shvativši da je ovo vrhunac boravka toga stvorenja u samoći punoj straha i neizvjesnosti.

Biće pred njima bilo je, bez sumnje, suludo. Doc je razmišljao kako da ga smiri. Ali stvorenje mu nije dalo prilike. Životinjski je kriknulo i navalilo.

Robov je pištolj opalio samo jednom i zaustavio napad. Crvena se rupica pojavila na čelu stvorenja. Ono je pokleklo i palo na druga dva mrtvaca.

Rob se približio s oružjem u ruci. Promatrao je tijelo, a zatim se okrenuo prema svojim drugovima.

— Kod svakoga od nas isti proces — primijeti on. — Ono gubljenje svijesti. Što se moglo dogoditi dok smo bili u nesvijesti? Jesmo li sva trojica postali čudovišta? Da li je prilagođivanje ljudskom obliku tako mučno da smo neko vrijeme bili u nesvijesti? Mi moramo biti pravi! Mi smo se uvijek prvi osvješćivali, onima drugima je za osvješćivanje uvijek trebalo više vremena. Oni su se još prilagođavali.

Doc se približi i klekne kraj mrtvaca. Na licu mrtvog stvorenja tragovi sunca i vjetra. Kao i na ljudskoj koži. Doc uhvati Waltovu ruku i promtori mali izobličeni i ukočeni prst. Tada se diže. Napokon je pronašao dokaz za ono što je dugo pretpostavljao ne usuđujući se to priznati.

— Ne, Robe. — mi smo čudovišta, bar djelomično. Walt se već dugo nije tužio na slomljeni prst. Ovaj ovdje je pravi, s ozlijeđenim prstom. Vi se, Robe, više ne češete po glavi kao prije. Nema više svraba. Ali leš ima tragova onog ekcema na udovima. Oni savršeno reproduciraju naše tijelo, ali bez fizičkih nedostataka. Vi ste kopije.

Walt prigušeno krikne, ali ga Rob zaustavi kretnjom.

— Nemate pravo. Doc. Ja znam da sam to ja. Ali i imate pravo. Više nema onoga svrbeža. Nisam na to mislio. A jeste li vi opazili da vi više nemate astme?

Sva trojica su se pogledala. Doc je, kao i Rob, smatrao da je to on, ali je morao priznati da je nestalo astme i teškog disanja. I on je, kao i oni, bio čudovište. Nije važno što se sjeća stvari koje su se davno dogodile. On je čudovište.

Walt je još bio blijed. Nokte je zabio u dlanove. Činilo se da se polako osvješćivao.

— Znači, sad se moramo suočiti s novom situacijom — primijeti on. — Ne možemo se vratiti na Zemlju.

Rob kimne glavom i uputi Docu upitni pogled. Udubljen u svoje misli, Doc to nije zapazio. Sjećao se one biljke s ljudskim licem, sjećao se svojih dojmova kad se osvijestio i u onome snu, razmišljao je o novom obliku života. Pomalo se opustio i udahnuo vlažan zrak, koji mu više nije smetao. Nije se znojio.

— Dakle — reče — mi smo čudovišta. Bar na Veneri.

Ovo nesretno stvorenje polubiljka-polučovjek nije imalo protiv nas šanse. Kao ni ona druga, naša izvorna tijela.

Doc shvati kako su mu riječi čudne i prirodne u isto vrijeme.

— Mi smo čudovišta. Na Veneri nam nitko nije nalik. Ovdje je sve živo sklono promjenama. Nije u pitanju telepatija nego neki oblik odraza stanica. Potpuna reprodukcija.

— Našim je dolaskom stigao ovamo novi element. Trebalo je reproducirati zemaljski model. Ali na našem je planetu život stabilan. Bilo je potrebno da i kopija toga života bude stabilna. Ta je stabilnost sve poremetila. Ono biljno stvorenje nije moglo natrag... nije mu preostalo drugo nego da se ubije. Mi smo, međutim, stabilni. Neka naša nesavršenstva su nestala, ali smo po stanicama identični s našim originalima. Naše reproduktivne stanice zadržale su ista obilježja, pa će i naša djeca biti ista kao što bi bila da se nismo preobrazili. Nismo više opasni jer se više ne možemo mijenjati, kao što se nisu mogli ni naši originali.

Promotrio je svoje drugove da vidi kakav su dojam na njih ostavile njegove riječi.

— Vratiti ćemo se na Zemlju — reče on smiješeći se. — Vraćamo se bolji nego što jesmo

Uspuzali su se prema izlazu iz jame. Čekao ih je brod. Možda će poslije doći do reakcije, ali zasad su osjetili olakšanje. Walt je otvorio ulazna vrata. Rob je neko vrijeme oklijevao prije nego što će ući.

— Ima nade — primijeti on. — Zamislite kakva bi to prilika bila za invalide i bolesnike. Opet bi bili bez mane. Pazi, Venero! Dolaze ti Zemljani!

Doc se blago nasmiješi. Udahne slobodno i pogladi se po trbuhu. Zatim sva trojica uđu u svemirski brod.

Objavljeno prema dogovoru s GPA München

Dag Pavić: Lud planet

Jedno stvorenje kretalo se prema gradu. S nešto veće udaljenosti nitko u njemu ne bi mogao prepoznati stanovnika drugog planeta. Bio je visok oko dva metra, prilično dugih udova. Glava mu je bila nesrazmjerno velika, ali se ipak nije isticala previše. Kratka crna kosa nije mu mogla pokriti visoko svijetlo čelo. Obrva gotovo da nije imao. Između bezbojnih očiju, kratki uski nos jedva se zapažao. Usne su bile toliko svijetle, da su samo neznatno odudarale od nježno bijele boje lica. Donja čeljust bila mu je osjetno uvučena, tako da je gornja stršila kao u glodavaca. Na sebi je imao odijelo kakvo se viđa u naučno-fantastičnim filmovima, ali s jednom razlikom: nije bilo fluorescentno.

Rijetki automobili promicali su cestom ne obazirući se na njega. On je i dalje išao laganim korakom. Prolazio je kroz predgrađe. Grad se polako budio. Ljudi, još mamurni od nedjeljne večeri, nevoljko su ustajali i polazili na posao. Otvarala su se vrata, palili automobili i kretali prema središtu grada.

Ba-rant se približavao prvim neboderima. Ni jedan čovjek s planeta nije uočio njegovu čudnu fizionomiju. To ga je zabavljalo. Zacijelo će ga netko uskoro pažljivije promotriti i uzvikom čuđenja objaviti senzaciju.

Na jednom planetu, trinaest svjetlosnih godina odavde, dogodila se smiješna stvar. Stanovnici tog planeta bili su potpuno jednaki Ba-rantu i njegovim drugovima. Trebalo je dosta truda da ih uvjere da su oni iz drugog svijeta, daleko od tamošnjeg sunca. Od tada, kad se nađu na nekom planetu s razumnim bićima, samo jedan izađe iz broda da uspostavi onaj ključni prvi kontakt. Ako se njemu nešto dogodi, ostali mogu nastaviti traženje civilizacija zrelih da uspostave vezu s drugim razumnim stvorenjima.

Nalazio se u širokoj ulici. Ljudi su prolazili kraj njega. Nitko nikoga nije gledao. Svi su išli za svojim poslom u neumoljivoj trci za novcem. Ba-rant se našao u nezavidnu položaju. Nije privukao ničiju pažnju, a čini se da i neće. U redu. I on može načinti prvi korak. Zaustavio se i počeo pogledom tražiti neku pogodnu osobu. Nije vidio nikog tko bi se razlikovao od ostalih. Svi su gledali ne videći ništa oko sebe. Malo se dvoumio, a onda je zaustavio prvog prolaznika.

— Dobar dan. — Automatski prevodilac obavljao je svoju dužnost. — Ja sam došao s dalekog planeta. Možete li mi reći kome da sĺ obratim?

Čovjek ga pogleda nezainteresirano.

— Ne znam. — Joe je ponedjeljkom ujutro mrzio sebe i cijeli svijet. — Nazovite informacije.

Ba-rant je začuđenim pogledom pratio čovjeka koji se udaljavao ulicom.

»Koji indiferentan tip! Zacijelo neki čudak«, pomislio je.

Neki je mladić hodao uzdignute glave, udišući punim plućima svježi jutarnji zrak, još nezagađen ispušnim plinovima automobila. Bilo je očito da mu se nikamo ne žuri. Ba-rant mu priđe.

— Dobar dan — reče — Ja sam stigao ovamo s drugog planeta. Molim vas da me odvedete u upravu ovog grada.

Steve je promatrao čudnog čovjeka pred sobom. Ovo je nevjerovatno. Kakve sve glupe TV emisije neće smisliti! Maskirali čovjeka, dali mu tekst, i sada snimaju naivne ljude koji vjeruju u nekakve Marsovce. A, ne! Njega neće prevariti. On neće biti jedan od glupana u emisiji »Skrivena kamera«. Prezirno je pogledao »maskiranog«, zaobišao ga i mirno nastavio put.

Ba-rant je stao u čudu. Kakva li su ovo stvorenja? Zar ovdje nikoga ne zanimaju razumna bića iz svemira? Pokušat ću još jednom.

Lutao je ulicama. Bilo je sve više ljudi. Grad je oživio. Ba-rant zađe u neku uličicu, gotovo pustu. Na stepeništu, ispred kućne veže, ispružio se mladi hipi. Poluzatvorenim očima gledao je u vis. Nijednom čovjeku sa Zemlje ne bi bilo teško zaključiti da je drogiran, ali Ba-rant u tome nije imao nikakva iskustva. Pomislio je da čovjek spava, pa ga je lagano dodirnuo. Mladić ga pogleda blijedim, nestvarnim očima. Nije razumio ni riječi od Ba-rantova pitanja. Pružio je ruke prema oblacima i promrmljao nešto nerazumljivo, a zatim ponovo utonuo u narkotički polusan. Ba-rant se okrenuo od narkomana i krenuo natrag. Poželio je da još jednom pokuša. U susret mu je dolazio neki zgodan mladić žute kože. Ba-rant mu je prišao i odrecitirao svoje pitanje.

Čao Lin zbunjeno zastane i popravi naočale koje su mu stalno padale s nosa. Ovaj čudni čovjek hoće nešto od njega, a on ne zna engleski. Počeo je kretnjama objašnjavati da ne razumije ni riječ.

Ba-rant je gledao u mladog Kineza ne shvaćajući njegovu reakciju.

— Što li ovaj pokušava? Ne mogu shvatiti te ljude. Najbolje bi bilo da se čim prije izgubim s ovog ludog planeta.

Zaobišao je mladića koji se upinjao da mu nešto objasni. Čao Lin se smeo i s nevjericom gledao za Ba-rantom. Zatresao je glavom.

— Čudni ljudi, ovi Amerikanci.

Nakon pola sata hoda Ba-rant se našao u hrastovu šumarku. Odnekud je izvukao malu napravu i uspostavio vezu s matičnim brodom. Samo su mladi hrastovi bili svjedoci njegove dezintegracije.

*

Nepuna dva kilometra odatle, dva su sijeda profesora išla prema sveučilištu.

— Da, stari moj, imaš pravo. Doista, da su se pojavili ranije, ni mi ni oni ne bismo od toga imali koristi. Tek smo sada zaista spremni dočekati bića s drugih planeta. Što misliš, hoćemo li ih ikada dočekati?

Oba su nagonski pogledala u nebo.

— Svakako. Ili ćemo mi naći njih, ili oni nas.

*

Kapetan je saslušao Ba-rantov izvještaj. U ovom sistemu nisu našli civilizaciju sposobnu za kontaktiranje. Idu dalje. Uključio je interfon:

— Pripremite se za polazak. Krećemo.

Gordon R. Dickson: Posrijedak

Zeepsday

Preveo *Krsto Mažuranić*

ČASOPIS STENOGRAMA

ROČlŠTE 47 Sudski proces 192384726354028475635 Galaktičkog suda za javno ponašanje na teritoriju pod jurisdikcijom Federacije planetarnih vrsta.

ZAPISNIČAR: Ovaj proces osobno stenografira Aki, brat po leglu Svoga Poa, Domskera s Jua, diplomirani sudski stenograf. Stenografirano u skladu sa stenografskim prešutnim pravom »da to bude potpuni stenogram; i da najneploskija šljopka ne promakne neopaženo i nestenografirano«.

STENOGRAM: Dva ulbla (*tj. četiri sata i dvadeset minuta po Ljudskom vremenu; 38 giznika po Sloonovskom vremenu*) poslije izlaska sunca na Beldoru, galaktičkom Sudskom planetu. Dan je vedar, a sudnica je ispunjena publikom uglađena vladanja, uz prisutnost mnogih uvaženih oblika života. Nalijevo, gledajući sa sudačkog podesta, nalazi se Okrivljeni, imenom Garth Paulson, Čovjek sa Zemlje, okružen svitom svojih prijatelja i dobronamjernika. Nadesno, nalazi se Tužitelj, imenom Drang Usussis, Nesbler sa Sloona, okružen svitom svojih prijatelja i dobronamjernika. U zapisnik se bilježi dolazak Časnog suda. uvaženog Umke, Tolvaja s Tola

*

SUDSKI SLUŽITELJ: Časni sud se gega na podest. Ovime se upozoravaju svi koji misle da bi ih zbog biološkog ustrojstva ili prenježnog mentaliteta nešto moglo uvrijediti ili povrijediti da odmah napuste sudnicu.

SUDAC: Hvala vam, službitelju. Izvolite se sada odsmicati. Gdje je moj čitač... ah, da, evo vidim iz dokumenta koji je preda mnom da tužitelj tereti okrivljenog da je ovaj počinio osobnu i verbalnu nepristojnost na štetu tužioca u smislu čujne opaske upućene tužiocu kojom ga je opisao kao biće koje posjeduje četiri ticala. Hmmm... zar me ova moja tri tuceta starih očiju varaju? Časni sud ima dojam da predmetni tužitelj zaista izgleda kao da ima če..

JA (*upavši u riječ u skladu s legalnom tradicijom i dužnošću sudskih stenografa da reagiraju u ovakvim okolnostima*): Psssst, Časni sude... (*preostale moje riječi izbrisane iz stenograma*).

SUDAC: Oh... ah, da. Zahvaljujem, stenografe. Sud želi uputili izraze poštovanja i lijepog vladanja Usussisu koji ima tri ticala, i samostalnom referentu za prisilnu nabavu... je li to točno?... Paulsonu.

OKRIVLJENI: Dovoljno je »prisilni referent«, časni sude. Ja sam Gradski referent za prisilnu nabavu za Grad Los Angeles u Metropolisu Los Angeles, Zemlja.

SUDAC: A Usussis... Vaše zvanje?

USUSSIS: Časni sude, ja sam ovlašteni diletant za planet Sloon, neka mu vječno smrde ljubičasti oceani.

SUDAC (*batićem zavodi red u sudnici*): Mir! Mir! Sud neće tolerirati patriotske ispade ove vrste. Upozorujem tužitelja da ne smije vrijeđati osjetljive osjećaje prisutnih. Usussise, vaša je tužba sasvim minorne prirode, pa ipak vidim da ste okruženi velikim brojem vrhunskih pravnih stručnjaka. Zar to ne vidim Spoda Draxela sa Nva, znamenitog kriminologa, kako sjedi tik do vas?

USUSSIS: Časni sud je u pravu. Ipak, osobe koje me okružuju prisutne su samo kao prijatelji i dobronamjernici tužiteljevi, i nemaju nikakvih službenih ovlaštenja. Ja ću pokušati da zastupam svoj predmet sam, koliko će to biti u mojoj nemoćnoj moći.

SUDAC (*okrenuvši se okrivljenome*): I vama, Paulsone, kako vidim, ne nedostaje pravne pomoći. Zar do vas ne sjedi najistaknutiji pravni um Zemlje?

OKRIVLJENI: To je zaista Sol Blitnik, Časni sude. Ipak, kao što je to slučaj kod časnog tužitelja, to su sve slučajni poznanici koji su me zamolili da im pribavim mjesto u sudnici s kojeg će nesmetano pratiti ovu raspravu, za svoju osobnu zabavu. Ja ću, također, sam zastupati svoj predmet koliko mi to budu dopuštale moje slabašne snage.

SUDAC: Vrlo dobro. Moram upozoriti tužitelja i okrivljenoga da neću dopustiti nikakve ispade. (*Okreće se publici*): Dužnost mi je da još jednom skrenem pažnju na mogućnost, da pojedine izjave u toku ovoga procesa mogu nehotice povrijediti nečije običaje i, delikatnu narav... Možemo nastaviti raspravu. Molim tužitelja da dogmiže na podij za svjedočenje i podvrgne se ispitivanju od strane okrivljenoga.

(*Tužitelj gmiže prema podiju i penje se na nj.*)

SUDAC: Molim okrivljenoga da izloži svoj predmet u smislu obrane od tužiteljeve prijave.

(*Okrivljeni se savjetuje sa slučajnim poznanicima koji sjede oko njega.*)

OKRIVLJENI: Mi... hoću reći, ja smatram, Časni sude, da bi nam svima pristedjelo vremena i truda kad bi tužitelj dao usmenu izjavu opisavši ukratko prirodu uvrede.

SUDAC: Neka bude tako. Izvolite dati izjavu, Usussise.

TUŽITELJ: Sve je to, zapravo, bilo vrlo jednostavno, Časni sude. U tome sam času zaključivao jedan sasvim minorni posao s okrivljenim. Baš smo bili potpisali ugovor o kupoprodaji izvjesnih Sloonskih

dobara za kojima u posljednje vrijeme vlada velika potražnja u Gradu Los Angelesu, kad se okrivljeni iznenada, i bez ikakva vidljiva povoda, počeo žustro češati. Kad sam ga vrlo pristojno upitao za uzrok takvome vladanju, on je odgovorio: »Sad mi je sve jasno. 'Morao sam biti pametniji, nego da se upustim u posao s ovakvim ljigavim prevarantom, ti, ti...« i tada je, časni sude, izustio tako opscenu, podlu i neopisivo ogavnu optužbu na teret moje osobe, da mi nije bilo druge nego da zatražim zaštitu preko ovoga Suda.

SUDAC: Dopustite mi upadicu. Sud bi htio znati da li tužitelj zahtijeva izričaj konkretne kazne, ili samo opomene kojoj bi bio cilj da spriječi dalje verbalne napade okrivljenoga?

TUŽITELJ: Časni sude, ja zahtijevam opomenu, uz prijetnju konkretne kazne... i to maksimalne predviđene Zakonom za nedjela ove vrste — vjerujem da je to zatvor u trajanju od dvije godine.

SUDAC (*strogo*): Opominjem tužitelja neka ne nudi svoje savjete Sudu. Zaista, dvogodišnji je zatvor moguć za povredu kodeksa pristojnosti između vrsta. Ipak, eventualnu krivnju i konzekventnu kaznu ocijenit će Sud samostalno.

TUŽITELJ (*ponizno*): Molim Časni sud za ispriku.

SUDAC: Isprika prihvaćena. (*Okreće se okrivljenome*): Sud ima dojam, da je tužitelj adekvatno opisao situaciju u času navodne uvrede. Kako će okrivljeni... usput, neka okrivljeni objasni Sudu zašto njegov slučajni poznanik Sol Blitnik zauzima položaj u kojem njegove usne skoro dodiruju uho okrivljenoga?

OKRIVLJENI: Pristojno molim Sud da ispriča moje povremeno nedolično vladanje. Predmetno uho učestalo trpi od laganog, ali neugodnog svrbeža što Blitnik liječi šaputanjem u predmetno uho.

SUDAC: To je sasvim u redu, Paulsone. Samo sam bio znatiželjan. Nastavite.

OKRIVLJENI: Da li je tužitelju poznato da je Grad Los Angeles identičan Metropolisu Los Angeles?

TUŽITELJ: Da, naravno.

OKRIVLJENI: I da su gradovi Kairo, Hong Kong i Capetown predgrađa tog istog Metropolisa Los Angeles?

TUŽITELJ: Ja... ovaj...

DOBRONAMJERNIK (*iz tužiteljeva tabora*): Prigovor!

SUDAC: Red u sudnici! Gledaoci ne smiju prekidati rad Suda!

TUŽITELJ: Časni sude, ulažem prigovor!

SUDAC: Na temelju čega?

TUŽITELJ: Ovaj... to jest... pitanje je irelevantno!

SUDAC: Što kažete, Paulsone?

OKRIVLJENI: Časni sude, ja pokušavam dokazati da je tužitelj namjeravao obmanuti Sud kad je posao sklopljen u kritičnome času opisao kao »minorni« posao, i dŕ je priroda toga posla imala direktnog

utjecaja na predmetnu konverzaciju koja je kulminirala navodnom uvredom.

SUDAC: Prigovor se odbija. Nastavite, Paulsone. Usput, kako je vašem uhu? Primjećujem da Blitnik opet pruža svoju pomoć.

OKRIVLJENI: Mnogo je bolje, hvala vam, Časni sude. Molim vas, neka tužitelj odgovori na moje posljednje pitanje.

TUŽITELJ: Da, poznato mi je.

OKRIVLJENI: Ukratko, vi ste to nazvali »minornim« poslom, a radilo se o kupoprodaji velike količine robe za cijeli planet Zemlju. Zar ne?

TUŽITELJ: Pa, jest... tako je.

OKRIVLJENI: Časni sude, htio bih sada pozvati svoju tajnicu, Marge Jolman, kao svoga sljedećeg svjedoka.

SUDAC: U redu — slobodni ste, Usussise. Ostanite na raspolaganju za eventualno kasnije svjedočenje.

(*Tužitelj sagmizuje s podija i vraća se među svoje prijatelje i dobronamjernike. Iz grupe slučajnih poznanika oko okrivljenoga ustaje Ljudska osoba ženskog spola — mlada, vrlo razvijena... mjestimično, i crvenokosa. Pomalo nervozna, svjedokinja obavlja kratku verziju Ljudske ceremonije rukovanja s okrivljenim dok joj on pomaže da se popne na podij.*)

TUŽITELJ: Prigovor, Časni sude!

SUDAC: Zbog čega, Usussise?

TUŽITELJ: Poznato je da ovaj svjedok namjerava obaviti ceremoniju parenja s okrivljenim. Molim Časni sud da razmotri mogućnost konzekventne predrasude kod svjedoka!

SUDAC: U korist, ili na štetu okrivljenog?

TUŽITELJ; U korist, Časni sude. Smatra se da se parenje kod Ljudi obavlja na temelju privlačnosti između subjekata.

SUDAC: Ovaj Sud ne može uzeti u obzir pojavu predrasude na temelju privlačnosti — ili odbojnosti. Takav bi postupak, u krajnjoj liniji, diskvalificirao čak i svaku vašu izjavu u ovome predmetu, Ususise. Ima li ikakve veze između namjeravane ceremonije parenja i vaše tužbe u smislu neuljudnosti među vrstama?

TUŽITELJ: Nema nikakve direktne veze, Časni sude, ali...

SUDAC: Prigovor odbijen. Nastavite, Paulsone.

OKRIVLJENI: Marge, sjećaš li se, da si radila u prijemnoj kancelariji onoga dana kad je Usussis prvi put došao da me posjeti?

SVJEDOK: O, da.

OKRIVLJENI: Hoćeš li reći Sudu što je on tada rekao?

SVJEDOK: Paaa, ne sjećam se baš što je točno rekao...

OKRIVLJENI: Ako Časni sud dopušta, zatražit ću od svjedoka da nam kaže svojim riječima o čemu je govorio tužitelj.

SUDAC: To je u redu. Tužitelj uvijek može uložiti prigovor, pošto

sasluša svjedoka.

SVJEDOK: Pa, eto, imao je dogovoren sastanak s Garthom... hoću reći, s Paulsonom, ali ja nisam znala o čemu će se govoriti. Zato sam ga to i pitala. A on je rekao, da se radi o posrijetku.

SUDAC: Posrijedak? Nije mi ja...

JA: Časni sude! Pssst! (*Ostatak mojih riječi brisan iz stenograma*).

SVJEDOK: Ja sam ga pitala što je to posrijedak; a on je rekao da je baš zato i došao, da to objasni Paulsonu, i smije li ući. Ja sam pozvala Gartha na interkom i rekla mu, a on nas je oboje pozvao da uđemo k njemu.

SUDAC: Trenutak! Ima li tužitelj kakvih prigovora?

TUŽITELJ: Ne, Časni sude, zasad nemam.

OKRIVLJENI: I što se zatim dogodilo u mojoj kancelariji, Marge? Ispričaj to Časnome sudu.

SVJEDOK: Pa, htio si, da stenografiram razgovor, pa sam zato ostala. Onda si pitao Usussisa o čemu je riječ. A on je rekao da je to osjetljiva stvar i da on ne bi htio povrijediti neki možebitni Ljudski tabu za koji ne zna. A onda je pitao, zašto Ljudi ne upotrebljavaju posrijedak. (*Svjedok zastaje u govoru i izgleda nesigurno.*)

SUDAC: (*ohrabruje svjedoka*): Hajde, nastavite, gospođice Jolman.

SVJEDOK: Pa, eto, Garth je rekao: »Kakav posrijedak? Što vam je to?«, a onda je Usussis rastumačio kako on ne zna kojom bi riječi bolje opisao taj dan, ali da je to dan što dolazi između dana koje nazivamo srijedom i četvrtkom.

SUDAC: Pričekajte trenutak. Rekao bih da bismo ovdje morali nešto razjasniti prije nego što nastavimo. Neka svjedok privremeno ode na svoje mjesto. Ima li možda u sudnici koji stručnjak za vrijeme? Ne, ne, ne želim stručnjaka među prijateljima tužitelja i okrivljenoga, kolikogod ti džentlmeni bili nezainteresirani za ishod ovoga procesa. Želim nekoga iz publike. Vi... vi, u posljednjem redu. Hoćete li prići?

(*U posljednjem redu ustaje jedan Vbuldo s Oa i skakuće prema podiju za svjedoke*.)

SUDAC: Hoćete li nam reći svoje ime i kvalifikacije?

SVJEDOK: Vrlo rado. Ja sam Porniarsk-prosti-broj-Tri i imam doktorat psihoprirodnih znanosti, specijalizacija opća temporologija.

SUDAC: Hoćete li nam najjednostavnijim riječima objasniti temporološku situaciju o kojoj je ovdje bilo riječi?

SVJEDOK: Sa zadovoljstvom. Tužitelj je Nesbler sa Sloona, pa konzekventno tome živi u području Druge napetosti naše galaktike. To rezultira činjenicom, da on upotrebljava pravo-zakrivljeno vrijeme s faktorom od 0,84736209.... no, otprilike toliko. S obzirom na to da je temporalni kvantitet radijalan u odnosu na zakrivljenost svemirskog prostora, pozitivni broj temporalnih razdjeljaka po jedinici temporalnog prostora veći je na Nesbler-Sloonu nego na Zemlji, gdje

je momentalno na snazi alinearitet vremena s faktorom od 0,76453839476... no, otprilike toliko.

SUDAC: A što to znači u praksi?

SVJEDOK: Tužitelj ima ukupno osam dana u tjednu za razliku od sedam, koliko ima okrivljeni. Ukratko, on ima dane ponedjeljak, utorak, srijedu, posrijedak, četvrtak, petak, subotu i nedjelju.

SUDAC: Hvala vam. Izvolite odskakutati na svoje mjesto. (*Svjedok se klanja, silazi s podija i skakuće prema svome mjestu u posljednjem redu.*)

SUDAC: Neka se vrati prethodni svjedok.

(*Ljudska ženka Marge Jolman vraća se na podij za svjedoke*.)

SUDAC: Gospođice Jolman, čuli ste što je rekao prethodni svjedok. Da li je Usussis rekao okrivljenome nešto u tome smislu?

SVJEDOK: Tako je, Časni sude. Htio je znati što rade ljudi tokom ta dvadeset i četiri sata između ponoći u srijedu i prve minute četvrtka.

SUDAC: Želite li time reći da je tužitelj vjerovao kako i Ljudi imaju osam dana u svome tjednu?

SVJEDOK: Meni se to tako činilo, Časni sude.

SUDAC: Hmmm... No, dobro, izvolite nastaviti s pitanjima, Paulsone.

OKRIVLJENI: Hvala, Časni sude. Marge, što sam ja rekao kad je Usussis završio svoje izlaganje?

SVJEDOK: Nisi mu vjerovao. A Usussis ti je ponudio da ti pokaže.

OKRIVLJENI: Hvala ti. To je sve.

SUDAC: Želite li postaviti pitanja, Usussise?

TUŽITELJ: Za sada nemam pitanja, Časni sude.

SUDAC: Izvolite otići na svoje mjesto, gospođice Jolman. (*Svjedok se vraća na svoje mjesto*.) A sada vi, Paulsone?

OKRIVLJENI: Časni sude, htio bih pozvati svoga sljedećeg svjedoka, Gundara Jorgensona sa Zemlje.

SUDAC: Nastavite.

OKRIVLJENI: Gundare... (*Sredovječni muški Čovjek, previsoka rasta za svoju vrstu, prilazi podiju*.) Reci, molim te, Časnome sudu svoje ime i zanimanje.

SVJEDOK: Gundar Jorgenson, sa Zemlje. Ja sam temporalni fizičar

OKRIVLJENI: Hoćeš li reći kakve veze imaš s ovim slučajem?

SVJEDOK: Hoću, naravno. Jednoga bistrog proljetnog jutra u prošlome svibnju okrivljeni me zamolio da ga pratim u posjet posrijetku...

(*Uzbuna u sudnici. Krici: Prigovor! Prigovor!*)

SUDAC: (*udara batićem po klupi*): Mir! Mir u sudnici! Ovo je posljednja opomena: ako još jednom nastane ovakav nered, ispraznit ću sudnicu. Molim okrivljenoga da se primakne.

OKRIVLJENI (*prilazi Časnome sudu*): Evo me, Časni sude.

SUDAC: Paulsone, moram priznati da sam od početka sumnjao kako bi ovaj proces mogao imati šire implikacije... izvan jurisdikcije ovoga suda. Okrivljenome je zacijelo poznato... a ako nije, siguran sam da je poznato nekom od njegovih slučajnih poznanika i dobronamjernika — kako svaki slučaj u kome se pojavljuju vremenske protuzakonitosti spada u nadležnost Komisije za teške zločine. U takvom se slučaju oba planeta stavlja u izolaciju, proglašava se potpuni embargo na njihove proizvode, i provodi se proces stogodišnje dekontaminacije. Da li okrivljeni zaista želi optužiti tužitelja da je ovaj uzrokovao raspad temporalne strukture u okolici planeta Zemlje?

OKRIVLJENI: Tako nešto mi nije nikad palo na pamet, Časni sude. Kao što sam već ranije istaknuo, ja sam samo beznačajni građanin, bez iskustva, optužen od isto takva građanina za sitni prekršaj. Časnome je sudu svakako poznato da je poremećaj temporalne strukture praktički nemoguć u legalnom smislu; a baš je to razlog da je Komisija za teške zločine našla za primjereno da pred zločinca i njegovu žrtvu postavi tako neugodne probleme da se obje strane, i nevina i kriva, ne usuđuju imati bilo kakve veze sa zločinom takve vrste. Ja svakako ne bih želio da budem odgovoran za tako tužne posljedice po moj rodni svijet. Konzekventno tome, htio bih ukloniti svaku sumnju u glavi Časnoga suda kako se ovdje radi o možebitnim temporalnim komplikacijama. Prema mojoj teoriji, nijedna se od temporalnih neregularnosti spominjanih u ovome procesu nisu zaista dogodile; svi koji imamo neke veze s tim neregularnostima bili smo samo hipnotizirani kako bismo vjerovali u njih.

SUDAC: Hipnotizirani! A da li tužitelj pristaje da prizna kako je hipnotizirao okrivljenoga?

TUŽITELJ: (*smijulji se*): Svakako, Časni sude, uz primjedbu da je okrivljeni podsvjesno želio da bude hipnotiziran tako, da se ne može reći kako se čin hipnoze nad okrivljenim proveo nasilno, protiv njegove volje.

SUDAC: Da li okrivljeni prihvaća primjedbu?

OKRIVLJENI: Da, Časni sude, prihvaćam tužiteljevu primjedbu uz vlastitu primjedbu da je moja podsvjesna želja postojala samo teoretski.

SUDAC: Da li tužitelj pristaje prihvatiti teoretsko postojanje želje okrivljenoga?

TUŽITELJ: U teoriji, slažem se s teorijom okrivljenoga.

SUDAC (*nešto mumlja sebi u bradu*).

JA: Što rekoste, Časni sude?

SUDAC: Ah, ništa ništa. Nastavite ispitivati svoga svjedoka, Paulsone.

OKRIVLJENI: Jorgensone, bili ste u mome društvu kad sam teoretski posjetio posrijedak. Molim, ispričaj Časnome sudu što smo

tamo radili, i što smo otkrili.

SVJEDOK: Bit ću više nego sretan da to kažem. Dakle, kao što sam već rekao, jedne blage, tople svibanjske večeri napustili smo običnu, svakodnevnu Zemlju i...

SUDAC: Samo trenutak, Paulsone. Zašto vam treba stručnjak da opiše činjenice koje se teoretski nisu dogodile i koje teoretski ne postoje!

OKRIVLJENI: Uvjeravam Časni sud da te nepostojeće činjenice imaju veliku važnost u ovome procesu.

SUDAC: Pa... Pa, dobro. Nastavite.

OKRIVLJENI: Nastavite, Jorgensone.

SVJEDOK: Otišli smo sa Zemlje Sloonovskim svemirskim brodom. Zemlja se, poput plavkasta bisera, udaljavala iza nas. Kad smo se udaljili u svemirski prostor toliko, da je planet izgledao kao da pliva poput velikog, oblacima zamućenog kristala u ništavilu, čekali smo da otkuca 24:00 sata, u srijedu. A onda, u taj sat što ga slave vještice i ina bića mraka i ponoći, uključili smo iščašilo vremena...

OKRIVLJENI: Hoćeš reći, iluziju iščašila vremena.

SVJEDOK: Oh? Da, da, svakako. Išča... to jest, ta iluzija... no, to što smo uključili bilo je najveće koje sam ikad vidio. Do toga sam časa znao samo za sićušne, laboratorijske modele.

SUDAC: Laboratorijske modele iluzija, ili iščašila vremena, Jorgensone?

SVJEDOK: Iščašila, Slavni sude. Bilo kako bilo, znao sam na kome principu radi. Ukratko, uređaj dilatira pukotinu u normalnoj temporalnoj strukturi; dilatacija pukotine omogućuje pristup lokalnim količinama suvišna vremena.

SUDAC: Čekajte trenutak. Htio bih nešto pitati ovdje prisutnog stručnjaka. Ne morate skakutati na podij, Porniarsk-prosti-broj-Tri; da li je opis što smo ga maločas čuli točan?

VBULDOŠKI GLAS (*iz straženjega dijela sudnice*): Sasvim točan, Časni sude.

SUDAC: Nastavite, Jorgensone.

SVJEDOK: I tako, kad smo opet sletjeli na Zemlju u 00:06 sati u posrijedak, zatekli smo pust planet.

SUDAC: Pust planet?

SVJEDOK: Sasvim pust, Časni sude. Gradovi, auto-ceste i domovi bili su tamo kao i uvijek; ali nije bilo ni žive duše. Stajali smo, buljili, zaprepašteni. Evo gdje se pred nama prostire nepregledan prostor samo horizontom omeđene...

SUDAC: Oprostite što upadam u riječ. Da li je svjedok kojim slučajem amater poeta ili pisac?

SVJEDOK (*lice mu porumenjelo od navale cirkulatome tekućine u prednji dio glave*): Zaista jesam, istina je. Kako je Časni sud pogodio?

Štoviše, objavio sam nekoliko manjih radova u »Literarnim obzorima«. Bez honorara, razumije se. Ne vjerujem u komercijalizaciju umjetnosti, znate, pa...

SUDAC: Sud aplaudira svjedokovoj velikodušnosti; ali, možda će biti bolje da se svjedok suzdrži i da u ovim suhoparnim prostorima sudske proze ograniči svoje izlaganje na prozu.

SVJEDOK: Nijedno mjesto nije tako suhoparno a da dah poezije ući ne bi...

SUDAC (*pomalo prijeteći*): Možda; ali svjedok će se potruditi da dah bar uđe šutke, nadam se. Nastavite, Paulsone.

OKRIVLJENI: Nastavite, Jorgensone.

SVJEDOK: Pa... hoću reći... pa, tamo nije bilo nikoga. Obavio sam neke probe.

SUDAC: Probe na toj iluziji.

SVJEDOK: Da, Časni sude. Prvobitno sam želio izložiti nekoliko zamoraca kao pokusnih subjekata. Ali se to pokazalo nepotrebnim. Koliko sam mogao zaključiti iz svojih pokusa to je vrijeme bilo sasvim normalno, zdravo, neopasno, i da ga se može iskusiti. Zapravo uopće se nije razlikovalo od pravoga Zemaljskog vremena.

OKRIVLJENI: Govoreći sa stajališta ovoga iskustva, kakav je bio vaš zaključak pošto smo se vratili po isteku dvadeset i četiri sata u normalni zemaljski četvrtak?

SVJEDOK: Moj je zaključak bio da Zemlja posjeduje cijeli jedan dan u svakome tjednu, i da Ljudi propuštaju da ga iskoriste.

OKRIVLJENI: Hvala, Jorgensone. Nemam više pitanja.

SUDAC: Želite li ispitati svjedoka, Usussise?

TUŽITELJ: Nemam pitanja, Časni sude. Htio bih zahvaliti svjedoku na poštenom i preciznom opisu predmetne iluzije.

SUDAC: Svjedok je zaslužio vaš kompliment. Izvolite se vratiti na svoje mjesto, Jorgensone. Imate li još kojega svjedoka, Paulsone?

OKRIVLJENI: Časni sude, u ovoj fazi procesa želim kao svjedoka pozvati sebe... to jest, htio bih dati izjavu u zapisnik kako bih informirao sud o još nekim činjenicama.

SUDAC: Zar nema drugog načina da priopćite te činjenice, Paulsone? Zar ne biste mogli pozvati nekoga drugog tko bi mogao odgovarati na vaša pitanja?

OKRIVLJENI: Na žalost, ne, Časni sude. Bio sam sam u predmetno vrijeme.

SUDAC: To mi se nimalo ne sviđa. Ovakav postupak nepotrebno pojednostavnjuje proceduru, i protivi se svim sudskim tradicijama. No, ako se baš mora, mora se. Nastavite.

OKRIVLJENI: Kad sam prvi put doživio posrijedak, moram priznati da sam bio oduševljen. Tu se krio pravi eldorado za Zemlju. Još jedan dan u tjednu... jedan dan više u kojem se može obaviti sve ono za što

ljudi inače nemaju vremena. Još jedan dan u tjednu koji bi se moglo iskoristiti za odmor, za posjet rođacima, za jačanje obiteljskih veza. Ljudska je vrsta već sada sposobna za nevjerojatne pothvate. Svima vam je poznato kakav su rekordno brz tehnološki napredak...

(*Povici uzrujanog protesta iz publike u sudnici*).

SUDAC (*strogo*): Neću propagande u sudnici, Paulsone! Sjetite se da sam već opomenuo tužitelja. Ne bih želio da moram opet opominjati bilo vas, bilo njega zbog takvih ispada.

OKRIVLJENI: Moje isprike, Časni sude... zanio sam se. Kao što rekoh, pomislio sam na sve blagodati što bi ih posrijedak mogao donijeti mome svijetu. Bio sam oduševljen. Legao sam na spavanje u taj četvrtak sretan, pošto sam dogovorio s tužiteljem, koji je, sasvim slučajno, imao prijatelja čiji je brat po leglu revizor izvoza na Sloonu, da sutradan potpišemo ugovor o kupoprodaji razne korisne sloonovske robe. Na primjer, osmodnevni satovi, kalendari sa četiri stotine i sedamnaest dana i slično, te konačno, ali ne i nevažno, uređaj za dilataciju vremena dovoljne snage da proširi posrijedak po cijeloj Zemlji. Međutim, kad sam se probudio sljedećeg jutra — bio je, naravno, petak — u meni se rodila sumnja. Mislio sam tako, trljajući četkicom zube...

(*Jeziv se vrisak prolama sudnicom. Opća zabuna dok iznose jednoga Mimoza s Femine, latica ukočenih u stanju histeričnoga šoka*.)

SUDAC (*lupa batićem*): Mir! Mir u sudnici! U posljednje se vrijeme ovakve stvari događaju prečesto. Sudski je služitelj lijepo upozorio sve koje bi zbog biološke strukture ili prenježnog mentaliteta nešto moglo povrijediti, da napuste sudnicu. Džentlstvorenje s Femine je sasvim jasno vidjelo da je okrivljeni u ovome procesu pripadnik zubate vrste, pa je moglo zamisliti kako će prije ili kasnije biti govora o zubima i žvakanju. Odraslo bi stvorenje moralo samo brinuti za svoju emocionalnu dobrobit, a ne očekivati od suda da ponese taj teret... (*Okrenuvši se k meni, šapće*) Tko je uopće dopustio da ovaj (*izbrisano*) Mimoz prisustvuje procesu? Nemojte to bilježiti, stenografe. (*Okrivljenom*) Nastavite, Paulsone.

OKRIVLJENI: Kao što rekoh, sljedeće sam jutro bio — ako još ne zaista sumnjičav — pomalo trezniji u ocjenjivanju dobra što bi se moglo izleći iz uvođenja posrijedka u zemaljsko vrijeme. Kakav bi, pitao sam se, bio legalni status osmoga dana? Bi li to bio praznik, ili radni dan? Što bi na sve rekao Kongres? Kako bi reagirali sindikati? A što bi rekao vrlo jaki blok utjecajnih glasača — školska djeca? Da li. bi posrijedak, kratko rečeno, zaista bila takva blagodat za Zemlju?

SUDAC (*milostivo*): Vaš vam promišljeni oprez služi na čast, Paulsone, ako...

OKRIVLJENI (*jednako milostivo*): Zahvaljujem Časnome sudu. Baš je tim riječima tužitelj pokušavao da me umiri kasnije toga dana kad

smo se sreli da potpišemo ugovor...

SUDAC (*strogo*):... ako, kao što htjedoh reći prije nego ste me prekinuli, Paulsone, to možete dokazati. Ja osobno... hm... još i mogu povjerovati vašim riječima, ali je ovo ipak sud; kao takav, vjeruje samo nepobitnim činjenicama. Ako želite da se vaše misli uzmu u obzir, morali biste imati svjedoka.

OKRIVLJENI: Čudnim slučajem, časni sude, ja zaista imam svjedoka. Par časaka prije nego što je trebao doći tužitelj sa svojim ugovorom, ja sam izrazio te svoje sumnje sekretarici. Ako dopuštate da opet pozovem gospođicu Jolman...

TUŽITELJ: Prigovor! Svjedok se nalazi u sudnici i čula je okrivljenog kako pripovijeda o predmetnim mislima. Kako ćemo znati da svjedok nije pomiješao izjave izrečene u sudnici i one za koje okrivljeni tvrdi da je ranije...

(*Komešanje u sudnici. Jedan Tyrannosaurus Sapiens više: Sramota! pa ga sudski službitelj izbacuje iz sudnice*.)

SUDAC: Tužitelju je već ranije odgovoreno na pitanje o vjerodostojnosti s obzirom na potencijalne predrasude prema okrivljenome od strane ovoga svjedoka. Budi mi dopušteno da izrazim moje osobno povjerenje u ovoga svjedoka. Prigovor se odbija. Gospođice Jolman, izvolite doći na podij.

(*Svjedok se penje na podij*.)

SUDAC: Paulsone...

OKRIVLJENI: Zahvaljujem Časnome sudu. Marge... reci Časnome sudu što sam ti rekao toga jutra.

SVJEDOK (*uzdrhtalim glasom*): Ja to nikad neću zaboraviti.

OKRIVLJENI (*bučno čisti grlo*): Samo činjenice koje se tiču Suda. Marge.

SVJEDOK: Sjećam se svake riječi. »Marge, srce«, rekao si mi. »pitam se, da li činim pametnu stvar? Znaš i sama kako prinudni referent mora biti tvrd kad milijarde međuzvjezdanih kredita zavise od njegove neslužbene odluke. A ja sam uvijek bio tvrd. A sada se kolebam. Pitam se. kakav će svijet biti za nas Ljude na Zemlji... za tebe i za mene... za nas, Marge, ako se ostvari ova transakcija? Kakav svijet za buduće generacije, kakav život, ako se uvede posrijedak? Najednom, to mi znači strašno mnogo...« i tada si me privio k sebi...

OKRIVLJENI: Molim te, Marge, samo činjenice.

SVJEDOK: »... zbog tebe, Marge«, rekao si, »jer te volim«. (*Svjedoka odjednom spopada navala cirkulatorne tekućine slično kao i prethodnog svjedoka*.) A Ľŕ sam rekla, »I ja tebe volim..., a onda si zaprosio moju ruku i još smo razgovarali. A poslije si rekao, misleći na posrijedak, da moraš uraditi kako misliš da je ispravno, a onda sve biti u najboljem redu.

OKRIVLJENI (*briše čelo orošeno rashlađenom tekućinom*): Hvala,

Marge. To je dovoljno.

(*Spontani aplauz dok svjedok napušta podij, kojega utišava Sudac udarajući batićem po klupi, i prekidaju Tužiteljevi uzvici: Prigovor!*)

SUDAC: Izvolite, Usussise?

TUŽITELJ: Zahtijevam da mi se kaže zašto je dopušteno da okrivljeni utječe na sud ovakvim emocionalnim scenama. Zahtijevam...

SUDAC: Sud nije podlegao utjecaju emocionalne scene. (*Dodaje strogo*): Opominjem vas da pripisivanjem ovakve slabosti ovome Sudu dolazite u opasnost da budete pozvoni na odgovornost zbog nepoštivanja Suda. A sada, želite li ispitati svjedoka?

TUŽITELJ: Ovaj me svjedok ni najmanje ne zanima.

SUDAC: Da, ili ne?

TUŽITELJ: (*smirenije*): Ne, Časni sude.

SUDAC: Vrlo dobro. Paulsone?

OKRIVLJENI: Preostalo je samo da kažem, kako je moja zabrinutost bila sasvim na mjestu. Nedugo pošto sam potpisao ugovor, saznao sam da posrijedak koji smo posjetili Jorgenson i ja uopće nije bio Zemaljski posrijedak, nego lopovski podvaljen komad Sloonovskog vremena u Zemaljski tjedan...

(*Opća gungula u sudnici. Tužiteljevi uzvici: Prigovor!*)

SUDAC: Mir! Mir! MIR!!! Usussise, što je sad?

TUŽITELJ (*uzrujano*): Ova tvrdnja okrivljenog je nečinjenična, nepravedna i nedokaziva.

OKRIVLJENI: Ali to je istina!

TUŽITELJ: To nema veze. Dogovorili smo se, da sve što ste doživjeli smatramo iluzijom. Iluzija ne postoji. Prema tome, irelevantno je da li je ona zbiljska ili ne.

OKRIVLJENI (*okreće se prema Sucu*): Baš tu i leži moj argument, Časni sude. Tužitelj je priznao da je sve do časa potpisivanja ugovora bila samo iluzija, nešto što ne postoji...

TUŽITELJ: Što ne čini ugovor bezvrijednim! »Komercijalni ugovor obvezuje potpisnike bez obzira na njegov odnos prema stvarnome svemiru.« Nuddl protiv Parapirikaša, Presuda Galaktičkog suda br. 1328474639475635. Obavezuje vas zakon da kupite sloonovske robe u vrijednosti od dvadeset kvintilijuna galaktičkih monetarnih jednica.

OKRIVLJENI: Ja tu nemam prigovora, ako već tužitelj hoće utjerati ugovor. Moji se argumenti odnose na nešto drugo. Ugovor je zbiljska stvar koja nesumnjivo postoji, premda se temelji na nepostojećem, i ne može ga se oboriti. Međutim, uvreda za koju me tužitelj doveo pred ovaj sud ne postoji samo po sebi činjenično nego samo prema tužiteljevoj izjavi, to jest ona nema materijalne osnove. Sam tužitelj negira materijalnu osnovu mojoj tobožnjoj uvredi, to jest situaciju i uvjete na temelju kojih je do nje došlo. I dalje, negira fizičku bazu za

uvredu — to jest, tužitelj inzistira na tvrdnji da posjeduje samo tri ticala, pa zato predmetna uvreda ne egzistira jer nema realne osnove. Drugim riječima, ne samo da je pitanje uvrede izvan kompetencije ovoga suda, nego će i eventualno ponavljanje rečene uvrede također biti izvan njegove kompetencije. Ja zahtijevam da se tužiteljeva tužba odbije na temelju nepostojanja predmeta tužbe.

TUŽITELJ (*uzrujano*): Ali to je drska krađa! Okrivljeni vrlo dobro zna da me uljudni krugovi na Sloonu nikad više ne bi prihvatili ako dopustim da me se vrijeđa nekažnjeno. Časni sude, on me je naumio natjerati da raskinem ugovor prisilivši me da negiram da sam ikad imao veze bilo s njim bilo s ugovorom. Ako Časni sud dopusti okrivljenome da me dalje vrijeđa, neće mi biti alternative. Ja ću...

SUDAC: Mir! Neću trpjeti ispade u ovoj sudnici! (*Tužitelj se smirje, lepršajući ticalima. Pri tom mu pomažu prijatelji i dohronamjernici*.) A sada, ako tužitelj želi oboriti iskaz okrivljenoga, uradit će to snagom pravnih argumenata.

TUŽITELJ: Molim Časni sud za ispriku. Bio sam zaboravio da imam na raspolaganju odgovarajući pravni argument. Okrivljeni je smetnuo s uma da sudbena zabrana ne mora za svoj povod imati realnu pojavu. Strah od moguće uvrede sasvim je dovoljan povod da se izreče sudbena zabrana na teret jedne ili više zainteresiranih strana. A onda, ako se uvreda dogodi u prisutnosti svjedoka voljnih da to potvrde, nije potreban nikakav dalji dokaz. Twingo protiv 1/4 Kvarrta, Presuda Galatičkog suda br. 19483738473645485937. Ja sam izložio svoje argumente i očekujem presudu.

SUDAC: Imate li što dodati, Paulsone?

OKRIVLJENI: Nemam, Časni sude, osim da istaknem kako cijeli ekonomski sistem Zemlje drhti nad ishodom ove rasprave...

SUDAC: To nema nikakve veze s ovom raspravom, u kojoj je riječ samo o ponašanju i moralnom ustrojstvu između dviju privatnih strana, bez obzira na njihovu vrstu ili mjesto stanovanja. Ja više ne vidim nikakva razloga da rastežem ovaj slučaj, pogotovo ako su obje strane završile svoja izlaganja, Neće biti potrebno da se povučem u svoje odaje da razmislim o svojoj odluci, jer zakon u ovakvu slučaju dopušta samo jednu interpretaciju i samo jedan ishod. Ja sam osobno, razumije se, potpuno nepristran i ne osjećam ništa do potpuna prezira za svakog tko bi se usudio da ovdje vidi lukavu igru prevare od strane jedne neskrupulozne osobe koja je nepošteno iskoristila trenutno stanje stvari u lokalnom zakonskom sistemu. Pa čak ako bih i bio sposoban da ne osjećam rečeni prezir prema rečenom stajalištu do te mjere da i sam prihvaćam to stajalište, ostat će mojom dužnošću da izrečem presudu jednako čiste savjesti kao da sam pristaša te osobe, pa imala ona ticala ili ne imala, i bez razlike koliko ticala ona imala... Okrivljeni je izložio dosjetljivu, a neki bi od pristranih osoba u ovoj

sudnici mogao reći i veličanstvenu, logičnu strukturu argumenata protiv izricanja sudbene zabrane koja bi ga imala spriječiti da ubuduće vrijeđa tužitelja zbog broja ticala u tužiteljevu vlasništvu. Dapače, Sud je prisiljen priznati da je okrivljeni sasvim u pravu kad tvrdi da predmetna uvreda u uvjetima opisanim u toku ove rasprave uopće nema realnoga postojanja. Ipak, tužiteljeva tvrdnja kako sudbenoj zabrani ne treba povod realnog događaja također je točna. Konzekventno tome: ovaj Sud ovime presuđuje da Garth Paulson, Čovjek koji momentalno stanuje na Zemlji, bude spriječen u davanju izjava o broju ticala u vlasništvu Dranga Usussisa, Nesblera sa Sloona, ako je takva izjava namijenjena izazivanju štete i povredi ugleda rečenoga Dranga Usussisa, Nesblera sa Sloona. Nadalje, ako rečeni Garth Paulson, unatoč ovoj sudbenoj zabrani izrečenoj od strane ovoga Suda ipak da takvu izjavu u prisutnosti svjedoka, ovaj Sud ovime presuđuje da se rečenoga Gartha Paulsona kazni kaznom predviđenom po zakonu za ovakve prekršaje: to jest da ga se u trajanju ne manje od dvije godine stavi pod tutorstvo osobe koju će imenovati ovaj Sud. Sve troškove tutora i štićenika snosit će u tome slučaju Tužitelj. Umka, Tolvaj sa Tola, donio je presudu... Službeniku, opskrbit ćete sve zainteresirane strane dovoljnim brojem kopija izrečene presude.

OKRIVLJENI (*dere se*): Časni sude, čekajte, ne odlazite! Pusti me, Marge... pusti me, znam dobro što radim! K vragu i kazna! Slušaj me, Usussisu! Baš me briga, ako me kazne! Ti imaš četiri ticala i ti to dobro znaš...

(*Vrisak što ledi cirkulatornu tekućinu u žilama prolama se iz tužiteljevih usta. Opća gungula u sudnici*.)

OKRIVLJENI (*dere se još žešće*):... ne tri, nego četiri. Svi to znaju; a ako se usudiš doći na Zemlju i tjerati mak na konac s tim svojim ugovorom, neće biti Čovjeka vrijedna svoga imena koji ti neće stati oči u oči i uprijeti prstom u to tvoje četvrto ticalo. (*Okreće se publici*): Čujte me, narode, da li vi znate zašto on neće priznati da ima to četvrto ticalo, ha? Ha, znate li?

(*Tužitelj se mahnito otima s namjerom da skoči na okrivljenoga. Zadržavaju ga dobronamjernici i sudski službenik*).

OKRIVLJENI: Da li znate, čemu mu ono služi? Ako ne znate, ja, ću vam reći: ovo četvrto ticalo je baš ono ticalo kojim on giligili svoju plikuteliju! (*Tužitelj vrišti i pada u nesvijest*.) Nisi ni sanjao da znam tvoju tajnu, ha, Ssussisu? Nisi ni sanjao da znam đa si najobičniji giligilitelj plikutelija, ha? Ali ja znam. Ja...

SUDAC: Mir! Mir! Ušutite, Paulsone? Mir u sudnici! Ili ću narediti da je isprazne!

(*Buka u sudnici polako jenjava, osim oko tužitelja, gdje ga njegovi dobronamjernici tješe dok on histeričnim pokretima dere nekakav papir, na*

kakvima se inače pišu komercijalni dokumenti, na sitne komadiće.)

SUDAC: Službeniku, dovedite mi okrivljenoga.

(*Sudski službenik tako postupa*.)

SUDAC: Garthe Paulsone, maločas ste pred svjedocima počinili flagrantnu povredu sudbene zabrane koju je izrekao ovaj Sud. Osjećate li se krivim?

OKRIVLJENI: Osjećam, časni sude. A htio bih dodati, da bih to bez ikakve grize savjesti ponovio... i da ću ponoviti, ako bude bilo potrebno.

SUDAC: Tišina! Nikome nije dopušteno da se igra zakonom, pa kakve god opravdane motive imao.

OKRIVLJENI: »Dajte mi slobodu, ili mi dajte smrt!«

SUDAC: Zabranjeno je pokušavati da savjetujete Sud. Ja vas ovim osuđujem na dvije godine, po Zemaljskom računanju vremena, sužanjstva pod nadzorom osobe koju će imenovati ovaj Sud. Imenovana će osoba moći slobodno izabrati mjesto i oblik rečenog sužanjstva. Odmah imenujem sužnjeva tutora, Ljudsku ženku gospođicu Marge Jolman, uz uvjet da se ona odmah podvrgne odgovarajućim ceremonijama parenja sa sužnjem, kako bi efikasnije obavila zadatak koji joj je zadao ovaj Sud. Sve troškove tutorove i sužnjeve snosit će tužitelj za cijelo vrijeme izdržavanja kazne. Proces je zaključen. Službeniku, ispraznite sudnicu.

KAŽNJENIK: Zahvaljujem, Časni sude.

SUDAC (*gornji mu se tucet očiju šeretski iskri*): Nema potrebe da mi zahvaljujete, Paulsone. Bilo mi je veliko zadovoljstvo podmetnuti ovaj klip pod noge onoga podlog Sloonovskog lopova. Nego, djeco, gdje namjeravate provesti taj svoj medeni mjesec na Usussisov trošak? Smijem li vam preporučiti odmarališ̌te na Elyziji? Tamo je zaista sve prima, šminka bez greške.

KAŽNJENIK: Razmislit ćemo o tome, Časni sude.

SUDAC: Još nešto. Kako vam je samo uspjelo da nanjušite da vam je Usussis u vaš tjedan podmetnuo taj lažni posrijedak od Sloonovskog vremena? Uvijek sam vjerovao kako ni najveći stručnjak ne može razlikovati strano vrijeme od domaćega ako ga se pažljivo i precizno usadi u vremensku strukturu?

KAŽNJENIK: Pa... znam, da se obično ne...

KAŽNJENIKOV TUTOR: Sve je to zato, što je Garth tako osjetljiv...

KAŽNJENIK: Pusti me, Marge, da mu kažem. Vidite, Suče, u početku nije bilo ništa konkretno. Ali onoga jutra kad sam potpisao ugovor počelo me svrbjeti; a uskoro, pošto sam potpisao, bacio sam pogled na zapešće koje sam tako uporno češao; i sve mi je odmah postalo jasno.

SUDAC: Ah, da, kao da se sjećam da je o tome bilo govora.

KAŽNJENIK: Tako je.

SUDAC: A na zapešću ste ugledali...?

KAŽNJENIK: Osip. Ja sam alergičan na Sloonovsko vrijeme.

SUDAC: Fantastično! Pravda je trijumfirala na najneočekivaniji... Stenografe! Koji vam je vrag, da sve ovo zapisujete? Zar nisam rekao da je proces zaključen? Zaključite taj svoj zapisnik!

ZAPISNIK ZAKLJUČEN.

ČISTOPIS ZAPISNIKA ZAKLJUČEN.

Objavljeno prema dogovoru s GPA München

Ljubiša Jovanović: Kako upotrebiti bombu?

Svemirski brod lagano je ušao u prijemnu komoru i za njim su se zatvorila teška metalna vrata. U komoru je za desetak minuta utisnut vazduh i brod je kroz druga vrata ušao u prostrani kosmodrom. Pilot je isključio motore i svemirski brod se spustio na betonsku površinu kosmodroma. Putovanje je bilo završeno.

— Stigli smo na Titan 1 — rekao Steli kapetan svemirskog broda. — Ovo je naša najveća baza u sistemu Saturnovih satelita.

— Hvala vam na prijatnom letu — odgovorila je. — Ali, ja sam mislila da će se dogoditi nešto uzbudljivo...

— Ovakvi letovi obično su dosadni — reče kapetan. — Često prolaze nedjelje i nedjelje a da se ništa ne dogodi. Uostalom, bolje je i to nego da se desi neka nesreća ili kvar. Nego, treba da odemo do glavnog kontrolora.

Izašli su iz svemirskog broda i krenuli preko ogromne piste u pravcu lifta što je spajao kosmodrom sa centralnim delom baze.

Kapetan se osvrtao, zbunjen što se u celom kosmodromu nalaze samo tri svemirska broda.

— Ko zna šta se ovde dešava. Kada sam ranije dolazio, uvek je bilo najmanje desetak brodova.

Ušli su u lift koji ih je odvezao do komandne dvorane.

Tu se ponovila slika sa kosmodroma: u dvorani se nalazio samo glavni kontrolor. Bio je zauzet nekim poslom i nije ni opazio kada su ušli kapetan i Stela. Postao je svestan njihovog prisustva tek kada su mu se približili.

Pogledao ih je i nastavio svoj posao: preko radio-stanice davao je nekome uputstva, posmatrajući svakog trenutka komplikovanu shemu ispred sebe.

— Ona je došla za Zemlje... — počeo je kapetan.

— Pričekajte trenutak — odgovorio je kontrolor ne dižući pogled. — Pozvaću nekoga.

Pritisnuo je jedno dugme na komandnoj ploči. Trenutak kasnije u salu je ušao mladić u astronautskoj uniformi. Ljubazno im se nasmešio i ponudio ih da sednu.

— Ja sam Del, astronaut A klase — predstavio se. — Šta vam je potrebno?

— Vidite, ja sam izveštač. Poslana sam ovamo po nalogu Vrhovnog saveta... — Del je iznenađeno podigao obrve. — Dali su mi dozvolu da mogu da zabeležim sve što se ovde dešava. Evo, pogledajte...

Iz džepa je izvadila nekoliko papira. Del ih je pregledao, zatim ih vratio.

— Vidim da imate sva ovlaštenja. Znači, oni iz Saveta su najzad odlučili da deo projekta otkriju javnosti. — Okrenuo se prema kapetanu. — Moraćete da krenete nazad čim uzmete gorivo.

— Ali, zašto? — pobunio se kapetan. — Putovali smo dva meseca! Posadi je neophodan odmor.

— Žalim, ali takvo je naređenje. Moraćete odmah krenuti.

— Zar ne bismo mogli da ostanemo makar jedan dan?

— Ne. Sistem Saturnovih satelita proglašen je zabranjenom zonom. Sutra u ovo vreme moraćete se nalaziti najmanje četiri stotine hiljada kilometara daleko odavde...

— Šta se može — reče kapetan mršteći lice. — Služba je služba. Do viđenja!

Ustao je i izašao brzim korakom, ne okrenuvši se nijednom.

Stela je pogledom proletela prostoriju. Komanda dvorane se isticala veličinom jer je bila potpuno prazna.

— Zar ovde nema nikoga? — upitala je Stela.

— Sve nepotrebno osoblje evakuisano je zbog izvođenja pokusa. Zato je i sistem Saturnovih satelita proglašen zabranjenom zonom — odgovori Del. — U celom sistemu sada nema više od desetak ljudi.

— Hoćete li mi napokon reći o kakvom je pokusu reč? Na Zemlji nisam mogla da dobijem nikakva obaveštenja.

Del je hteo da joj odgovori, ali je u tom trenutku ušao stariji, sedokos čovek. Kada ih je ugledao, krenuo je prema njima. Stela ga je prepoznala skoro istog trenutka: bio je to Leo, jedan od najboljih nuklearnih fizičara na svetu. Seo je do njih i radoznalo pogledao Stelu.

— Jedva da uhvatim neki trenutak odmora — rekao je s olakšanjem. — A ko ste vi? — upitao je Stelu.

— Ja sam reporter. Došla sam ovamo po naređenju Vrhovnog saveta.

— Aha — sa razumevanjem reče fizičar.

— Leo je glavni šef projekta — rekao je Del. — Od njega možete dobiti najpreciznije informacije o tome šta se ovde radi...

— Hoćete li mi dati intervju? — upitala ga je Stela. — Ne bojte se, neću vas dugo gnjaviti...

— Vama to ne bih mogao da odbijem — s osmehom reče fizičar.

Stela je otvorila jedan od kofera, koji je donela sa sobom, i iz njega izvadila minijaturnu kameru i postolje. Spretnim pokretima namestila je kameru na postolje i postavila je nekoliko metara daleko od sedišta.

— Vi ćete biti snimatelj — rekla je Delu. — Stalno ćete držati ovaj okidač.

Na kameru je namestila produžni okidač i dala mu ga, a zatim je sela do fizičara.

— Počećemo odmah. Ja ću prvo nešto pričati, a zatim ću vam postavljati pitanja. No, znate već kako to ide...

Del je pritisnuo okidač i Stela je počela da govori.

— Nalazimo se na Titanu 2, jednom od Saturnovih satelita. Ovde je smeštena naša najveća baza u sistemu Saturnovih satelita. Veliki deo osoblja evakuisan je iz ove baze, a ceo sistem je proglašen zabranjenom zonom. To je učinjeno, zato što će se ovde uskoro obaviti jedan važan pokus. Sa nama je šef tog eksperimenta, jedan od najpoznatijih nuklearnih fizičara na svetu, doktor Leo... Doktore, možete li ukratko reći u čemu se sastoji taj pokus?

— Pa, ja bih prvo nešto rekao o razlogu za pokretanje celog projekta. Mi, ljudi, jedina smo razumna bića u Sunčevom sistemu. Na osnovu toga imamo pravo da se koristimo bogatstvima iz celog sistema. Uspešno smo naselili sve planete i počeli smo da ih koristimo. Naročito je važan za nas Pluton. I pored izvanredno velike udaljenosti na kojoj se nalazi, na njega je bio upućen veliki broj svemirskih brodova. To je urađeno zato što na Plutonu postoje relativno velike rezerve metala, posebno onih nama neophodnih, plemenitih. To je bio razlog neprijateljstva između nas i Vegana, nama za sada jedine poznate strane civilizacije. Vegani su otkrili što mi tražimo na Plutonu i odmah su odlučili da ga okupiraju.

Produžio je:

— Na Plutonu smo tada imali prilično jake snage, tako da je došlo do oštrih borbi. Izbio je rat sa Veganima. Mi smo bili mnogo slabiji od njih, pa su oni neprekidno imali inicijativu. Prošle godine rat je dospeo u završnu fazu: Vegani su potpuno uništili naše trupe na Plutonu i prisilili nas na mir pod vrlo nepovoljnim uslovima. Još na početku rata, Vrhovni savet je, predviđajući poraz, osnovao »Biro za konstrukciju novih oružja«. Sakupio je najbolje stručnjake iz raznih naučnih i tehničkih disciplina i dao im sva potrebna sredstva za rad. Tako smo počeli da stvaramo najstrašnija oružja u dosadašnjoj ljudskoj istoriji...

— Jedno u nizu takvih oružja je i anihilaciona bomba — nastavio je. — Konstrukcija takve bombe se sastoji u sledećem: poznato je da se pri sjedinjavanju anti-atoma i normalnih atoma javlja anihilacija, pretvaranje materije u energiju. Trebalo je napraviti anti-atome, nekog elementa, pronaći način za njihovo čuvanje i napraviti elektronsko-mehanički sistem koji bi omogućio da u željeno vreme dođe do spajanja dve vrste atoma... Najveći problem je bilo stvaranje anti-atoma. Eksperimentisali smo sa dva, akceleratora, tako što smo u

jednom stvarali anti-protone, a u drugom pozitrone. Njihovim spajanjem u magnetnom polju uspeli smo da dobijemo anti-vodonik. Taj postupak stalno smo usavršavali, pa smo do sada uspeli da dobijemo čak dve stotine grama anti-vodonika. Polovinu ćemo upotrebiti za prvu, eksperimentalnu bombu. Sada vam je sigurno jasno zašto je ceo sistem Saturnovih satelita proglašen zabranjenom zonom: ovde ćemo izvršiti prvu probu anihilacione bombe. Ako eksperiment sa bombom uspe, sigurno ćemo pobediti Vegane. Ja mislim da će uspeti, jer su sve prethodne provere dale pozitivne rezultate . .

— Zašto je odabran baš sistem Saturnovih satelita? — upitala je Stela.

— Za posmatrača na Plutonu Saturn se sada nalazi u takozvanoj konjunkciji sa Suncem, odnosno između Staurna i Plutona se nalazi Sunce. Zbog toga je Saturn praktično nevidljiv sa Plutona. Tako Vegani koji se nalaze na Plutonu neće otkriti šta im spremamo.

— Gde će bomba eksplodirati?

— Bombu ćemo aktivirati kada dođe u neposrednu blizinu satelita Titan-1. Po našim proračunima, bomba će ga celog razoriti u komadiće. Po velični razaranja moći ćemo lako izračunati snagu bombe.

— Možete li detaljnije opisati bombu?

— To je metalni cilindar. U njegovoj sredini se nalazi komora za anihilaciju, a sa strane su rezervoari vodonika i anti-vodonika. U komori je vakuum, pa će otvaranjem rezervoara vodonik i anti-vodonik velikom brzinom pokuljati u nju. Tako će doći do brze anihilacije. Bomba je smještena na jednoj staroj platformi za prihvat malih svemirskih brodova. Odlučili smo da je tu smestimo iz više razloga: prvo, kada bismo bombu ostavili u svemiru, moglo bi da se desi da je izgubimo, ili da jednostavno skrene sa putanje. Ovako možemo lakše da pratimo njeno kretanje.

— Kada će bomba biti aktivirana?

— Odmah posle montaže rezervoara za anti-vodonik. Ako sve bude u redu, to će biti sutra.

Stela je dala znak Delu da isključi kameru. Razgovor je bio završen.

— Pa, dosta ste me zadržali — reče fizičar gledajući na sat. — Trebalo bih da idem.

— Znači, eksplozija će biti sutra. Da li će u to vreme neki svemirski brod biti u svemiru? — Stela je upitala Dela. — Želela bih da snimim eksploziju.

— Pa, kako da vam kažem... — Del se zbunio. — Eksplozija će biti izazvana pomoću signala sa jednog svemirskog broda. Na njemu ću se nalaziti samo ja, kao pilot. Ali Ľoš ne poznajemo snagu bombe tako da će to biti prilično opasan let. Zato će vam verovatno biti zabranjeno

da se nalazite na tom svemirskom brodu.

— Ne brinite ništa! — nasmejala se. — Dobiću dozvolu sa Zemlje.

— Sigurno ste umorni, već je kasno. Pokazaću vam sobu...

*

Sirena je nemilosrdno zavijala i Steli nije ništa pomagao jastuk koji je stavila na glavu. Najzad je pritisnula dugme na video-telefonu. Na ekranu se pojavio Del.

— Izvinite što vas ovako rano budim — rekao je blagim glasom. — Ali, uskoro počinje montaža anti-vodoničnog rezervoara, pa sam mislio da će vas to interesovati.

— Dolazim odmah.

Veliki ekran u komandnoj dvorani bio je osvetljen, i otprilike u njegovoj sredini videla se svetla tačkica. Stela je ušla u komandnu dvoranu i sela do Dela.

— Šta je to na ekranu? — upitala ga je.

— Platforma. Samo, još je daleko.

Svemirski brod približavao se platformi i njene konture na ekranu su se povećavale. Piloti su smanjivali brzinu broda sve dok je nisu izjednačili sa brzinom platforme. Neko vreme leteli su paralelno, a onda su sa svemirskog broda spuštene elektromagnetske kotve, koje su ga pričvrstile za platformu. Iz broda spuštene su lestve i niz njih su sišla dva čoveka u svemirskim odelima.

— Platforma, ovde Titan-2. Imamo li vezu? — upitao je kontrolor.

— Titan, ovdje platforma! Veza je u redu. Počinjemo montažu rezervoara.

Na ekranu je bio prikazan zadnji deo svemirskog broda. Iz skladišta u brodu počeo je da se spušta rezervoar. Tehničari su ga pažljivo prihvatili. Na platformi je vladalo beztežinsko stanje, pa su ga lako preneli do tela bombe.

Oprezno su ga spojili sa ostalim delovima bombe, a zatim su uključili elektronski mehanizam za izazivanje eksplozije. Ceo postupak trajao je samo nekoliko minuta.

— Završili smo — reče jedan. — Vraćamo se.

— U redu — rekao je kontrolor. — Objavljujem da je počelo pripravno stanje drugog stepena!

Svetlosni signali označili su pripravno stanje. Del se okrenuo prema Steli i tek tada je opazio da ona drži kameru u ruci.

— Naravno, sve sam snimila. Trebaće mi za reportažu.

— Moraću sada da idem — reče Del. — Očekuju me pripreme za let.

— I ja idem sa vama. Upravo mi je stigla dozvola.

— Moraćete to reći kontroloru...

Pozvao je kontrolora, koji im je prišao trenutak kasnije. Uzeo je Stelinu dozvolu i pogledao je.

— Ovo naređenje moram da poštujem — polako je rekao. — Ali, da li ste vi svesni šta sve može da se dogodi prilikom eksplozije?

— Naravno! Ali, ja moram da budem u tom svemirskom brodu!

— Dobro, idite, ali na vaš rizik...

*

— Kako je teško ovo odelo!

Stela je posrtala pod težinom odela.

— To je zbog zaštite — rekao je Del. — može doći do vrlo opasnih zračenja i zato je u odelo ugrađeno tridesetak kilograma olova. I svemirski brod ima posebnu zaštitu.

Uz pomoć tehničara zauzeli su mesta u svemirskom brodu. Del je uključio motor i nekoliko kazaljki na mernim uređajima se pokrenulo. Pozvao je Kontrolni centar.

— Kontrola, ovde Del. Spreman sam za polazak.

— Možete krenuti. Održavaćemo vezu.

Del je pojačao rad motora i brod se podigao sa piste. Polako je usmerio brod u izlaznu komoru. Prošao je kroz sigurnosna vrata i već posle desetak minuta se nalazio u svemirskom prostoru. Del je povećao brzinu, sve dok brod nije dospeo na odgovarajuću putanju. Svetla baze su ubrzo nestala.

— Kad ste baš hteli, ispunili smo vam želju — reče Del.

— Osnovna dužnost izveštača je da uvek bude u centru događaja. Odavde ću najbolje moći da izvršim svoj zadatak.

Počela je da namešta kameru. Del je na ekranu radio-lokatora pratio kretanje platforme sa bombom.

— Mi sada letimo na istoj putanji kao i bomba — rekao je. — Ako eksplozija uspe, onda ćemo skrenuti sa kursa da se ne bi sudarili sa ostacima Titana-1.

— Što, zar mislite da može da se desi da ne eksplodira?

— To se nikad ne zna. Nauka nije svemoćna. A opet, moglo bi da se desi da eksplozija uništi ceo sistem Saturna.

— Zar nisu pravljene nikakve probe?

— Jesu, ali, u bombi se nalazi sto grama anti-vodonika, a u laboratorijama su anihilirali najviše po desetak atoma... Moguće je praviti samo grube procene.

— Da li ćete sliku eksplozije pustiti na veliki ekran?

— Ako baš želite, mogu. Samo, biće prilično sjajna.

Titan-1 povećavao se na ekranu, detalji na njegovoj površini su se lepo videli. Del je pogledao na časovnik.

— Još jedan sat do eksplozije. Pozvaću kontrolu. Uključio je radio.

— Kontrola, ovde Del. Da li je sve u redu?

— Za sada sve teče po programu, krećete se po izračunatoj putanji. Prekidamo vezu.

Del je isključio predajnik. Neko vreme je ćuteći gledao u ekran, a

onda je tiho rekao:

— Čujte, nešto ću vam ispričati. Stela ga je pogledala radoznalo.

— Pa, kako da kažem... — zastao je na trenutak. — Sve ovo je prevara.

— Šta? Zar je bomba lažna?

— Ne! Nisam mislio na bombu, jedino ona je istinita. Nešto drugo je u pitanju: rat sa Veganima je prevara.

— Šta hoćete time da kažete?

— Rat sa Veganima nikada nije vođen.

— Kako to? A poginuli? Uništeni svemirski brodovi? Zauzeti položaji na Plutonu? Šta je sa tim?

— Niko nije poginuo! Ceo rat je izrežiran u štabovima na Zemlji, sa ciljem da se zavara javnost. Naše trupe još drže Pluton pod svojom komandom.

Nepovjerljivo ga je posmatrala.

— Ne verujem vam.

— Šta ako imam dokaz?

Iz jedne pregrade izvadio je minijaturni magnetofon i pustio ga u pogon. Trenutak je vladala tišina, a zatim su se začuli glasovi:

— Da li ste napisali izveštaje?

— Jesam. Izvolite, pogledajte ih.

— Dobro, sve je u redu. Sada ih zaključajte u sef i omogućite nekom novinaru da ih presnimi.

— Razumem! Samo, da nismo malo preterali sa gubicima? Ko će poverovati da je na Plutonu poginulo hiljadu naših vojnika?

— Ha, ha! Ne brinite ništa. Svi podaci su pažljivo proračunati. Samo omogućite nekom piskaralu da dođe do njih i sve je u redu.

Razgovor se na tom mestu završavao i Del je isključio magnetofon.

— Sada ste čuli dokaz — rekao je.

— Pa to su zapovednik kosmičkih snaga i njegov zamenik! — zaprepašćeno je uzviknula Stela.

— Uspeli ste da im prepoznate glasove.

— Kako ste došli do te trake?

— Pukom slučajnošću. Kada je taj razgovor bio vođen, ja sam bio jedan od vezista u Centralnom štabu na Zemlji. Na jednoj traci, koju je trebalo da obrišem, pronašao sam ovaj razgovor. Verovatno se radilo o rutisnkoj proveri visokih vojnih funkcionera od strane kontrašpijunaže. Tu traku sam sačuvao, upravo ste je čuli...

— Sećam se tog slučaja — rekla je Stela. — Jedan moj kolega je odnekud bio dobio tajne podatke o našim gubicima na Plutonu. Nikome nije hteo da kaže odakle ih je dobio. Samo, ne razumem kome to treba. Ispravljati ratne podatke u svoju korist, to je još razumem. Ali, režirati rat, i to još sa tako nepovoljnim rezultatima po nas...

— Sve ima svoje objašnjenje. Zapovednici na Zemlji su vrlo lukavi.

Oni znaju da su Vegani neuporedivo jači od nas, i da bi nas potpuno uništili ako ih napadnemo našim konvencionalnim oružjem. Zato su stvorili Biro za konstrukciju novih oružja. Hoće da naprave nova, savršenija oružja, kako bi mogli da počnu stvarni, ravnopravni rat sa Veganima...

— Ali, zašto su onda varali javnost i širili vesti o lažnom ratu? — upitala je Stela.

— Morali su nekako da opravdaju velika sredstva koja su uzimali. Da su rekli otvoreno da će ih potrošiti na stvaranje novih oružja, koja su još namenjena za osvajački rat, svi bi se pobunili. Ovako, oni su napadnuti i morali su da se brane. Nisu krivi što su izgubili od jačeg protivnika. Za ljudske gubitke i materijalnu štetu u ratu su krivi Vegani, a ne oni

— Tako, znači... — promrmljala je Stela.

— Zamislite da imate mitraljez. Dođete sa njim kod nekakvih urođenika. Oni hoće da vam otmu vaše blago, ali imaju samo lukove i strele. Znaju da ćete ih lako pobiti ako vas njima napadnu i zato nekako nabave puške. Ohrabre se i napadnu vas puškama. Šta ćete onda uraditi?

— Pa, sigurno ću se braniti. Ali, kakve to veze ima...

— Ne shvatate. Mi smo urođenici. Anihilaciona bomba je naša puška. Vegani imaju nešto još jače, nešto što je prema našoj bombi kao mitraljez prema puški...

— I šta onda?

— Ako upotrebimo anihilacionu bombu protiv njih, oni neće imati mogućnost izbora. Upotrebiće svoje oružje i sve će nas uništiti. Vrlo jednostavna logika.

— Zašto ste mi sve ovo ispričali? Sigurno postoji neki razlog.

— Imate pravo, postoji — mračno je rekao. — Moram imati opravdanje za ono što nameravam da uradim...

— A šta to nameravate? — bojažljivo ga je upitala.

— Šta bi se desilo ako urođenik ne dobije pušku? Neće se usuditi da se lukom i strelama bori protiv mitraljeza.

— Budite jasniji.

— Putanja platforme sa bombom prolazi i pored Titana-2. Eksploziju ću izazvati u njegovoj blizini.

— Ali, svi će poginuti! u bazi na Titanu-2!

— Baš to i želim.

— Kakva je korist pobiti desetak ljudi, kada se i na Zemlji nalaze planovi bombe?

— Sada se na Titanu-2 nalaze najbolji fizičari sveta. Samo oni mogu ponovo napraviti bombu. Tu planovi ništa ne koriste.

— To je najobičnije hladnokrvno ubistvo!

— Nazovite to kako hoćete. Ali, kada posmatram budućnost celog

čovečanstva, to mi izgleda najrazumnije što mogu da uradim. Ubiću desetak ljudi, ali ću time spasiti život milionima i milionima koji bi poginuli u besmislenom ratu sa Veganima. Cilj opravdava sredstvo...

— Vi ste ili špijun Vegana ili običan luđak! Ubistvo desetak ljudi vi nazivate spasom čovečanstva!

— Uopšte me se ne tiče šta mislite o meni. Ali, ako ne prestanete da urlate, zaključaću vas u kabinu! Trebalo bi da budete srećni što niste ostali na Titanu-2.

Na komandnoj tabli uključila se jedna lampica.

— Poziv iz kontrole — rekao je Del. — Ako kažete samo jednu reč, izbaciću vas napolje bez kacige!

— Halo ovde kontrola! Javite se! — čulo se iz zvučnika.

— Titan-2, ovde Del. Imamo vezu.

— Ostalo je još pet minuta do eksplozije. Počinjemo odbrojavanje.

— Šta ćete sada uraditi? — tiho je upitala Stela.

— Vi samo budite mirni — odgovori joj Del. Odbrojavanje je ubrzo došlo do kraja. Kontrolor je uzbuđeno brojao:

— Poslednjih deset! Budite spremni! Devet, osam, sedam, šest, pet. četiri, tri, dva jedan, nula...

Del se udobno zavalio u fotelju i mirno je slušao odbrojavanje. U Kontrolnom centru je jedan trenutak vladala tišina, a onda je kontrolor uzviknuo:

— Ništa! Nije opalila!

Posle nekoliko trenutaka tišinu je prekinuo i drugi glas.

— Ovde pomoćni kontrolor. Instrumenti nisu registrovali signal koji je trebao da aktivira bombu. Znači da je kvar u inicirajućim uređajima na brodu, a ne u bombi. Del, pokušaj da pronađeš i otkloniš kvar!

— Naređenje primljeno! Prekidam vezu! Isključio je radio i okrenuo se prema Steli.

— Prvi deo posla je uspešno završen — reče. Posle dvadesetak minuta je pozvao Kontrolu.

— Halo, Kontrola, ovde Del. Pronašao sam grešku u odseku za paljenje. Neki elementi nisu bili pravilno spojeni.

— U redu, ali sada je kasno za izazivanje eksplozije. Bomba se udaljila od Titana-1 i efekat eksplozije ne bi bio dovoljno snažan.

— Predlažem da sačekamo drugo približavanje Titanu-1, za petnaest časova. Uslovi će biti potpuno identični. Svemirski brod i bomba lete na stabilnim putanjama, tako da će se naći u istom položaju kao i prilikom ovog približavanja.

— Predlog se odobrava kao najprihvatljiviji. Eksploziju ćete izazvati pri novom približavanju. Prekidamo vezu.

Del je iz jednog odeljka izvadio nekoliko papira i uz pomoć brodskog kompjutora počeo je da izračunava putanju bombe. Stela je

snimala Titan-1, pored koga je prolazio svemirski brod.

— Ne odustajete od namere? — upitala ga je.

— Zašto bih sve ovo radio?

Iznenada je skočila na njega i počela noktima da mu grebe lice. Nekoliko trenutaka je bio ukočen od iznenađenja i to joj je bilo dovoljno da ga spretno stegne. Pokušavao je da se oslobodi, ali bez uspeha.

Najzad je jednim snažnim trzajem uspeo da je odgurne od sebe. Odletela je u suprotni ugao kabine. Skočio je za njom. Pokušavao je da je uhvati, ali se ona besno otimala. Nezgrapna odela i bestežinsko stanje su mu još više otežavali položaj. Posle kraće borbe ipak je uspeo da je savlada i da je veže za stolicu.

— Prava ste divlja mačka — rekao je posmatrajući u ogledalu svoje izgrebeno lice. — Šta li vam je trebala ova tučnjava?

— A zašto vama treba ubistvo desetak nevinih ljudi? — besno je odgovorila.

— Nećemo više raspravljati!

Stavio je nekoliko flastera na lice i nastavio je sa proračunavanjem putanje bombe. Posle desetak minuta je bio gotov.

— Bomba treba da eksplodira tačno za dva časa i trideset sedam minuta da bi se postigao maksimalni efekat razaranja Titana-2 — zadovoljno je rekao.

Zavalio se u fotelju.

— Ja bih malo odspavao — rekao je. — Ako nemate ništa protiv. Prilično sam umoran...

Kad se probudio, kontrolni časovnik je pokazivao da je ostalo još pola sata do maksimanog približavanja bombe Titanu-2. Uključio je radio-lokator.

— Da li ste vi đavo osvetnik ili anđeo spasitelj! Ili i jedno i drugo? — upita ga iznenada Stela.

— Što hoćete time da kažete?

— Vama je zaista potrebno opravdanje! Ali, ne ono koje ste mi ispričali. Njega ste izmislili samo da zavarate sopstvenu savest... Radi se o gomili nesigurnih pretpostavki koje ste povezali u relativno logičnu celinu. Međutim, sve to se može protumačiti i na sasvim drugi način...

— Do đavola, što ste vi? Psiholog?

— Ne, mene zanima samo istina. Ovamo sam upala odjednom, i pokušavam da raščistim situaciju. Stekla sam utisak da vi sve ovo radite iz mržnje prema nekome, a ne iz želje da sprečite hipotetički rat.

— Mržnja? A vi ne biste mrzeli na mom mestu? Život im prolazi u pokornosti i slepom izvršavanju naređenja! Kada sam jednom bio predložio neka poboljšanja na svemirskim brodovima, ovako su mi

rekli: »Ti si pilot, tvoj je posao da upravljaš svemirskim brodovima, a ne da misliš!« Vi ste novinar, ne možete imati to osećanje, znate šta su istina i sloboda...

Platforma sa bombom se približavala Titanu-2. Uzeo je kacigu i stavio je Steli na glavu, a zatim je stavio i svoju.

— Budite spremni za naglo ubrzavanje. Ako eksplozija uspe, moraćemo brzo da menjamo pravac leta da se no bi sudarili sa ostacima Titana-2.

— Hoćete li me sada odvezati? Htela bih da snimim eksploziju.

— Obećajte mi prvo da nećete ništa pokušavati

— Dobro, obećavam.

Prišao joj je i odvezao konopac. Stela je malo protrljala ruke i zatim uzela kameru.

— Kada vam budem rekao, zatvorite oči. Bljesak će biti vrlo snažan i pored toga što ćemo eksploziju posmatrati televizijskim putem.

.Časovnik je pokazivao da je ostao još samo minut do najvećeg približavanja bombe Titanu-2. Del je pritisnuo jedno dugme na komandnoj tabli i nekoliko signalnih lampica se upalilo.

— Počinje pripravno stanje prvog stepena! Sledi eksplozija! — rekao je. — Zatvorite oči!

Okrenuo je prekidač. Istog trenutka ekran je zasvetleo ogromnim sjajem, kao da je eksplodiralo stotinu sunaca. Del je otvorio oči. Na ekranu se video fantastičan prizor: Titan-2 se raspadao u milijarde komada, koji su se velikom brzinom razilazili u svim pravcima...

Energetski talas ogromne snage je zahvatio brod. Del je zapanjeno posmatrao kako se slika na ekranu rasplinjava i nestaje. To je moglo značiti samo jedno: temperatura na površini svemirskog broda je dostigla tačku na kojoi se topi staklo i obični metali i da se kamera istopila!

Brzo je uključio motore broda i počeo menjati kurs. Pokušavao je da što pre izvuče brod iz opasne zone, ali to nije bilo lako izvesti. Delovi Titana-2 imali su veliku brzinu i sve više su se približavali svemirskom brodu...

Del je zabrinuto posmatrao kretanje stena na ekranu radio-lokatora. Neprekidno je povećavao ubrzanje. Svemirski brod se tresao od teškog opterećenja, motori su radili punom snagom, ali sve to nije bilo dovoljno.

Snažno je povukao ručicu za ubrzavanje. Strahovita sila ga je sabila u fotelju. Već je počinjalo da mu se muti u glavi, ali nije popuštao. Trebao je da izdrži samo malo...

Najzad, rastojanje između svemirskog broda i komada stena koji su ga pratili počelo je da se povećava. Otpustio je ručicu. Brod je počeo da se kreće bez ubrzanja, konstantnom brzinom. Delu je trebalo

nekoliko trenutaka da se oporavi. Tek tada se setio Stele. »Do đavola! Kada su ova ubrzanja ovako delovala na mene, treniranog pilota, kako li su tek bila teška za nju...«

Ležala je u fotelji nepokretno. Del joj je priskočio. Bila je u nesvesti, vrlo teško je disala.

— Žao mi je — prošaputao je. — Morao sam da nas izvučem...

Ali, ona ga nije čula. Za nju je prestanak ubrzavanja došao suviše kasno...

Del je seo nazad u fotelju i nemoćno se naslonio na komandnu tablu. Trebao je da odluči šta da uradi. Ranije je nameravao da se vrati na Zemlju, ali sada mu je to izgledalo bedno...

Najzad se setio. Postojalo je rešenje, jedino moguće rešenje za njega...

Pomoću manevarskih motora okrenuo je brod, a zatim je uključio glavne motore broda. Povukao je polugu za ubrzavanje. Svemirski brod se vraćao u zonu iz koje je trenutak ranije bežao. Del je mirno posmatrao kako se približavaju gromade.

Svemirski brod je ulazio u gusti roj ostataka Titana-2. Pravo prema njemu kretala se jedna velika gromada. Del je još jače povukao ručicu.

Jedan kratak delić sekunde ga je obuzelo zadovoljstvo što mu je bar poslednja odluka bila potpuno ispravna...

*

U isto vreme, na Zemlji, zapovednik svemirskih snaga slušao je izveštaj svog zamenika.

— Prilikom ispaljivanja bombe došlo je do nekakve greške. Bomba je trebalo da eksplodira u blizini Titana-1, ali je eksplodirala u blizini Titana-2. Dejstvo bombe je bilo vrlo slično proračunatom dejstvu i ceo satelit je raznesen u komadiće. Svi u bazi na Titanu-2 su poginuli. Izgleda da u celom sistemu Saturnovih satelita nema živih, jer se niko ne odaziva na pozive.

— Proklete budale! — uzviknuo ze zapovednik. — Zbog njihove greške izgubili smo najsavršenije oružje u istoriji. Šta još ima?

— Upravo smo primili izveštaj s orbitalne opservatorije. Tamo su velikim teleskopom posmatrali eksploziju. Po njihovim procenama oko pedeset procenata materije Titana-2 izbačeno je u svemir. Ostatak se raspoređuje po putanji oko Saturna, stvarajući prsten sastavljen od sitnih čestica i kamenja...

— Je li to sve?

— Ne, ima još jedna neprijatna vest. Igrom slučaja nekoliko gromada je odbačeno u pravcu Zemlje. Postoji velika verovatnoća da će ući u Zemljino gravitaciono polje...

— Pa šta onda?! Zašto smo pravili interplanetarne projektile? Lansiraćemo nekoliko raketa i uništićemo to kamenje.

*

Sutradan je sa orbitalne opservatorije stigao nov izveštaj:

— Tri velike gromade, prečnika dvadeset, trideset i pedeset kilometara, kreću se prema Zemlji. Spektralnom analizom smo utvrdili da se sastoje od gvožđa i silikata. Prema našim proračunima sudariće se sa Zemljom za mesec dana. U krugu prečnika hiljadu do dve hiljade kilometara mogle bi, da izazovu katastrofalne posledice. Trebalo bi preduzeti nešto da do toga ne dođe.

— Dakle, čuli ste šta će se desiti ako ništa ne učinimo! — rekao je zapovednik svemirskih snaga na sastanku. — Zato naređujem: lansirati tri projektila snage po pedeset megatona. To je sve za sada.

*

Posle desetak dana trebalo je da rakete pogode cilj. Zapovednik i viši oficiri nalazili su se u Centralnom štabu, odakle su posmatrali rezultate gađanja.

— Kada projektili treba da pogode to kamenje? — upitao je zapovednik svog zamenika.

— Za dva minuta.

Gromade su se na velikom štabnom ekranu videle odlično. Odjednom su dve eksplodirale, dok je treća nastavljala let..

— Šta je to? Samo dva pogotka? Zovite raketnu bazu? — uzviknuo je zapovednik.

Njegov zamenik priskočio je radio-uređaju i za kratko vreme je uspeo da uspostavi vezu.

— Zapovedniče — čuo se uplašeni glas sa radija. — Kod treće rakete otkazao je sistem za samonavođenje...

— To nije smelo da se dogodi! Lansirajte novu raketu!

— Suviše je kasno! Kada bi nova raketa pogodila gromadu. samo bi je oštetila, ne bi joj promenila putanju. Ona mora da padne na Zemlju! Ne možemo više ništa da učinimo!

— Tako, dakle — hladnim glasom je rekao zapovednik. — U tom slučaju predajte dužnost. Sudiće vam Vojni sud!

Okrenuo se prema svom zameniku.

— Organizovaćete brzu evakuaciju stanovništva iz sektora pada. Štab ćemo privremeno preseliti u jedno od podzemnih skloništa. Hoću da sve bude gotovo za najviše dvadeset četiri časa. Jeste li razumeli?

— Naravno!

*

Nekoliko dana posle pada gromade na Zemlju, zapovednik je razgovarao sa svojim zamenikom.

— Jeste li dobili izvještaj odozgo? Kako je uspela evakuacija?

— Odlično. Svega nekoliko stotina ljudi je poginulo ili nestalo. Ostali su u redu.

— A materijalna šteta?

— Još nismo sakupili sve podatke, ali čini se da smo tu prilično

loše prošli. Gromada je pala baš u regionu Atlantis, gde je skoncentrisana naša celokupna industrija. Izgleda da je sve uništeno. Da. i jedno veliko ostrvo je nestalo prilikom izliva lave, koji je izazvao pad gromade. Nekoliko gradova je uništeno, a kod većeg broja oštećene su zgrade.

— Ima li kakvih drugih posledica?

— Pad gromade izazvao je poremećaj toplotne ravnoteže u atmosferi. Došlo je do velikog isparavanja i sada je stalno loše vreme. Ali će se uskoro nadamo se sve normalizirati.

— Dakle, moraćemo da počnemo sve iz početka. Ali, moglo je biti i gore — zaključio je zapovednik.

*

Posle mesec dana zapovednik je doneo odluku o izlasku iz skloništa.

— Dosadilo mi je da sedim u onoj rupi — rekao je svom zameniku dok su se vozili liftom prema izlazu.

Članovi štaba, vođeni zapovednikom, izašli su iz skloništa. Tek što su se približili vozilima, zasula ih je kiša strela i kopalja. Neki su pokušali da izvade zračne pištolje, ali je bilo kasno. Napad je bio lukavo izveden. Za nekoliko trenutaka svi su popadali po tlu, mrtvi ili ranjeni.

Zapovednik je poslednjom snagom izvadio strelu iz grudi. Uspeo je samo da kaže:

— Prokleti!

Srušio se na tlo. Poslednji pogled uputio je okrvavljenom vrhu strele. Bio je od kamena. Jer, nomadska plemena u Evropi su tek trebala da otkriju metal...

Pad gromade nije izazvao poremećaj toplotne ravnoteže nego razvnoteže vremenskog kontinuuma na Zemlji.

Ray Bradbury: Ustani, Lazare!

Lazarus, Come forth!

Prevela *Nevenka Furjan*

Loganov smijeh nije zvučao simpatično. — Još je jedan novi mrtvac u dvorani, Brandone. Popni se ljestvama i pogledaj ga.

Loganove gramzive i uporne oči ozarile su se zelenkastim sjajem. Bile su užasne, upravo bestidne.

Brandon poluglasno opsuje. I njih dvojica bili su dovoljni da ispune tu salu svemirskog broda-mrtvačnice. Osim njih tamo su se nalazili deseci zaleđenih polica, a na njima tjelesa koja su se polagano zamrzavala, a bilo je i stalnih vibarcija strojeva što su se nalazili ispod stolova. I sam Logan bio je poput stroja koji ne prestaje govorit.

— Ostavite me na miru.

Brandon ustade. Bio je visok, ali je s godinama i smršavio, pa se doimao poput starog meteora izbrazdana kraterima.

— Smiri se, to je sve što tražim od tebe.

S cigaretom u ustima Logan promrsi kroz zube:

— Imaš li hrabrosti da se popneš? Ili se bojiš da smo ovaj put pokulili baš tvoga sina?

Brandon se približi Loganu velikim koracima, i dok je brod mrtvačnica klizio svemirom, ščepao je Loganovu plavu uniformu zajedno s onih nekoliko kostiju koje su bile u njoj, pribio ga uza zid i pritiskao sve dok Logan nije gotovo prestao disati. Bio je zadihan i prazna pogleda, ali je uspio ispustiti samo zvuk koji je sličio kriku svinje koju kolju.

Brandon ga je držao prikovana uza zid.

— Rekao sam ti već, pusti me da tražim tijelo svoga sina onako kako ja hoću. Tvoje mi riječi ništa ne pomažu.

Loganove oči izgubile su sjaj i postale su staklaste, Brandon se odmaknu i oslobodi svoga malog pomoćnika, Logan tupo skliznu na metalno tlo, otvorenih usta duboko udišući zrak. Brandon je gledao njegovo malo lice, skvrčeno ispod zadihanoga i pognutog tijela, lice koje se polako žarilo od srdžbe.

— Kukavico — reče sav izvan sebe. — Jesi se uplašio! Kukavica. Nikad nisi bio u ratu. Nikad ništa nisi učinio za Zemlju, a protiv Marsa.

— Zaveži gubicu! — reče Brandon, pažljivo izgovarajući svaku

riječ.

— Zašto? — Logan se pridizao puzajući polagano po metalnoj oplati broda. U vrućoj tišini čulo se otkucavanje pumpi pod stolovima.

— Što je, istina te boli? Tvoj bi se sin ponosio tobom, zar ne? — Zakašljao se i pljunuo. — Toliko te se stidio, da se prijavio za bitku u svemiru, pa je za jedne bitke i ispao iz broda. — Pomno obliznu usne. — Dakle, da to nadoknadiš, prijavio si se da radiš na brodu-mrtvačnici. Samo da pokušaš pronaći njegovo tijelo, da pokušaš ispraviti grešku. Poznajem te. Nisi htio stupiti u redove svemirskih ratnika da se ne bi morao boriti. Nemaš dovoljno smjelosti za to. Trebao ti je jedan mali lijepi poslić na nekom brodu-mrtvačnici...

Na Brandonovim upalim obrazima pojaviše se bore, oči mu se zatvoriše pod blijedim kapcima.

— Potreban je netko da pobere tijela poslije bitke — reče, kao da pokušava uvjeriti i sebe samog. — Ne mogu zauvijek lebdjeti u svojoj putanji. Imaju pravo na pogreb.

Logan nastavi još žučljivije:

— Koga nastojiš uvjeriti? — Sad se već bio uspravio. — Sa mnom je drugačije. Ja imam pravo zapovijedati ovim brodom, jer sam sudjelovao u jednom ratu.

— Ti si lažac — odvrati Brandon. — U asteroidima tražiš radij uz pomoć tegljača za minerale. Prihvatio si se ovog posla na brodu-mrtvačnici da bi mogao nastaviti traženje radija, a uz to skupljaš i tijela.

Logan se blago nasmiješi, ali bez veselosti u glasu.

— I što onda? U svakom slučaju, bar nisam kukavica. Ubio bih svakoga tko bi mi stao na put. — Na trenutak se zamisli i doda: — Osim ako bi mi dobro platili.

Brandon se okrenu od njega. Loše se osjećao. Prisilio se na uspinjanje stubama koje su vodile u dvoranu u kojoj je nepomično ležalo još jedno tijelo, umrlo i rođeno u svemiru, koje su kliješta za skupljanje upravo donijela.

Tijelo je ležalo usred dvorane za zaleđivanje, kao i tisuće drugih prije njega. Izgledalo je kao da spava spokojnim i opuštenim snom, snom nekoga tko više nikad neće progovorit.

Brandon duboko uzdahnu. Shvatio je, sav smeten, da to nije njegov sin. Svaki put kad bi pronašli neko novo tijelo, strahovao je da to nije Richard, a istovremeno se tome nadao. Richard, iskrena smijeha, blaga osmijeha, kovrčave crne kose. Richard koji je sada lebdio u neku daleku vječnost.

Brandon širom otvori oči. Kleknuo je uz tijelo i pogledom prešao preko vitalnih točaka na toj stranoj uniformi u kojoj se nalazilo jedno mlado tijelo. Srce mu je počelo jače lupati, a kad se pridigao, izgledao

je kao da ga je netko upravo udario posred lica. Nesigurnim koracima približio se ljestvama.

— Logane — pozvao je — popni se. Požuri.

Logan se lijeno uspinjao.

— Pogledaj — reče Brandon, ponovo kleknuvši uz tijelo.

Logan je gledao i niĽÍ mogao vjerovati svojim očima.

— Zašto si, do vraga, sve ovo tražio?

Lice mrtvaca koji je tu ležao bilo je bijelo kao snijeg, uokvireno kosom crnom poput ebanovine. Oči su mu nalikovale na safire okovane u snježnoj bjelini. Dugi prsti bili su mu zataknuti za pojas. Od svega je, dojmu najviše pridonosila uniforma boje srebra i njen kroj, pojas od sive kože, a na srcu, odsad tihom, trokut od bronce na kojem je bio broj 51.

— Star je trista godina — promrmlja Logan.

— Da. — Brandonu je i broj 51 bio dovoljan.

— I poslije svih tih stoljeća u izvanrednom je stanju. Pogledaj kako je smiren. Većina lica mrtvaca nisu baš lijepa. Nešto se dogodilo prije trista godina, i odonda on leti posve sam. Ja...

Brandon zadrži dah.

— Što nije u redu? — upita ga Logan oštrim glasom.

— Ovaj čovjek — reče Brandon zamišljeno — počinio je samoubojstvo.

— Otkud ti sad to?

— Nema znakova dekompresije ni centrifugalne sile, ni dezintegracije ili opeklina od zraka. Jednostavno je iskočio iz broda. Zašto bi se učenjak iz Kruga 51 ubio?

— U to vrijeme vodili su se strašni ratovi — reče Logan. — Ali sad prvi put vidim neki leš koji dolazi iz te epohe. To je nemoguće. Meteori su ga odavno trebali uništiti.

Brandona podiđoše žmarci.

— Sjećam se da sam kao dijete u povijesnim knjigama čitao o pedeset i jednom učenjaku iz Kruga. Od 2100. istraživali su Pluton. Sjećam se njihovih uniformi s brončanom medaljom, ne varam se. Pronio se glas da su eksperimentirali s nekim novim univerzalnim oružjem.

— Legenda — reče Logan.

— Tko zna? Možda i jest, a možda i nije. Ali prije no što su dovršili to superoružje, Zemlja je poklekla pod napadima s Marsa. Po dolasku Marsovaca, svih 51 izvršili su samoubjstvo i uništili svoju bazu. Legenda kaže: da su Marsovci stigli mjesec dana poslije, oružje ne bi postojalo samo na papiru, već bi bilo i izrađeno.

Brandon ušuti i promotri učenjaka koji je izgledao kao da mirno spava.

— I evo ga sad ovdje. Jedan od stvarnih pedeset i jedan. Pitam se

što se dogodilo. Možda se pokušao vratiti na Zemlju, ali je morao iskočiti u svemir da bi umakao Marsocima. Logane, pred nas je izronila iz svemira stranica povijesti. Ovdje je, hladna i ukočena pod našim rukama.

— Da — reče Logan i usiljeno se nasmiješi. — Da bar sad imamo to oružje, mogli bismo slaviti pobjedu! Oh... Zapravo...

Brandon poskoči.

— Što ti je odjednom? — upita ga Logan.

— Možda... ali samo možda... imamo to oružje — odgovori mu Brandon.

Ruka mu je drhtala.

Pumpe su zujale pod stolom dok su vitice za ispitivanje prelazile brzo i djelotvorno po tijelu mrtvog učenjaka, I Brandon se kretao poput stroja. Ispunjen bijesom primorao je Logana da hitno premjesti tijelo u dvoranu za reanimaciju, da mu ubrizga adrenalin i temeperaturne stanice i da uključi pumpu za krvotok.

— Sada izađi odavde, Logane. Više mi smetaš nego što koristiš.

Logan posluša govoreći nesigurno:

— U redu, u redu. Nemoj opet počinjati svađu, to ne vodi ničemu. Već godinama ti to govorim...

Brandon više ništa nije vidio, a činilo mu se da Loganov glas dolazi iz daljine. Čuo je samo pulsiranje pumpe, osjetio je toplinu tekućine u odjeljku, i bio svjestan samo toga da je spremište broj 12 spremno da prihvati tijelo u slučaju neuspjeha.

Dok mu je ubrizgavao stimulativna sredstva, počeo je pjevušiti. Nije znao odakle mu naviru te riječi, možda iz sjećanja na djetinjstvo:

— Lazare, ustani! — reče mu blagim glasom, nagnuvši se nada nj. — Lazare, ustani!

Logan zadrhta od ljutine:

— Lazare, ta hajde već jednom!

Brandon je govorio sam sa sobom!

— U svom umu on čuva tajnu o oružju kojim bi se Zemlja mogla poslužiti i okončati rat. Ta tajna bila je zamrznuta trista godina, kad bismo je bar mogli odlediti.

—. Tko je ikad vidio da se tijelo reanimira poslije tako dugog razdoblja?

— Tijelo je izvanredno sačuvano, savršeno je zaleđeno. Siguran sam, osjećam to. Tražio sam Richarda, a našao nešto još mnogo važnije! Lazare, izađi iz groba!

Zujanje strojeva odzvanjalo mu je u glavi. Brandon je napeo uši. vrebajući i najmanje pulsiranje, najtiše udaranje, riječ, bilo kakav znak života.

— Zraka za pluća — Brandon učvrsti masku za zrak uz profinjeni nos i poluotvorena usta. — Pritisak na rebra! — Metalne ploče

pritisnuše grudni koš. — Cirkulaciju!

Brandon dotaknu nogom komandnu ploču pod stolom koji se počeo naginjati naprijed-natrag, poput vage.

Preko audiofona stigla je poruka:

»Brodu-mrtvačnici. Borbena jedinica 766 poziva Brod-mrtvačnicu. Ispod Plutonove orbite 234 CC, 0,02 ispod 32,1X7, bitka upravo završena. Uništeno šest marsovskih brodova. Zemaljski brod prepolovljen i tijela izbačena u svemir — pokupite ih, 79 ljudi. Tijela u orbiti upućuju se prema Suncu s 23.456 na sat. Gotovo.«

Logan baci cigaretu.

— Hajde, dođi, imamo posla. Ostavi taj leš da se ohladi. Bit će tu i kad se vratimo.

— Ne! — poviče Brandon. Iz očiju su mu sijevale munje. — Važniji je od svih tih ljudi, njima ćemo moći i poslije pomoći. A on može nama pomoći odmah!

Stol se prestade njihati i sve odjednom utihnu.

Brandon se popne i nagne nad vojnikov grudni koš, koji se polako zagrijavao.

— Slušaj! — krikne Brandon.

Tresao se cijelim tijelom. Pokrenuo je stroj, počeo se smijati i govoriti kao da je poludio:

— On živi! Živi! Izašao je iz groba! Ponovo se rodio! Obavijesti odmah Zemlju!

Za jedan sat ritam otkucaja se normalizirao, temperatura se snizila poslije faze groznice, a Brandon je stalno dolazio i odlazio iz sale za reanimaciju, nadgledao i najmanji drhtaj unutrašnjih organa kroz fluoroskop cjevasta oblika.

Klicao je od veselja. To ga je veselilo isto toliko kao da je Richard ponovo oživio, bila mu je to neka vrst naknade. Otisnite se u svemir da biste pronašli ono što bi vam moglo vratiti dostojanstvo i gordost, tražite svoga sina koji beznadno plovi u ništavilo neke tihe orbite, a evo, sad vam je u ruke stavljen najveći sin Sudbine, da ga ugrijete i ponovo vratite u život. Brandon se gotovo smijao od sreće. Bilo je to kao da se Richard vraća u život, čak i više od toga. To je predstavljalo veliku stvar za Zemlju i za čovječanstvo; što se oružja tiče, snagu i mir.

Logan je prekinuo tok njegovih misli, otpuhujući mu dim cigarete u lice.

— Znaš li što, Brandy! To je zaista izvanredno. Učinio si veliku stvar, stari moj. Da, veliku stvar.

— Mislim da sam ti rekao da obavijestiš Zemlju.

— Baš sam te promatrao. Izgledaš kao prava majka kokoš sa svojim malim piletom. A i razmišljao sam. Da. — Logan strese pepeo. — Otkako si bio u tako čudotvornom ribolovu, stalno mi se to mota po

glavi.

— Popni se u dvoranu s radioni i pozovi Zemlju. Moramo odmah otpremiti učenjaka u Mjesečevu bazu. Poslije ćemo razgovarati.

U Loganovim sitnim očima ponovo se pojavi onaj tvrdi zelenkasti sjaj. Upro je prstom u Brandona.

— Ja stvari vidim ovako. Da li ćemo biti nagrađeni zato što smo pronašli ovog čovjeka? Do vraga, nećemo, to nam je posao. Smatraju nas skupljačima tjelesa. A sad je ovdje osoba koja donosi ključ za rješenje ovoga prokletog rata.

— Pozovi Zemlju — reče Brandon, pomičući s mukom usta.

— Hajde, pričekaj malo, Brandone. Dopusti mi da završim. Mislio sam o nečemu. Možda bi ga i Marsovci željeli imati. Možda bi ih zanimalo da budu u blizini kad progovori.

— Čuo si što sam rekao — reče Brandon stiskajući šaku. Logan stavi ruku iza sebe.

— Samo hoću s tobom mirno razgovarati. Ne želim neprilike. Ali sve čime će nas nagraditi što smo pronašli taj leš, bit će poljubac u obraz kad nam budu stavljali medalju na prsa. K vragu!

Brandon ga upravo htio žestoko udariti šakom, a onda ugleda pištolj u Loganovoj ruci te ustuknu i protiv svoje volje. Boljelo ga je cijelo tijelo, osjećao se kao da je prebijen.

— A sada, popnimo se u dvoranu s radiom — reče Logan, — Moram obaviti jedan mali poziv. Hajdemo, hop!

Kad su se popeli u dvoranu s radiom, Logan pritisnu nekoliko dugmadi i približi mikrofon ustima.

— Usmjeri radio-zrake na Mars. Na Mars. Ovdje Zemaljski brod-mrtvačnica. Mars, javi se!'

Istog časa Mars im odgovori.

— Upravo sam pokupio tijelo učenjaka Kruga 51, reče Logan. — Oživili smo ga. Spojite me s komandantom vaše flote, nešto bih mu rekao. — Logan se smješkao. — Oh! Halo, komandante!

Poslije pola sata završili su razgovor i stvorili plan. Logan je bio vrlo zadovoljan razgovorom. Ponovo su sišli u dvoranu za kontrolu i Logan usmjeri brod u drugom pravcu, a zatim primora Brandona da pripremi tijelo. Bio je zadovoljan uvjetima pod kojima je trgovao.

— Pola tone radija, Brandy. Nije loše, jel' da? Dobra plaća. Više no što mi je Zemlja sveukupno do sada dala!

— Budalo — reče Brandon sliježući ramenima. — Marsovci će nas ubiti.

— Euh .. — Logan mu pokaže rukom da premjesti tijelo na pomični stol i odveze ga do izlaza za slučaj opasnosti, koji je vodio do dvorane s brodovima za spašavanje.

— Nisam tolika budala. Natrpat ćeš i eksploziv u taj brod za spašavanje. Prvo ćemo preuzeti rudu. Ako Marsovci učine glupost dići

ćemo tijelo u zrak. Prije no što ga se dočepaju, morat će pričekati da mi pokupimo naš dio i steknemo prednost od pet sati odmičući prema Zemlji. Nije loše, što kažeš?

Brandon se pozabavio eksplozivom.

— To je samoubojstvo! Isporučiti takvo oružje neprijatelju s Marsa...

Logan odmahnu glavom:

— Kad Marsovci preuzmu tijelo, a mi budemo sigurni na putu prema Zemlji, pritisnut ću dugme i sve će otići k vragu. To se zove dvostruka igra.

— I uništit ćeš tijelo?

— Zašto ne bih? Misliš da ja želim da se neprijatelj dočepa jednoga takvog oružja? Pih!

— Rat će trajati godinama.

— I završit će pobjedom Zemlje u svakom slučaju. Izvući ćemo se polako ali sigurno. A kad rat završi, imat ću zalihu radija i moći ću se uključiti u poslove. To je vrlo perspektivno.

— I žrtvovat ćeš milijune ljudi da bi to postigao?

— Što su oni učinili za mene? Uništili su mi zdravlje u posljednjem ratu.

Brandon je razmišljao.

— Slušaj Logane, mogli bismo učiniti kako ti želiš, a istovremeno sačuvati tijelo.

— Ne pravi se blesav!

— Mogli bismo u brod staviti neko drugo tijelo. Spasili bismo učenjaka i vratili se na Zemlju s njim.

Slabunjavi pomoćnik odmahnu glavom.

— Marsovci posjeduju zrake koje prodiru kroz materiju, i uperit će ih u brod za spašavanje kad mu se približe na sto tisuća kilometara. Bit će sposobni da utvrde da li je tijelo živo ili mrtvo. Tu ne možemo ništa učiniti Brandy.

Brandona ispuni bijes, pa frustriran skoči na Logana ne razmišljajući. Logan se jedva uspio izmaknuti, pritisnuvši okidač. Brandonu se ukočiše noge i stropošta se na pod. Iz oružja se po njegovu tijelu raspršila suha kiša usijanih iglica. Svjetla se ugasiše.

Brandon je osjećao prazninu i jako ubrzanje. S mukom se prisili da otvori oči. Bio je sam u dvorani za reanimaciju, ispužen na jednom od stolova i zavezan metalnim užetom.

— Logane! — zadere se što je jače mogao. Glas mu je odzvanjao brodom. Pričekao je i ponovo viknuo: — Logane!

Osjećao je kako mu se metalno uže zarezuje u zglavke dok se pokušavao osloboditi, koprcajući se. Bio je čvrsto vezan, no uže ga je malo manje stezalo oko desne ruke. Pokušao ga se osloboditi. Ispod sebe začuo je duboki strani glas Marsovca koji je jednolično govorio:

— Petsto tisuća kilometara. Brodu-mrtvačnici. Pripremite brod za spašavanje s tijelom učenjaka. Na trsita tisuća kilometara otpustite brod za spašavanje, a mi ćemo osloboditi brod natovaren vašim dijelom plaće u rudi. Imate pola sata da ga pokupite. U njemu je količna koju smo dogovorili.

Loganov glas odgovori:

— U redu. Učenjak je živ. Smiren je i dobro mu je. Zaista ste napravili dobar posao.

Brandon problijedi, a oštre i bolne kosti lica iskočiše mu još više. Borio se s užetom pa je ostao bez daha. Zastenjao je, duboko udahnuo i ponovo legao. U svemir su mu odvodili učenjaka, njegovoga drugog sina, koji je vraćen u život zahvaljujući čovjeku koji ga je pronašao. Zaurlao je iz svega glasa, a metalni okovi urezali su mu se u ruke. Znoj mu ie tekao niz obraze, miješajući se sa suzama.

Logan je silazio ljestvama na vršcima prstiju, a lice mu je iskrivio smiješak.

— Jesi li se probudio, uspavani ljepotane?

Brandon ne odgovori. Desna ruka bila mu je slobodna. Vlažna, ali slobodna, pokušavala ga je izvući iz klopke u koju je upao.

— Ne možeš to učiniti, Logane. — Zašto ne bih mogao?

— Sud na Zemlji će sve otkriti.

— Ti im nećeš ništa reći!

Logan se užurba po sobi. Jedini se on gibao ispred desetaka polica na kojima su ležali hladni i uspavani ratnici. Brandon se zadihao. Pokušao se dići, ali je ponovo pao,

— Kako ćeš prikazati moju smrt?

— Injekcija sulfakardija. Srčani udar. Previše otkucaja za tako staro tijelo. Vrlo jednostavno.

Kad se vratio, Logan je u ruci nosio štrcaljku.

Brandon je ovdje ležao, a brod je nastavljao i dalje svojim putem. Tijelo učenjaka bilo je gore, ispruženo u svojoj metalnoj kolijevci, disalo je zahvaljujući njemu koji ga je priveo u život, a sad će ga oni odvesti. Brandon progovori uz veliki napor:

— Hoćeš mi učiniti uslugu?

— Koju?

— Daj mi sad drogu. Ne želim biti pri svijesti kad učenjak bude odlazio. Ne želim to vidjeti.

— Svakako.

Logan mu se približavao sa štrcaljkom podignutom u vis.

— Još jedna stvar, Logane.

— Lezi!

Samo jedna ruka bila mu je slobodna, nogom je jedva malo mogao micati.

Logan se naslonio na stol, s iglom u ruci.

— Ovo! — reče Brandon.

Jednim udarcem noge Brandon je uključio mehanizam za pomicanje poda gore-dolje. Pod se brzo uzdizao, uz strahovitu škripu. Slobodnom rukom uhvatio je Logana, koji je urlao, za glavu, i stisnuo je između stola i podija koji se opet spuštao. Logan je zaurlao samo jednom. Zvuci koji su slijedili bili su tako stravični da je Brandon povratio. Loganovo tijelo slomilo se i ostalo visiti, ruke su se klatile; štrcaljka mu je ispala iz ruke i razbila se o pod.

Stol se nastavio dizati i spuštati, što je samo pogoršalo Brandonovu mučninu. Cijela dvorana okretala se oko svoje osi, naginjala se, prevrtala. U svojim pregracima, leševi kao da su se naježili od straha.

Uspio je nogom dohvatiti dugme na komandnoj ploči i stol se umirio. Krv naglo šiknu u Brandonovo blijedo lice. Srce mu je bezpomoćno lupalo. Kronometar na zidu pokazivao je da vrijeme leti, a s vremenom i kilometri, što je značilo da se Marsovci približavaju...

Nastavio se boriti sa željeznim konopcem koji ga je stezao. Psovao je od muke. Na mjestima gdje je bio svezan pojavile su se kapljice krvi, osobito oko gležanja i zapešća. Na stropu su crvena svjetla zujala poput insekata...

»Dolazi raketa... Nepoznati brod , . . raketa se približava...«

»Drži se čvrsto, učenjače. Ne daj da te probude. Ne dopusti da te uzmu. Bilo bi bolje za tebe da zauvijek zaspeš.«

Obruč oko lijeve ruke napokon popusti. Trebalo mu je još pet minuta da se sasvim oslobodi.

Skrećući pogled s Loganova lica, Brandon skliznu sa stola i poče se penjati, uz vidljiv napor. Misli su mu letjele, ali tijelo mu se jedva pomicalo s prečke na prečku. Vrata koja su vodila do broda za spašavanje bila su širom otvorena, a tamo je bio učenjak, živ, šutljiv, ružičastih obraza, a vratna arterija polako je pulsirala. Bio je u nesvijesti. Nije znao da je njegov novi otac uz njega.

Brandon baci pogled na ručni kronometar. Bilo je zamalo vrijeme da zatvori vrata i lansira učenjaka u svemir, u susret Marsovcima. Još pet minuta.

Stajao je tu obliven znojem. Odjednom se odlučio. Usmjerio je radio-valove ravno na zelenu Zemlju. Na Zemlju: »Brod-mrtvačnica vraća se u bazu. Brod-mrtvačnica vraća se u bazu. Važan teret. Važan teret. Dođite nam u susret ispod Mjeseca!«

Upravljanje brodom prebacio je na automatskog pilota. Osjetio je pod nogama, kroz paklenu buku, da su reaktori počeli djelovati. Ali nije se tresao cijelim tijelom smo od njihova podrhtavanja. Nešto ga je razdiralo, bio je bolestan. Želja da se vrati na Zemlju bila je tolika da je klonuo. Želio je zaboraviti sve, i rat, i smrt.

Mogao je učenjaka isporučiti neprijateljima i vratiti se na Zemlju.

Da nema sumnje, mogao bi to učiniti. Ali zar da dade i drugog sina pošto je već napustio jednog? Ne, ne. Ili da sada uništi tijelo? Brandon je dohvatio pušku sa zrakom ali ju je odmah zatvorenih očiju odbacio. Ne.

A kad bih sad odmah pokušao bježati prema Zemlji? Marsovci bi krenuli za njim i zarobili ga. Brod-mrtvačnica nije dovoljno brz da odmakne mnogo jačem brodu.

Brandon zatetura. Promatrao je na trenutak uspavanog učenjaka. Dotakao ga je i pogledao izgubljenim pogledom, a onda se pridigao i uputio prema brodu za spašavanje.

Marsovci su prihvatili raketu u 5199 CVZ. Od broda-mrtvačnice nikakva traga. Napustio je svoju kružnu putanju i bježao prema Zemlji.

Učenjakovo tijelo bilo je uvučeno u bolnicu marsovske rakete. Polegli su ga na stol i odmah poduzeli sve da bi ga probudili iz višestoljetnog sna.

Ležao je obučen u srebrnu uniformu, stegnutu u struku mekanim pojasom od sive kože. Na prsima mu je bio brončani medaljon s brojem 51.

Znatiželjni Marsovci okupili su se oko njegova tijela. Opipavali su ga, ispitivali, mjerili, osluškivali. Škiljili su svojim malim grimiznim očicama, koje su bile napete i upaljene.

Tog časa učenjak duboko udahne. U život je došao s uzdahom. Lazar je ustao iz groba, pošto se trista godina opirao smrti.

Oružana straža okupila se oko stola s oružjem na gotovs, i spravama za mučenje koja će ga natjerati da govori ako to i pokuša odbiti.

Učenjak otvori oči. Ustao je iz groba.

Pogledao je oko sebe i ugledao skupinu koja ga je promatrala široko otvorenih očiju. Vidio je čudne plave lubanje Marsovaca. Bio je živ, disao je, bio je spreman da govori.

Podigao je znatiželjno glavu i otvorio usta. Oblizao je suhe usne i progovorio. Prve rjieči su mu bile:

— Koliko je sati?

Bila je to jednostavna rečenica i svi Marsovci nagnuli su se nad njega da bi joj shvatili smisao. Jedan od njih odgovori:

— 23 sata i 45 minuta.

Učenjak kimnu glavom, zatvori oči i ponovo se ispruži.

— Dobro. Sad je već na sigurnom, živ i zdrav.

Marsovci se približiše, vrebajući važne riječi koje će izgovoriti ovaj mrtvac što se vratio u život.

On je ostao ležati zatvorenih očiju i protiv svoje volje lagano je drhturio:

— **Zovem se Brandon** — reče.

A onda prasnu u gromoglasan smijeh.

Objavljeno prema dogovoru s GPA München

nastavak s 12. stranice

Eto, cijela hrpa dobrih priča (a iz onoga u zagradama mogli ste, dragi čitatelju, zaključiti i što priča treba da sadrži da bi bila dobra). Druga, manja skupina su priče koje biste morali doraditi odnosno preraditi želite li da ih čitate u SIRIUSU.

Evo njihovih naslova:

NE KUPUJTE RABLJENE STVARI (doradite hrapavosti u stilu, izbacite ono »oooogroooooomaaaan i iskoristite Kraj Drugi); IZVINJENJE i ostale priče, osim Presude koja je vrlo loša (skratiti, skratiti i skratiti! Previše riječi i rečenica! Prekomplicirane ekspozicije za sitan štos na kraju. Izbjegavajte rečenice poput ovo »Besmisleni rat je onaj koji nema smisla«, kao i potonule kontinente, jer kontinenti; ipak nisu bačve da bi tonuli); PO CIJENU VJEČNOSTI pisano vrlo pismeno iako ne hemingvejski, no previše je F a premalo S da bi bila SF): ONANIJA (ne znam kako će zvučati u prijevodu, inače, čisti nokaut čistuncima i zato mi se sve čini da će priča biti dobra ne samo na slovenskom); ASTEROID (sve u redu, no bit će da i greška ne samo u stilu priče — koji svakako treba doraditi — nego i u terminologiji, jer je u astronomiji revolucija nešto sasvim drugo nego rotacija; uz to, kraj priče nije previše iznenadan). Vidite, dakle mnogo se toga da popraviti...

Smjena recenzenata nije prouzročila samo smjenu kriterija nego i izvjestan zastoj u ocjenjivanju priča, nužan u takvim situacijama. Naime, recenzent Mažuranić i ja nadamo se da ćemo tek negdje u srpnju ili kolovozu ažurirati ocjenjivanje priča (zasad nam je ostalo još stotinjak nepročitanih), pa stoga nemojte uporno tražiti naslov svoje priče, dragi čitatelju. u rubrici NIJE ZA SIRIUS. Možda je ipak ZA.

nastavak na 140. stranici ●

Stanislaw Lem: Trurlova naprava

Trurl's Invention

Prevela *Mirjana Živković*

Jednom davno konstruktor Trurl napravio je osmokatni stroj koji misli. Kada je dovršio posao, dodao je oplatu od bijele boje, uresio je rubove ljubičastim preljevima, povukao se nekoliko koraka unatrag, detaljno promotrao svoju tvorevinu, a zatim dodao sprijeda malo uvojaka, odnosno nekoliko blijedonarančastih točkica na mjestu gdje bi se moglo očekivati čelo. Izuzetno zadovoljan sam sobom, on veselo zazviždukа i postavi stroju uobičajeno pitanje u ovakvim prilikama: koliko su dva i dva.

Stroj se uznemiri. Lampice počeše svjetlucati, zavojnice se zagrijaše, struja stade teći kroz sva kola poput slapa, transformatori počeše zujati i brujati, nešto zaklopara, zabrekta i zasopta — riječju, podiže se takva buka i lupa da Trurl poče razmišljati o tome da doda i jedan prigušivač protiv ovako bučnog umovanja. U međuvremenu, stroj nije prestajao raditi, kao da mu je na rješavanje dat najsloženiji problem u cijelom svemiru; tlo se treslo, pijesak je klizio pod nogama od vibriranja, ventili su pucali kao čepovi boca sa šampanjcem, prijenosnici su gotovo otkazali pod opterećenjem. Konačno, kada je Trurla počelo sasvim da izdaje strpljenje stroj se umiri i reče gromkim glasom: SEDAM!

— Besmislica, dušo — reče Trurl. — Točan je odgovor: četiri. Budi sad dobar stroj i malo se priberi! Koliko je, dakle, dva i dva? — Stroj uzvrati istog trena: — Sedam. — Trurl uzdahnu, ponovo navuče radni kombinezon, zasuče rukave, otvori vratnice na dnu i uspuza se kroz njih. Zatim je uslijedilo beskrajno dugo udaranje čekićem, pričvršćivanje, zavarivanje; jurio je gore-dolje metalnim stepenicama, čas je bio na šestom katu, pa na osmom, zatim bi se spustio do dna i tu okrenuo neki prekidač, ali u sredini je nešto zacvrčalo i na sve strane su počele vrcati plave varnice. Poslije dva sata ovakva rada on iziđe, sav garav ali zadovoljan, odloži alat, skide radni kombinezon, obrisa lice i ruke. Odlazeći, okrenuo se i upitao, za svaki slučaj:

— A koliko je sad dva i dva?

— SEDAM! — uzvrati stroj.

Trurl izusti groznu kletvu, ali nije bilo pomoći — ponovo se morao zavući u stroj da spaja, razdvaja, provjerava, podešava, a kada je i po

treći put saznao da su dva i dva sedam, pao je u očaj kod podnožja stroja i ostao tu sjediti sve dok ga Klapaucius nije našao. Klapaucius ga je pitao što nije u redu, jer Trurl je izgledao kao da se upravo vratio s pogreba. Trurl mu je objasnio u čemu je problem. Klapaucius je na to dvaput sam ušao u stroj, pokušao srediti ovo ili ono, a zatim upitao koliko je dva plus dva. Pokazalo se da iznosi šest. Jedan plus jedan, po mišljenju stroja, bilo je ravno ništici. Klapaucijus se počeša po glavi, pročisti grlo i reče:

— Prijatelju dragi, nema ti druge nego da pogledaš istini u lice. Ovo nije stroj koji si želio napraviti. No, u svemu postoji i neka dobra strana, pa tako i u ovome.

— Kakva dobra strana? — promrmlja Trurl i ritnu nogom osnovu na kojoj je sjedio.

— Prekini s tim — reče mu stroj.

— Pazi, molim te, pa on osjeća. Ali gdje ono stadoh? Ah, da... Nema zbora da je ovo ovdje glup stroj, ali ne glup na uobičajen, normalan način, oh ne! To ti je, bar koliko ja mogu prosuditi... a dobro ti je znano da predstavljam nekog vajnog stručnjaka... to ti je, dakle, na cijelom svijetu najgluplji stroj koji misli i nema nikakvog razloga da očajavaš zbog toga. Načiniti hotimice ovakav stroj nipošto ne bi bilo lako; zapravo, rekao bih da tako nešto ne bi nikome pošlo za rukom. Jer ova stvar je ne samo glupa nego i tvrdoglava kao mazga; baš je pravi idiot, jer idioti su poznati po nečuvenoj tvrdoglavosti.

— Ali kakvu bih ja ovozemaljsku korist mogao imati od takva stroja? — upita Trurl i ponovo ga ritnu.

— Upozoravam te, bolje ti je da se okaniš toga! — reče stroj.

— Pazi, molim te: upozorenje! — primijeti Klapacius oporo. — Ne samo što je osjetljiv, tupav i tvrdoglav, nego se i lako vrijeđa; uvjeravam te da ćeš uz ovakvo obilje njegovih osobina i te kako imati šta s njim da radiš!

— Daj mi samo jedan primjer? — zatraži Trurl.

— Pa, ovaj, teško je ovako iznebuha reći. Mogao bi ga staviti na izložbu i naplaćivati ulaznice; ljudi će nahrupiti sa svih strana da vide najgluplji stroj koji misli svih vremena... koliko to ima, osam katova? Odista, zar bi netko mogao zamisliti većeg tupavka? A time ne samo što bismo pokrili sve troškove, nego i...

— Dosta! Neću da priređujem nikakvu izložbu! — uzvrati Trurl i pridiže se; nije se mogao obuzdati već još jednom ritnu stroj.

— Ovo ti je treća opomena — reče stroj.

— Šta? — razdra se Trurl, razbješnjen ovim oholim nastupom. — Ti... ti.,. — I on ga ritnu nekoliko puta zaredom, uzviknuvši: — Jedino si dobar za šutiranje, je l' znaš?

— Povrijedio si me četvrti, peti, šesti i osmi put — reče stroj. — Stoga odbijam da odgovaram na pitanja matematičke prirode koja će

mi eventualno biti upućena.

— On odbija! Čuješ li to, molim te? — Trurl se sav zapjenušao od srdžbe. — Poslije šest kod njega dolazi osam, jesi li zapazio, Klapauciuse? Ne sedam, već osam! I to je ta matematika kojom se njegova visost odbija baviti! Evo ti još! I još! I još! A možda bi ti još malo?

Stroj se protrese, uzdrhta i, ne izgovorivši ni riječi, stade se dizati iz temelja. Oni su bili vrlo duboki, tako da se nosači počeše povijati, ali on se konačno izmigolji van, ostavljajući za sobom slomljene betonske blokove iz kojih su virile čelične poluge — i okomi se na Trurla i Klapauciusa poput pokretne tvrđave. Trurl je bio tako zatečen da se čak nije ni pokušao sakriti pred stojem, koji ga je po svemu sudeći naumio sravniti sa zemljom. Ali Klapaucius ga zgrabi za ruku i povuče i njih dvojica dadoše petama vjetra. Kada su konačno stali i osvrnuli se, ugledali su stroj kako se njiše poput kakve visoke kule, tonući pri svakom koraku do svog drugog kata, ali i tvrdoglavo, uporno se vadeći iz pijeska i hitajući za njima.

— Tko je još čuo za ovako nešto? — prodahta Trurl zapanjeno. — Pa ovo je pobuna! Šta ćemo sada?

— Čekat ćemo i promatrati — uzvrati obazrivi Klapaucius. — Možda ćemo nešto dokučiti.

Ali ništa se nije moglo dokučiti. Stroj je stigao do čvršćeg tla i počeo povećavati brzinu. Iznutra je dopiralo zviždanje, pištanje i pucketanje.

— Svakog trenutka signalna kutija će se otkinuti — reče Trurl, boreći se da dođe do daha. — To će prekinuti program i zaustaviti ga...

— Neće — uzvrati Klapaucius — ovo je poseban siučaj. Toliko je glup da čak i ako izgubi cio prijenosni mehanizam, neće se zaustaviti. Hej! Pazi!

Stroj nije posustajao, očigledno riješen da ih se dočepa, te se oni tako ponovo dadoše u trk što su brže mogli, dok im je u ušima odzvanjao zastrašujući bat koraka koji su drobili sve pod sobom. Trčali su i trčali — jer šta im je drugo preostalo? Pokušali su se vratiti u svoju matičnu oblast, ali stroj im je presjekao odstupnicu, tjerajući ih sve dublje i dublje u divlje, nenastanjeno područje. Iz magle su polako nikle planine, sumorne i vrletne. Teško dišući, Trurl doviknu Klapauciusu:

— Slušaj! Kako bi bilo da uđemo u neki uski kanjon... gdje neće biti u stanju da nas slijedi... ta vražja naprava... šta kažeš na to?

— Ne... bolje da nastavimo ravno — proštenja Klapaucius. — Pred nama je neki grad... ne sjećam se koji... u svakom slučaju... uh!... tamo ćemo naći nekakvo sklonište...

I tako su nastavili trčati i uskoro ugledaše kuće pred sobom. Ulice

su praktično bile puste u to doba dana i konstruktori su prevalili dobru razdaljinu ne susrevši ni žive duše, kada im iznenada užasna lomljava, slična lavini na rubu grada, stavi do znanja da im je stroj za petama.

Trurl se osvrnu i prostenja:

— Nebesa! Pa on razara kuće, Klapaciuse! — U svojoj upornoj potjeri, naime, stroj je krčio put kroz zidove zgrada poput kakve čelične planine, a za njim su ostajale gomile ruševina i bijeli oblaci prašine. Čuli su se užasni krici, na ulicama je zavladala pometnja, a Trurl i Klapaucius, osjećajući da im je srce već u grlu, nastavili su trčati, sve dok nisu stigli do jedne velike upravne zgrade; hitro su ušli u nju i sjurili se beskrajnim stepenicama do dubokog podruma.

— Ovdje nas se neće dočepati, čak ni ako nam cijelu zgradu sruči na glavu! — prodahta Klapaucius. — Koji me je samo vrag natjerao da ti dođem danas u posjet... Baš me je kopkalo da vidim kako ti posao napreduje... Pa, eto, sad sam baš lijepo vidio...

— Šuti — prekide ga Trurl. — Netko dolazi...

I odista, vrata podruma se otvoriše i unutra uđe gradonačelnik u pratnji nekoliko uglednika. Trurlu je bilo odveć nezgodno da se upusti u objašnjavanje kako je došlo do ove neobične i vrlo nezgodne situacije, pa je Klapaucius morao to učiniti. Gradonačelnik je slušao u tišini. Najednom, zidovi zadrhtaše, tlo se protrese i do podruma dopre zvuk pucanja kamenja.

— Ovdje je! — uzviknu Trurl.

— Jest — uzvrati gradonačelnik. — Traži da vas izručimo, inače će sravniti sa zemljom cio grad...

Upravo tog trenutka negdje odozgo začuše se riječi koje zazvučaše poput prigušena roga:

— Trurl je ovdje... Osjećam Trurlov miris...

— Ali vi nas zacijelo nećete izručiti? — upita drhtavim glasom konstruktor razbjesnjela stroja.

— Onaj od vas dvojice tko se zove Trurl mora poći. Drugi može ostati, budući da njegovo izručenje ne ulazi u sastav pogodbe...

— Imajte milosti.

— Bespomoćni smo — uzvrati gradonačelnik. — A ako biste i ostali ovdje, Trurle, morali biste odgovarati za svu štetu počinjenu ovom gradu i njegovim stanovnicima, jer samo je zbog vas stroj srušio šesnaest domova i pokopao u ruševinama cvijet lokalnog građanstva. Jedino činjenica da se i sami nalazite u neposrednoj opasnosti sprečava me da vas pustim nekažnjenog. Pođite, dakle, i nikad se nemojte vratiti.

Trurl prijeđe pogledom po uglednicima i, vidjevši svoju presudu ispisanu na njihovim strogim licima, lagano se okrenu i krenu prema vratima.

— Čekaj! Idem i ja s tobom! — uzviknu Klapaucius neobuzdano.

— Ti? — reče Trurl, a u glasu mu se pojavi tračak nade. — Ali ne... — doda on. — Zašto bi i ti morao stradati?

— Svašta! — uzvrati Klapaucius vrlo energično. — Da nas dvojica stradamo od ruku tog željeznog luđaka? Nikad! Potrebno je mnogo više da bi se nadmudrila dva najznamenitija konstruktora na Zemlji! Hajdemo. Trurle! Glavu gore!

Ohrabren ovim riječima. Trurl potrča uz stepenice za Klapauciusom Na trgu nije bilo ni žive duše. Među oblacima prašine i suhonjavim kosturima srušenih zgrada stajao je stroj veći čak i od kule gradske vijećnice; sav se pušio, pokriven krvlju prašnjavih opeka i zamazan žbukom.

— Pažljivo! — prošaputa Klapaucius. — Ne vidi nas. Krenimo prvom ulicom lijevo, zatim skrenimo desno, pa onda ravno prema planinama. Tu ćemo potražiti utočište i razmisliti kako da ga jednom zasvagda odviknemo od ove bezumne... Sad! — uzviknu on, jer stroj ih je upravo uočio i dao se u trk od čega se pločnik počeo ugibati.

Kao bez daha potrčali su iz grada i dali se u galop otprilike jedan kilometar, dok im je iza leđa neprekidno dopirao gromki bat kolosovih koraka, koji ih je pratio neumorno.

— Znam ovu jarugu! — uzviknu Klapaucius najednom. — To je korito isušena potoka koje vodi do gudura i pećina... brže, brže. stroj će se uskoro morati zaustaviti!

I oni pohitaše uzbrdo, posrćući i mašući rukama da održe ravnotežu, ali stroj im je i dalje bio za petama. Pentrajući se po šljunkovitom terenu isušenog korita potoka konačno stigoše do jedne pukotine u nekoj okomitoj stijeni i, spazivši visoko nad sobom taman ulaz u nekakvu pećinu, stadoše se mahnito uspinjati prema njoj, ne mareći za kamenje koje im se otkotrljavalo ispod stopala. Otvor u stijeni odisao je studeni i tamom. Što su brže mogli uskočiše unutra, udaljiše se još nekoliko koraka od otvora, a onda stadoše.

— Pa, ovdje smo najzad sigurni — reče Trurl, ponovo miran i pribran. — Samo ću malo izviriti, ne bih li vidio što je s njim . .

— Budi oprezan — upozori ga Klapaucius. Trurl priđe rubu pećine, naže se napolje i istog časa se uvuče, preplašen.

— Uspinje se uz planinu! — uzviknu on.

— Ne brini, nikada mu neće uspjeti da se uvuče ovamo — uzvrati Klapaucius, ne baš naročito uvjerljivo. — Ali šta je sad ovo? Da li se to smrkava? Oh, ne!

Istog trenutka velika sjenka zakloni komad neba koji se vidio kroz otvor pećine, a na njegovo mjesto stade gladak čelični zid s nizovima zakivaka. Bio je to stroj koji se sasvim pripio uz stijenu i tako zatvorio pećinu, kao da joj je na ulaz stavio neki moćan metalni poklopac.

— Uhvaćeni smo u stupicu... — prošaputa Trurl, a glas mu sasvim

zamuknu kada unaokolo zavlada potpuna tama.

— Baš smo se ponijeli idiotski! — uzviknu Klapaucius ljutito. — Da uđemo u pećinu koju on može zabarikadirati! Kako smo to mogli dopustiti?

- Što misliš, što nas sada čeka? — upita Trurl nakon duže stanke.

— Da se predamo... bar to nije teško pogoditi Ponovo je nastala tišina. Trurl stade pipati u tami, držeći ispružene ruke, u pravcu otvora; išao je prstima duž kamenog zida sve dok nije naišao na glatki metal, koji je bio topao, kao da ga je iznutra nešto grijalo...

— Osjećam Trurla... — oglasi se željezni glas. Trurl se žurno povuče, nađe mjesto da sjedne pored prijatelja i njih dvojica neko vrijeme ostaše tako, nepomični. Konačno, Klapaucius prošaputa

— Nema nikakva smisla da samo sjedimo ovdje. Pokušat ću da se nagodim s njim...

— Beznadno je — uzvrati Trurl. — Ali ipak pokušaj. Možda će bar tebe pustiti...

— De, de, nemoj opet o tome! — reče Klapaucius, potapšavši ga po leđima. Zatim pipajući krenu prema ulazu u pećinu i pozva: — Hej ti, napolju, čuješ li nas?

— Čujem — uzvrati stroj.

— Čuj, željeli bismo da te molimo za oproštenje. Shvaćaš... ovaj... posrijedi je bio mali nesporazum, ali ništa ne mari, zapravo. Trurl nije imao namjeru da...

— Smoždit ću Trurla — reče stroj. — Ali najprije će mi reći koliko su dva i dva.

— Naravno da hoće, naravno da hoće, a i ti ćeš biti zadovoljan njegovim odgovorom, pa ćete se lijepo izmiriti, zar ne? Trurle? — reče posrednik utješnim glasom.

— Da, svakako — promrmlja Trurl.

— Stvarno? — reče stroj. — Koliko su, onda, dva i dva?

— Če... ovaj, sedam... — uzvrati Trurl još tanjim glasom.

— Ha! Nije četiri, nego sedam, a? — uzviknu stroj likujući. — Pa, jesam li ti lijepo rekao?

— Sedam, da, sedam, oduvijek smo znali da je sedam! — složi se spremno Klapaucius. — A sad, ovaj da li bi nas pustio da iziđemo? — doda obazrivo.

— Ne bih. Neka mi Trurl kaže koliko mu je žao, kao i koliko su dva puta dva...

— A onda ćeš nas pustiti, ako to uradim? — upita Trurl.

— Ne znam. Razmislit ću. Ne sklapam nikakve pogodbe. Koliko su dva puta dva?

— Ali vjerojatno ćeš nas ipak pustiti, zar ne? — reče Trurl, a Klapaucius ga povuče za rame i prošapta mu u uho:

— Ne raspravljaj s njim, za ime boga, vidiš da je malouman!

— Neću vas pustiti, ako mi se tako ushtije — reče stroj.

— Samo ti meni reci koliko su dva puta dva...

Najednom Trurla obuze bijes.

— Reći ću ti! Reći ću ti! U redu! — razdra se on. — Dva i dva su četiri i dva puta dva su četiri, čak i ako se popneš na glavu, pretvoriš sve ove planinčine u prašinu, ispiješ cio ocean i progutaš svekoliko nebo... čuješ li? Dva i dva su četiri!

— Trurle! Što to govoriš? Jesi li sasvim sišao s uma. Dva i dva su sedam, lijepi moj stroju! Sedam, sedam ! ! ! — prodahta Klapaucius pokušavajući da ušutka prijatelja.

— Ne! Četiri je! Četiri i samo četiri, četiri od početka do kraja vremena... ČETIRI! — zaurla Trurl hrapavim glasom

Stijena pod njihovim nogama najednom stade grozničavo podrhtavati.

Stroj se odmače od pećine, pustivši tako unutra malo blijede svjetlosti, i prodorno ciknu:

— Nije točno! Sedam je! Reci sedam, ili ću te udariti.

— Nikada — zabrunda Trurl, kao da mu je najednom postalo svejedno; kamenčići i prljavština počeše im padati na glave, jer je stroj stao udarati svojim osmokatnim zdanjem o kameni zid, nasrćući na obronak planine, sve dok se velike gromade nisu počele odvaljivati i padati u dolinu.

Grmljavina i sumporni dim ispuniše pećinu i varnice stadoše iskakati na mjestima gdje je metal udarao o stijenu; no, kroz svu tu silnu halabuku povremeno se mogao razabrati rasrđeni Trurlov glas:

— Dva i dva su četiri! Dva i dva su četiri! Klapaucius je pokušao ušutkati prijatelja, primijenivši čak i silu, ali bio je žestoko odbijen, tako da je odustao, sjeo i pokrio lice rukama. Luda nasrtanja stroja ni za trenutak nisu popustila i činilo se da će se svakog trenutka gornji dio pećine srušiti, zdrobiti zarobljenike i tu ih zauvijek pokopati. Ali kada su izgubili svaku nadu, a zrak se sasvim ispunio ljutim dimom i krečnjačkom prašinom, najednom se razliježe užasno struganje i neki zvuk sličan sporoj eksploziji, bučniji od svih manijačkih juriša i nasrtanja, a onda zrak stade šištati, dok se crni zid koji je zaprečavao ulaz u pećinu odvali od nje, kao da ga je zbrisao orkan, a za njim stade da se survava silna gomila kamenja. Odjeci te grmljavine još su se prolamali dolinom kada se dva prijatelja osmjeliše da provire iz pećine. Odmah su ugledali stroj, Ležao je sav slupan, gotovo prepolovljen jednom ogromnom gromadom koja ga je tresnula negdje po sredini između osam katova. Uz najveći oprez oni se spustiše kroz stijenje koje se pušilo. Da bi mogli stići do isušena korita potoka morali su proći pokraj ostataka stroja, koji su nalikovali na olupinu kakvog moćnog broda što se nasukao na obalu. Bez riječi, njih dvojica zastaše u sjenci izlubljenog trupa. Stroj je još lagano podrhtavao i

iznutra se moglo čuti nekakvo okretanje i pucketanje.

— Da, doživio si neslavan kraj, a dva i dva su, kao što su i oduvijek bili... — poče Trurl, ali tog časa se stroj oglasi slabašnim, jedva čujnim mehaničkim ropcem i izusti posljednju riječ: — SEDAM.

A onda nešto puče u njemu, nekoliko manjih komada dokotrlja se s obronka i konačno pred njihovim nogama ostade ležati samo beživotna masa željeza. Dva konstruktora izmijenjaše pogled i u tišini, bez ikakva komentara, krenuše putem kojim su došli.

Pamela Sargent: TPM

ITM

Preveo *Božidar Stančić*

Lisa Fernandez zatvori fascikl u kojem je bilo izvještaj o TPM. Nekoliko ga je trenutaka gledala, zatim brzo otvori ladicu svoga stola i gurne fascikl, zatvori ladicu pa počne strugati noktom po stolu. Ne mogu — mislila je. Ne mogu to učiniti.

Naslonila se u fotelju i — okrenuvši se — pogledala u zidni ekran iza sebe. Pritisnula je dugme. Pojavila se piramida kuća okruženih drvećem i brežuljcima. Pritisne drugo dugme i slika postane bliža. Na zidovima se vidjelo da su oronuli. Žbuka se ljuštila, ulice su bile pune starih novina, praznih boca i ostavljenih igračaka.

Pritisnula je treće dugme. Kao da su joj vikala u lice slova: NE OTIĆI. Bila su napisana na nekom kamionu u 110. ulici. Na slici prazne zgrade i razbijeni prozori. To je područje bilo toliko trošno da se nekoć predlagalo da se zazida, s tim da se stanovnici presele u drugi dio grada. Nije, međutim, bilo mjesta kamo bi se preselili, pa su ljudi podigli svoje barikade, zakrčivši ulice starim autobusima, šljakom i svim što su mogli naći. 110. ulica bila je granična linija.

NE OTIĆI! Lisa je rasla u toj četvrti. Morala je izaći.

Grad je bio zatvor i zamka. Lisa nije mogla živjeti dalje od svoga ureda i biti sigurna da će svakoga dana stići na posao. Metro nije nikad stizao na vrijeme, aerotaksi je bilo vrlo teško dobiti. Automobili su, dakako, zakrčili ulice već davno i bilo je opasno hodati pješice u većini četvrti. Neki su stanovnici uspjeli napustiti grad, ali ih se mnogo i vratilo, jer nisu mogli zarađivati za život izvan toga urbanog mnoštva. A u gradu nisu imali mogućnosti da se kreću.

Lisa opet pomisli na izvještaj u svom stolu. Molila sam taj odbor za transport da mi pomogne riješiti teškoće — pomisli — a on mi samo otežava stvari.

Zazuji telefon Lisa diže slušalicu, a na ekrančiću se pojavi dražesno lice telefonistice Linde Marat.

— Dan Gorton je ovdje — reče Linda. Zelene oči promatrale su Lisu bezizražajnim pogledom, a prazni osmijeh kao da je bio nalijepljen na lice.

— Neka uđe — promrmlja Lisa i spusti slušalicu, zatim pritisne dugme i s ekrana nestane 110. ulice. Uđe Dan Gorton i zatvori za

sobom vrata.

— Dobar dan, Liso — reče on dubokim glasom, priđe joj, poljubi je u čelo i nasmiješi se. Ona uzvrati osmijeh tom plećatom muškarcu sijede kose. Prije deset godina bila se zaljubila u Dana. Držalo ju je kao groznica, danima je mislila na njega, nije mogla spavati, sve što ju je okruživalo dobivalo je nov smisao. Nije ju zadovoljio način kako je on vodio ljubav. Samo joj je pojačavao požudu. Strast je malo-pomalo jenjavala, prepuštajući mjesto prijateljstvu i smirenijoj ljubavi. Povremeno bi strast opet buknula ali u raspravama i sitnim sukobima.

Baš smo oboje tvrdoglavi — mislila je Lisa. Kad bismo morali živjeti zajedno, ne bi to bio miran život. Pomislila je odmah i na Ramona pa ju je obuzeo osjećaj krivnje.

Dan se naslonio na stol.

— Ova Linda djeluje vrlo lijepo i vrlo glupo — napomene.

— Ne rugaj se, Dane. Ona radi svoj posao, pristojno pozdravlja svakoga, pušta one koji imaju propusnicu ili najavljen sastanak, a ostale ne prima. Duhovno je zaostala pa ne sluša isprike ni objašnjenja. Ne shvaća ih.

Linda je bila zaslužna što je Lisa mogla u miru raditi. To je bila i pouka za druge koji nisu htjeli uposliti nekoga od tisuća duhovno zaostalih u gradu. Lisa nije znala odakle toliki hendikepirani, premda se govorilo o posljedicama zagađivanja na pojedine slojeve stanovništva.

— Iznenadio bi se kad bi vidio koliki muškarci dolaze da bi vidjeli Lindu. Ona je vrlo lijepa i malo govori. Mislim da je drže idealnom ženom — reče Lisa.

Dan je prešao na drugu temu.

— Joe Taglia je ljutit zbog izvještaja o TPM, koji ti je dao.

Činilo se da je Lisa iznenađena.

— Kako, do vraga, ti znaš za to?

— Taglia je pripovijedao o tome i ja sam slučajno čuo. Znam da je na čelu skupine koja proučava transport, a koju si ti osnovala prije četiri godine. Znao sam da je jutros bio kod tebe. Zaustavio sam ga i pitao kako idu poslovi. Promrmljao je nešto o nekom izvještaju TPM, pa zašutio i nije htio ništa kazati. Spomenuo je samo da bi to riješilo sve. Otuda moja radoznalost.

— Taglia bi trebao zavezati kljun — napomene Lisa. — Htjela bih zataškati tu stvar. Tražila sam od članova odbora da ništa ne govore o tome. Kad bi izvještaj bio objavljen, u mnogih bi pobudio lažne nade.

— Zar nisu došli ni do kakvih rezultata? — zapita Dan.

Lisa je gledala u stol.

— Angažirali su niz stručnjaka radi proučavanja različnih metoda poboljšanja transporta. Hrpa tehnokrata, znaš već, uobičajenih u toj

stvari, a zatim je odbor angažirao još dvojicu, Goldfarba i Leonova. Taglia mi je rekao da stručnjaci ne znaju što bi mogli učiniti, ili su im, pak, projekti preskupi, pa da ne bi bilo loše uložiti novac u nešto originalno. Taglia je bio uvjeren da bi Goldfarb mogao svoji suludim teorijama doći do nečega. Goldfarb i Leonov su, dakle, pronašli TPM.

— I o čemu je riječ?

— O trenutnom prijenosniku materije, skraćeno TPM — odgovori Lisa. — Taglia misli da bi to bio dobar posao.

— Čini mi se da bi sve bilo bolje od ovoga transporta kakav imamo sada. — Dan odmakne zalutalu vlas s Lisina lica. — Ne shvaćam zbog čega si neodlučna. Oni iz odbora su ipak došli do nečega.

— Nije mi drago to rješenje. — Promatrala je Danovo lice kako bi otkrila što on, zapravo, misli. — Znam da nisam tehničarka i ne shvaćam potpuno kako to funkcionira, ali se ne veselim kad pomislim na to da moji atomi lete ovamo i onamo. Mislim da taj TPM nije dovoljno proučen.

— Pa proučit će ga i riješiti teškoće. Bude li to funkcioniralo, Lisa, bit će to jednostavno nevjerojatno. Naši bi problemi bili riješeni.

Lisa obori oči. Što ja ovdje radim? — odjednom zapita samu sebe. — Zbog čega se bavim svim tim stvarima? Pomislila je kako je na tom mjestu više pukom srećom nego na temelju sposobnosti. Počela je raditi za grad kao programer kad joj je bilo devetnaest godina. Bila je marljiva i jednoga su dana pretpostavljeni otkrili njezin pravi talent. Brzo je shvaćala, a ono što nije znala obično bi uspjela pogoditi. Poštovali su je i davali joj sve više posla. Ponirala je u probleme grada i shvaćala ih jer je bila rođena u jednoj od najsiromašnijih četvrti New Yorka. Sa 25 godina postala je pomoćnik Dana Gortona. On je bio gradski administrator.

Kad je nakon dvije godine Amanda Greeley izabrana za gradonačelnicu, ona je odmah imenovala Dana za svoga pomoćnika, a Lisa je otišla na mjesto administratora. Amanda je prije svega bila političarka. Znala je da ima i drugih žena sposobnih u najmanju ruku kao i Lisa. Ali iz političkih razloga povjerila je to mjesto njoj. Znala je da će se svidjeti siromašnima u gradu da vide kako jedna od njihovih zauzima takvo mjesto. I imala je pravo. Amanda Greeley je time uspjela izboriti i drugi mandat, iako to sve nije gradu donijelo nikakvih poboljšanja.

Sad se Lisa našla pritiješnjena između tog izvještaja o TPM i Amande Greeley, koja je željela biti izabrana i u trećem mandatu. Amanda će se oduševiti tim novim prijedlogom. To bi joj omogućilo da postane i guverner.

— Dane — zapitala je Lisa blago. — Jesi li ti siguran da želiš TPM? Vjeruješ li ti da će to izmijeniti situaciju? Znaš da bi to moglo stvari i pogoršati... Ljudi će se moći lako kretati, ali...

— Znaš li ti, Lisa, koliko novca gubi grad svake godine zbog toga što ljudi ne mogu na vrijeme stići na posao? — Danovo je lice postalo crveno. — Ako se i ništa ne riješi time, valja bar pokušati.

Oh, Dane — pomislila je ona sjetno — zar si tako kratkovidan? Zar ne možeš pogoditi što osjećam? Bila je razočarana, a nije trebalo. Dan je bio inteligentan, ali nije imao mašte. Uzdahnula je. Morala je, znači, nastaviti bez njegove pomoći.

— Odlučila sam — reče ona i pogleda u Danove sive oči.

— K vragu! — Dan lupi šakom po stolu. — Ti se ravnaš što se tiče te stvari prema svojim osjećajima. Glupa si. Nisam pomišljao da ćeš jednoga dana učiniti nešto takva. Pa nije to valjda ženska intuicija!

— Odlučila sam.

— Nemaš čistu savjest pa šalješ sve do vraga. Neću dopustiti da to učiniš, Liso. Poći su k Amandi.

— Imam ovlaštenje da spriječim realizaciju toga projekta — odvratila je Lisa. — Pokušavaš se približiti toj ženi. Ako se uspiješ probiti kroz gomilu ulizica kojima se okružila, ona će opet to meni natovariti na leđa. A ti znaš da je ja mogu uvjeriti da će se uništiti politički, ako otkrije tajnu prerano.

— Vidjet ćemo — odvratio je Dan. — Vidjet ćemo. — Drsko je promatrao Lisu. Lisine su ruke odjednom počele podrhtavati i ona ih stavi na bokove. Dan se okrene i izađe.

*

Lisa je promatrala Ramona i susprezala se da ne kaže ono što joj je spontano dolazilo na jezik. On je stavio opasač i pogledao se u ogledalo, zatim je obukao crveni ogrtač.

— Kamo ćeš sada?

— Moraš li me nadzirati kao moja mati? — On se okrene i pogleda je. — Idem u grad. Moram vidjeti neke ljude. Moram pokupiti podatke. — Gledao ju je hladnim i ironičnim pogledom.

Kad mu je Lisa rekla neka pođe, on je već bio na vratima i nestao u hodniku ostavivši otvorena vrata. Lisa se diže zatvori vrata i uključi alarmni sistem. Zatim sjede. Njezin je muž otišao. Možda za jednu noć, možda za tri. Zaokupile su je uspomene...

*

... Ona se zove Lisa Ramirez i 16 joj je godina. Išuljala se između pozaspalih sestara i sišla pomoćnim ljestvama k Ramonu. On ju je čekao na ulici, ispod neke razbijene svjetiljke. Uvijek je bila plašljiva pred Ramonom Fernandezom i znala je u mraku sakriti svoje prištavo lice, veliki nos i zube koji nikad nisu vidjeli zubara.

— Lijepa si, Liso. U tvojim se očima ogleda duša.

Ramon je govorio španjolski, stisnuvši je uza se. Legli su na pod nekog nebodera, skriveni od ljudi.

— Volim te, Ramone.

Zagrlili su se i pustili na volju snovima i nadama. Izašli su iz ulice. Njihova će djeca brati cvijeće i igrat će se među drvećem.

Ramonova je ljubav ugasla a njihova kći Ada nije se nikad igrala među drvećem. Poginula je u desetoj godini pod srušenim zidom tunela metroa zajedno sa stotinjak drugih. Lisi je tada bilo trideset godina i bila je općinski administrator već dvije godine. Plakala je optužujući grad za Adinu smrt. Zatim je osnovala taj odbor kojem je bio zadatak da studira transport.

— Učinite nešto — rekla je. — To se više ne smije dogoditi!

Grad se nije zadovoljio samo njezinom kćerkom. Sad mu je trebala duša Ramona Fernandeza i sad je on bio samo ljuštura što je lutala ulicama sa svojim nekadašnjim prijateljima. Poslije Adine smrti Lisa ga je imenovala stručnim savjetnikom u svojoj službi, nadajući se da će ga izliječiti rad. Ramon ju je ubrzo napustio. Izabrao je ulice premda ih je mrzio. Nije znao što bi.

Pošla je do prozora i gledala kroz rešetke na ulicu. Skupina dječaka stajala je oko prevrnute kante za smeće. Nešto su šarali po poklopcu.

*

Tog trenutka se otvore vrata ureda i uleti Linda Marat.

— Pokušavala sam, gospođo Fernandez, ali nisam uspjela — rekla je Linda zdvojno. Lijepe oči bile su pune suza. — Rekla sam mu da ste zauzeti da ne možete .

U hodniku je stajao Joe Taglia.

— Niste vi krivi. Linda — reče Lisa i diže se od stola. — Ne plačite. Vratite çÍ u svoju sobu. Ja ću se pobrinuti.

Linda obriše oči i pri tome razmaže boju, pa izađe.

— Koga vraga radite ovdje? — upita Lisa Taglia kad su ostali nasamu.

— Postavio bih vam pitanje u vezi s izvještajem — odvrati mršavi i niski Taglia. Sjeo je u naslonjač. I Lisa sjedne.

— Nema tu što da se pita — reče Lisa. — Ja sam naručila taj izvještaj. Mislim da su rezultati neuvjerljivi.

— Nisam ja četiri godine radio na tome da biste vi sada samo tako to odbacili. Ne znate kako je teško s Goldfarbom i Leonovom. Morao sam ih moliti. Morao sam ih podnositi, te čudake, a vi biste poništili taj projekt.

— Tako je.

Taglia se nagne.

— Neću to dopustiti, Liso. Ne smijete prikratiti grad za nešto što mu je potrebno: način prijevoza. Ne mogu u to vjerovati.

— Nemam povjerenja u to, Joe. I sami znate da ta dva pronalazača nisu baš stabilna, da su čudaci. Možda bismo mogli imati teškoća o kojima i ne sanjamo. Što će se dogoditi ako se nečiji atomi izgube putem? Ili se nađemo sa dvije slične osobe? Ne znam kako bismo

mogli sada iskorištavati taj TPM, služiti se kablovima da bismo povezali stanice i slati ljude pomoću tih kablova. To bi nas moglo previše stajati.

— Vidim da ste sitničavi — reče Taglia — i zato biste anulirali TPM. Leonov šeće amo-tamo po laboratoriju pomoću tog sustava i zabavlja se. Prelazi iz jednoga kuta laboratorija u drugi i smije se.

— Laboratorij je mali i zatvoren prostor. Što bi se dogodilo kad bismo se htjeli premještati s jednoga kraja grada na drugi?

— Goldfarb tvrdi da prema njegovoj teoriji udaljenost nije važna, ali sam ne bi pokušao.

Očito se Taglia zaletio. Činilo se da je to pažalio.

— Pa — napomene Lisa — ako teoretičar nema povjerenja u svoj izum... — pogledala je u Taglija — zašto bih ga imala ja?

— Dobro, Liso. Bolje je da vam sve kažem. TPM funkcionira na vrlo veliku udaljenost. Na pet tisuća kilometara.

— Kako znate? — zainteresirala se Lisa i počela grepsti noktima po stolu.

— Goldfarb je poslao Leonova u San Francisco prije šest mjeseci s dijelom njihova uređaja. Trebalo nam je vremena dok ga nismo otkrili. Utvrdili smo da je Leonov sagradio jednu kabinu TPM iza kineskog restorana. Goldfarb je ondje naručivao svoj objed i slao Leonova da mu ga donese pomoću TPM. Mi to, dakako, nismo htjeli iznositi u izvještaju, ali vidim da je možda trebalo da to učinimo. — On pogleda Lisu. — Odnijet ćemo onu kabinu i morat ćemo prisiliti ondašnje ljude da o tome šute. Već smo im zaprijetili da ćemo im poslati psihijatre. Doktor Myers je spreman da potpiše potrebne papire.

Taglia se znojio. Izvadio je rupčić i obrisao lice.

— Nesretnici — reče Lisa. — Ne mogu vjerovati.

— Vi ne smijete odbiti taj izvještaj samo tako — napomene Taglia. — Glas mu je podrhtavao. — Ići ću gradonačelnici Greeley. Neću dopustiti.

— Idite samo k njoj — odvrati Lisa. — Ako i uspijete doći do nje, vi znate da će osnovati drugi odbor kako bi proučio prihvatljivost vaše teze i da će to potrajati godinu dana. I ja vas posvuda mogu blokirati. A sada izlazite odavde. Imam posla.

Taglia se diže.

— Mislite da ne znam da kuhate nešto? — on će blago. Lisa se odjednom zapita ne zna li on možda njezine planove. Smiješno. On ne može ništa znati, inače bi pomogao. — Vi se želite tim izumom poslužiti za vlastite ciljeve. Niste vi tako glupi da biste ga poništili iz neznanja ili iz straha. Neću to dopustiti.

Ona se diže stisnutih šaka.

— Ako odmah ne izađete — reče ona — izbacit ću vas.

On se okrene i izađe zatvorivši vrata. Lisa sjede u naslonjač. Ruke

su joj podrhtavale. Proklet bio. Vjerojatno sam ga sad i učvrstila u uvjerenju koje je imao o meni — pomisli Lisa. Znala je da je ne voli osobito, ali dosad još nije toliko ispoljio svoje ogorčenje. Sad je imala nov problem. Da li Joe Taglia zaista ne može ništa učiniti? Zar zaista nema načina?

*

Amanda je tražila da Lisa posjeti neke dijelove grada, kako bi pokazali ljudima da se više strukture zanimaju za njihove teškoće. Više bih saznala — pomisli Lisa — kad bih s ljudima razgovarala telefonski.

Na pločnicima su se počeli skupljati ljudi. Lisa opazi u skupini nekoliko novinara.

»Bilo bi dobro da im posvetimo nekoliko minuta«, pomisli.

Približila se skupini i ona opazi nekoliko kamera u rukama novinara. Čudno — pomisli — inače mi nisu pridavali baš neku osobitu pažnju s kamerama. Vjerojatno pripremaju nekakvu specijalnu emisiju. Ona pozdravi reportere.

— Kako je Bernie? — zapita jednoga. Odmah su prema njoj gurnuti mnogi mikrofoni.

— Joe Taglia je prije jednog sata održao konferenciju za štampu — vikne neki muški glas. Nije vidjela onoga koji je govorio. — On tvrdi da želite poništiti izvještaj koji vam je podnesen a tiče se transporta. Je li to istina?

»Proklet bio«, pomisli Lisa gledajući mikrofone.

— On uvjerava — nastavi glas — da vi uskraćujete gradu povoljan sustav transporta iz osobnih, tajnih razloga.

Lisa je napokon otkrila tko je to pita. Bio je to Jan Ortega. Kao da mu se brk nakostriješio od bijesa. Znala je da je neće samo tako pustiti. Bio se proslavio svojim klevetničkim uvodnicima. Lisa je pokušavala ostati mirna.

— Ja sam, zapravo — reče ona — odlučila da poništim izvještaj o sustavu koji je nedovoljno proučen i koji bi samo povećao naše teškoće. — Usta su joj se osušila. — Imam zakonsko pravo da tako postupim, a Joe Taglia krši i savezne i općinske zakone braneći neprovjerene izume.

— Taglia tvrdi da je taj TPM. kako ga on naziva, nepokvarljiv i da omogućuje ljudima da se kreću gotovo trenutno u bilo kojem dijelu grada. — Ortega nije želio pustiti temu.

Svi su odjednom zašutjeli. Lisa je osjetila mučninu.

— Mislim — reče ona pokušavajući se nasmiješiti — da Joe Taglia i ja dajemo različito značenje riječi nepokvarljiv. Valja staviti na kocku nešto što nije dovoljno prokušano i pod kontrolom. — (»Nadam se da nije spomenuo onaj prokleti restoran«, pomisli ona.) — Hoće li netko od vas riskirati da bude ovdje rastavljen na molekule da bi bio

ponovno sastavljen u Bronxu? Mogli biste izgubiti pamćenje. Mogli biste se ondje naći s tuđom glavom. — Netko se u skupini nasmije. — I kriminalci su se zanijeli tim uređajem. Mogli bi opljačkati bilo koga od vas ovdje i naći se slijedeće sekunde u Forest Hillu. Za policiju nesnosna stvar. Moram razmisliti o tom projektu, proučiti posljedice... Mislim da nam Joe Taglia nije načinio uslugu pripovijedajući tako neiskreno o uređaju koji nije iskušan. Sjetite se što se dogodilo onda kad su na tržište bačeni neki nedovoljno testirani proizvodi.

Činilo joj se da joj je skupina naklonjenija. Lisa je pogledala Ortegu i opazila da sprema novo pitanje.

— O svemu ovome dat ću izjavu poslije — reče ona — Sad se moram vratiti u ured. — Ona odgurne mikrofone.

*

Lisi nije bilo jasno kako se ispetljala sa službenom izjavom. Djelovala je iskreno, sigurna u situaciju, sjedila je za stolom, ali nije imala talenta za demagogiju kao Joe Taglia. Nisam znala — pomislila je — da jedan mršavi patuljak može tako izgledati na televiziji. Gad. Tko bi rekao da će imati petlju da učini tako nešto? Netko je stajao iza njega. Samo ga je jedna osoba u gradu u to mogla uvjeriti. Naslonila je glavu na ruku. Oh, Dane — pomislila je — zašto imaš tako malo povjerenja u mene? Počela je grepski po stolu.

Istina, čovječanstvo bi uz pomoć takva izuma moglo pobjeći iz svoga zatvora i naći put prema zvijezdama.

Ali, trebalo joj je vremena. Dan i Taglia su joj sputavali ruke. Htjeli su nametnuti TPM sredini koja nije bila spremna na to. Došlo bi do zbrke. Što bi se dogodilo kad bi pobjegao iz zatvora netko tko nije još zreo za slobodu? U mislima je gledala mnoštvo ljudi kako napuštaju gradove, kako preplavljuju mjesta koja nemaju TPM. Došlo bi do krvoprolića i cijeli bi sistem morao biti uništen, a prestrašeni stanovnici bi se ponovo natrpali u betonske zamke...

Otvore se vrata njezina ureda.

— Došao je Dan Gorton — najavi noćni čuvar.

— Neka uđe — reče ona i osjeti odjednom da se smiruje. Dan uđe i zatvori vrata.

— Čestitam! — viknuo je ironično. — Učinila si briljantan posao odbacivši sve one smiješne prigovore oko TPM.

— Stojiš li ti iza Taglija, Dane? On je pogleda.

— Stojim. I ponosim se time. Netko je to morao načiniti. Pretpostavljam da još držiš kako možeš uvjeriti Amandu u razboritost svojeg postupka. Možda vjeruješ u sav onaj ričet kojim si nas napajala danas. Opet ignorancija...

— Dane...

— Nećeš se izvući, Liso. Ja imam utjecaja na Amandu. Bude li trebalo ići ću i dalje. Poljubit ću je. To bi bilo unosnije nego u tvom

krevetu...

— To je sve?

— Lisa, ja...

— Je li to sve? Poslušaj sad mene.

— Hajde, ispucaj se...

Sjela je na naslonjač.

— Znam da je TPM vjerojatno siguran uređaj, ali mislim na društvene posljedice, Dane. Misliš li da će se ljudi služiti njime samo kao metroom? Moraš se suočiti s invazijom mnoštva. Ljudi će moći otići bilo kamo. Misliš li da neće iskoristiti tu mogućnost? Neće ih biti briga za ono što je na drugoj strani puta.

On je razmišljao.

— Što onda misliš?

— Dane — ona će blago — gradovi umiru. Ničemu ne služi ako ih pokušamo sačuvati. Možda su stanovnici pristaništa zadovoljni, ali ostali se osjećaju kao u zamci. Mi to možemo promijeniti, ali treba vremena, da se za to pripravi stanovništvo. Mogli bismo stići na bilo koji kraj Zemlje. Ne bismo zbog posla morali ostati na jednom mjestu. Mogli bismo živjeti bilo gdje i raditi bilo gdje. Živežne namirnice i materijal bi nam se donosili. Bude li bilo tko trebao kvalificiranu radnu snagu, mogli bismo je onamo poslati odmah. Dođe li do poplave, elementarne nesreće, ciklona, dobrovoljci za spašavanje bili bi odmah na mjestu događaja. Mogli bismo imati i novu vrst radnika koji bi mogli poći svakamo. Bili bi nam otvoreni svi sunčevi sustavi. Neograničene mogućnosti...

Zašutjela je i promatrala Dona. Zatim je nastavila.

— Ne smijemo se prenagliti. Moramo naći vremena da sredimo materijal i opremu i da pripremimo ljude. Dakako, postupno. Valja razgovarati sa stanovnicima prenapučenih područja kako bi se neki mogli iseliti, da bi se mogle sagraditi nove kuće, ustanoviti gdje su ljudi potrebni i kamo bi oni najradije išli. Htjela bih da se grad ugasi. Svi bi gradovi trebali odumrijeti. Zato treba odgoditi TPM. Inače će se bespotrebno produživati život ovoga grada i svih ostalih.

Dan je šutio gledajući u pod. Neko je vrijeme Lisa pomišljala da nije shvatio, da je u tome gledao samo grandiozna maštanja. Zatim je digao glavu.

— Ja ću ti pomoći, Liso. — Riječi su mu teško izlazile iz usta. Oči su mu blistale. Znam što treba reći Amandi. Znam kako je mogu uvjeriti da odgodi projekt i ona će znati kako da postupi. Probudit ću u njoj majčinski instinkt. Ona na druge gleda kao na svoju djecu.

Znači, Dan je u tome imao nekakvu ulogu. Ali planer nije bio. Prišao je Lisi i uhvatio je za ruke.

— Oprosti mi, draga. Pretpostavljam da nisam imao dovoljno povjerenja u tebe.

I nisi — pomisli ona. Sjećanje na to još će dugo stvarati branu među njima. On je bio spreman kao i Joe Taglia, pretpostavljati da ona radi samo u vlastitom interesu, da popušta strahu i neznanju. Promatrala je njegove ruke kojima je držao njezine. Sjećat će se ona toga. Odjednom ju je obuzeo umor.

— Moram se vratiti kući — promrmljala je.

*

— Odlazim.

Lisa skine kaput i pogleda Ramona. Okretao je prsten oko prsta.

— Nije to ništa novo — primijeti ona.

— Neću se vratiti. — On obori svoje crne oči. — Ovdje nema ničega za mene.

— Onda idi. — Zijevalo joj se. Ramon se uputi prema vratima. — Žao mi je, Ramone...

Ali Ramon je već izašao. Lisa sjedne na kauč.

Ramon se smiješio Adi, drugoj Adi, što je spavala u zipki.

— Želim za nju drugo mjesto, drugi svijet. — Stisnuo je Lisinu ruku. — Želim sunca i cvijeća u njezinoj kosi.

Nadam se da ćeš naći ono što želiš, Ramone — pomislila je. — Nadam se da ćeš naći ono što tražiš. Svijet će se promijeniti, Ramone. Budi pripravan, zgrabi ga.

Lisa se diže i ugasi svjetla. Na ulici se čulo zavijanje sirene što je brzala preko umirućega grada.

Roger Dee: Nepoželjni stanar

Unwelcome Tenant

Preveo *Gavrilo Vučković*

Desilo se to neposredno prije nego što je dostigao nultu točku, tu ničiju zemlju u svemiru gdje su se oslabljena gravitacijska polja dvaju planeta spajala i potirala.

Maynard je svoju pažnju podjednako obraćao prozirnom mjehuriću, smještenom u Meinzovu klatnu, i prednjem i zadnjem otvoru ugrađenima u čeličnu oplatu kontrolne kabine. Osluškivao je pažljivo ravnomjerno kuckanje Geigerova brojača i tihi šum pročišćavača zraka; usprkos beštežinskom stanju i totalnoj odsutnosti ravnoteže bio je potpuno miran.

Ali duboko u sebi, ispod svoje istrenirane mirnoće, Maynard je osjećao sve veći trijumf, slavodobitno likovanje, potpuno nezavisno od njegova naučnog ponosa. Osjećaj da je pionir, avangarda jednog pobjedonosnog naroda, zanosio ga i pojačavao oduševljenje u njemu kada je okrenuo oči prema prednjem otvoru kroz koji se vidio Mars, okrugao i crvenkast — pjegavi, enigmatični disk obećanja.

Bio je sada pri kraju drugog dana putovanja i savladao je otprilike polovinu razdaljine koju je morao prevaliti. Atomske mlaznice odavno su prestale raditi, u trenutku kad je postignuta potrebna brzina, i ponovo će proraditi tek kad bude potrebno da uspore njegovo približavanje. Središnja točka nalazila se neposredno pred njim; za samo nekoliko minuta on će napustiti polje Zemljine privlačnosti i početi slobodan pad u gravitacijsku zonu crvenog planeta.

Promatrao je kobaltnu kuglu Meinzova klatna kako podrhtava na tankom kvarcnom končiću s prvim daškom oslobađanja od Zemljine gravitacije, kad je naišao strah.

Užas ga je pogodio odjednom, galvanski, ispraznivši iz njega sav razum i sve osjećaje. Kontrolna kabina okretala se vrtoglavo pred njegovim očima, a panika koja ga je zahvatila bila je nekako monstruozna, ključajući iz nejasnih dubina podsvijesti. Sav se sledio, gotovo ne dišući, kao čovjek paraliziran snažnim električkim šokom.

Nije to bio strah od smrti. Nije to bio čak ni njegov vlastiti strah.

Bila je to slijepa panika. Nečega u njemu o čijem postojanju nikada nije ni slutio, Nečega što je vrištalo bezglasno u besmislenoj manijačkoj stravi i borilo se da oslobodi Sebe od njega.

Bio je razdiran tom borbom u toku jednog beskrajno dugog trenutka, a onda se sve završilo. Osjetio je kako se Ono isplelo iz spona njegova duha, kao luđak koji se grčevitim uvijanjem izvukao iz luđačke košulje, a zatim je počelo padati natrag prema Zemlji, sve dalje od njega. Mogao je osjetiti sasvim jasno kad se jednom našlo izvan njega — neku zlobnu, neshvatljivu Stvar koja je brzo tonula prema smaragdnom srpu Zemlje.

Za trenutak je sjedio ošamućen, dok mu se dah ponovo vraćao u pluća, a čelikom obložena kabina stabilizirala se pred njegovim ukočenim pogledom. A kad je Ono nestalo u daljini i kad nije više osjećao mahnitanje Njegova terora, preplavio ga je osjećaj brze, neograničene slobode, kakvu doživljava neki vatreni ždrijebac kad se, neočekivano, oslobodi svoga jahača.

On je još bio Robert Maynard, ali s jednom razlikom.

Bio je slobodan.

*

Osjećaj apsolutne slobode zgranuo ga je. Prvi put u svome životu posjedovao je potpuno sebe, bio kompletno, ničim pomućeno biće. Mogao je osjetiti kako mu se svijet i dalje širi, dosežući u svaki skroviti dio njugova duha i preuzimajući kontrolu nad funkcijama o postojanju kojih nikada dotad nije ni sanjao.

Nametala mu se jedna usporedba u savršenoj egzaktnosti detalja: on je bio sličan nekom čovjeku koji su budi iz nejasna, maglovita svijeta sna i odjednom ustanovljuje da je ono što mu se prije činilo kao jedna jedina mala soba zapravo golema, prostrana kuća. Bilo je i drugih prostorija osim one skučene odaje u kojoj je on bitisao cijelog svog života — prostorija u kojima je sve do maloprije stanovalo Nešto drugo, ali koje su ležale otvorene i spremne samo za njegovu vlastitu upotrebu, sada kada je otišao njihov Stanar. Do maloprije, njegovo ja zauzimalo je samo bijednu desetinu njegova mozga; s odlaskom uljeza, on je postao vlasnik cijelog svog duha.

A isto tako iznenada, kao i spoznaja o tome što se dešavalo s njim i zašto, njegova nevjerojatno povećana inteligencija sredila je sve detalje tih zbivanja u jasnu i preglednu sliku.

On je cijelog svog života služio kao domaćin jednoj parazitskoj inteligenciji, a da ni sam toga nije bio svjestan. Kretao se po Njenim diktatima, provodio svoju vlastitu volju samo kad je Ono spavalo ili bilo umorno ili nepribrano, nikad ne uspijevajući potpuno u nekom svom vlastitom nastojanju zato što je Ono imalo kontrolu i moralo da bude slušano. I dok je sada .istraživao ispražnjene prostorije svog upravo oslobođena duha, njemu postade jasno da je Ono bilo samo jedno od mnogih, da su svi Zemljani imali Stanare kao što je Ono — nedokučiva parazitska bića koja su kontrolirala ljudsku životnu snagu i održavala se zahvaljujući njoj.

Mislio je: *Nije ni čudo što na Zemlji imamo ratove! Nismo uspjeli stvoriti zajednički temelj za sporazum zato što smo pod Njihovom prisilom. Oni znaju kakve su naše sposobnosti i huškaju nas jedne na druge, da ne bismo upoznali i uništili Njih. Sue što je Čovjek ostvario, uspio je ostvariti unatoč Njima.*

Pogledao je novim očima ploču s instrumentima ispod prednjeg otvora i začudio se jednostavnosti stroja koji su oni kontrolirali. Maynard je, u prvom redu, bio astrofizičar i posjedovao je vrlo skromno znanje o atomskom pogonu; sada mu je svaka funkcija broda bila jasna već na prvi pogled. Eksperimenta radi nacrtao je grafikon putanje koju je napravio kroz svemir i u minutu točno izračunao koliko će još vremena proći prije no što motori počnu kočiti radi pristajanja.

Digao je pogled prema prednjem okruglom prozoru gdje je visio crvenkasti disk Marsa, jasno ocrtan prema crnoj, baršunastoj pozadini svemira, kao crveni dragulj među nasumce rasutim manjim dijamantima dalekih zvijezda.

Neko vrijeme sjedio je sasvim mirno na komandnom kauču, misleći napeto, okušavajući novu moć svoga duha, kao što bi provjeravao fleksibilnost jednog svoga novog uda čijeg je postojanja upravo postao svjestan.

Njegov je prvi zaključak bio neizbježan: Stanar ga je napustio zato što nije mogao egzistirati izvan Zemljine gravitacije. Bio je prisiljen da izađe iz njega ili da ugine, i zahvaljujući tome on je postao prvi stvarno slobodan čovjek.

Oni nisu bili nepobjedivi. Nisu bili čak ni naročito inteligentni, usprkos svome daru parazitske kontrole, inače bi njegov vlastiti Stanar na vrijeme shvatio u kakvoj se opasnosti nalazi. Činjenica da su Oni bili bića uvjetovana gravitacijom omogućila mu je da sagleda prvu neotpornu točku u njihovu oklopu, Ahilovu petu koja je obećavala spas za ljude. A zacijelo postoje i drugi načini da ih se oslobodimo, i on je sada kao prvi slobodni čovjek, bio odgovoran da se pobrine i učini sve pripadnike svoje vrste slobodnima kao što je i on sam bio.

Zamišljao je harmoničnu integraciju jedne Zemlje naseljene slobodnim ljudima i jasno vidio visine do kojih bi se ljudi mogli vinuti, oslobođeni jednom svojih Stanara. Njegove vlastite mogućnosti, sada dok ih je sumirao, zaprepašćivale su ga svojom širinom. Nije bilo nikakvih ograda onome šta je mogao učiniti, nikakvih granica znanju koje je mogao akumulirati i upotrijebiti.

Eto, što stvarno znači biti Čovjek. Mogu osloboditi svijet. Kao Mojsije, mogu izvesti svoj narod iz ropstva.

Misao mu je ozarila lice, ispunila ga žarom anticipiranog trijumfa. Sve je izgledalo tako jednostavno, sada kada je bio slobodan...

Za nekoliko sati on će se spustiti na Mars i tamo instalirati laserski

odašiljač, da se javi naučnoj fondaciji, koja ga je i poslala ovamo. Neće moći kazati istinu svojim kolegama, zato što su oni još bili u ropstvu, a nipošto nije smio upozoriti njihove Stanare; ali moće će izmisliti neku na izgled prihvatljivu priču o silnim bogatstvima na Marsu, priču koja će dati povoda drugim i većim ekspedicijama da jatomice krenu za njim. Uz pomoć ostalih slobodnih ljudi moći će osnovati jednu novu civilizaciju na crvenom planetu i iznaći načine kojima će prenijeti bitku natrag na Zemlju i potpuno iskorijeniti Stanare. Trebat će dosta vremena za to, ali na kraju će ljudi biti slobodni.

Meinzova centrifuga polako se pomicala, blago njihanje njene kobaltne kugle označilo je prijelaz iz Zemljina u Marsovo polje gravitacije. Maynard je osjetio prvu majušnu senzaciju vlastite tjelesne težine i postepeno vraćanje ravnoteže dok mu se tijelo prilagođavalo sve većoj sili nove gravitacije.

S povratkom ravnoteže odjednom mu postade jasno da sjedi naglavce i zato se okrenuo prema kontrolnoj ploči da izvrši potrebnu korekciju. Kabina je počela polako rotirati i ispravljati se, sve dok crveni disk Marsa nije došao u položaj ispred i ispod prednjeg otvora. Mainzovo klatno prestalo je oscilirati, a mala kobaltna kugla visila je kruto na kraju zategnuta kvarcnog vlakna.

Sada se već uveliko nalazio u polju Marsova gravitacijskog polja. Napravio je brz proračun (za koji bi mu ranije bili potrebni sati mučnog naprezanja) i ustanovio da će točno nakon deset sati aktivirati prvu mlaznicu za kočenje. Njegov mali brod poletjet će u blago zategnutoj tangenti, da bi izbjegao čudne orbite dvaju majušnih mjeseca, a onda će mu biti potrebno još samo nekoliko minuta da se spusti na svoje odredište.

S uzbuđenjem je promatrao kako crveni disk Marsa sve brže izrasta u pjegavi globus, pomalo već zamućen na svojim rubovima zbog refrakcija atmosfere. Tamo dolje, na mrtvom tlu tog drevnog svijeta, on će instalirati opremu i poslati svoju trijumfalnu poruku Zemlji, tu fabuloznu likujuću laž koja će navesti ostale ljude da masovno krenu prema crvenom planetu.

Slobodni ljudi! Supermeni, bolje rečeno, u jednom novom, slobodnom svijetu. A tada ništa neće biti nemoguće!

*

Kasnije je aktivirao mlaznice za kočenje i osjetio kako se meki, spužvasti madrac sjedala pod njim polako odiže uslijed sve manje brzine broda. Sada je već uvelike ponirao u predviđenoj spirali, i svega nekoliko kilometara dijelilo ga je od blistave budućnosti.

Legao je natrag na kauč, osmjehujući se, dok mu je mozak bio zauzet porukom koju će odaslati laserom na Zemlju i planiranjem kampanje koju će organizirati. Godine će proći prije nego što će se

ljudi uspjeti potpuno osloboditi svojih Stanara, možda i više desetljeća, ali vrijeme nije važno. Bio je to u biti jednostavan zadatak, zato što će on i oni koji dođu poslije njega biti slobodni od Njihove prisile — ničim pomućeni, nesputani, supermeni za koje vrijeme ne znači ništa.

Krajnji ishod može da bude samo pobjeda...

Nešto je oštro udarilo o njegovu novu svijest, nekakav ledeni pipak strane, tuđe inteligencije, koja je oprezno opipavala svoj put. Osmijeh se sledi na njegovu licu i on se kruto uspravi na sjedalu, sav ošamućen neočekivanom stravom od onoga što mu se sada događalo. Onda opipavanje prestade, a gladna Inteligencija izvan njega pokulja mu u mozak kao dim u praznu prostoriju, neodoljivo gušeći njegov slabašan pokušaj da pruži otpor.

Ustao je i prišao prednjem otvoru, zureći tupo u sve bližu pješčanu pustoš dolje ispod sebe i pokušavajući da se prisjeti kakva li je ono veličanstvena stvar bila o kojoj je maloprije razmišljao. Ili je to možda bio samo san? Negdje u najudaljenijim dijelovima njegove otupjele svijesti oformila se jedna misao i isplovila kao mjehurić do površine njegove svijesti; a onda je baš kao mjehurić prsnula, i njeno značenje bilo je izgubljeno za njega.

Stanari su postojali na Zemlji, govorila je ona. Zašlo ne bi postojali i na Marsu?

Roger Zelazny: Veliki spori kraljevi

Big Slow Kings

Prevela *Mirjana Živković*

Drax i Dran sjedili su u velikoj prijestolnoj dvorani Glana i razgovarali o životu. Zbog svoje nadmoćne inteligencije i psihe, kao i zbog toga jer su bili jedini preživjeli pripadnici vrste Glan, njih dvojica vladali su zajedno planetom i svojim jedinim podanikom, Zindromom, dvorskim robotom.

Posljednja četiri stoljeća (vrijeme je za njih teklo sasvim sporo) Drax je razmišljao o mogućnosti postojanja života na drugim planetima galaksije.

— Drane — rekao je svome suvladaru (koga je već mučila radoznalost o čemu Drax razmišlja). — Drane, nešto mi se mota po glavi. Možda postoji život na drugim planetima galaksije.

Njihov maleni svijet načinio je nekoliko krugova oko svoga sunca prije no što je Dran smislio odgovor.

— Slažem se — rekao je najzad. — Možda postoji. Poslije nekoliko mjeseci Drax je nastavio:

— Ako je tako, onda bismo ga trebali potražiti.

— Zašto? — upitao je Dran istom hitrinom, što je Draxa navelo na pomisao da je i sam sve vrijeme razmišljao o tome.

Pažljivo je odmjerio sljedeću misao, ispitujući je riječ po riječ u pločastim šupljinama svoje reptilske lubanje.

— Naše kraljevstvo sasvim je opustjelo — primijetio je Drax. — Bilo bi lijepo da ponovo imamo mnogo podanika. Dran ga je pogledao upitno, a zatim lagano okrenuo glavu. Jedno oko je sasvim zatvorio, dok mu je drugo ostalo poluotvoreno. Znatiželjno je zurio u svoga suvladara, čiji se izgled, kao što je i očekivao, nije promijenio otkako ga je posljednji put pogledao.

— Is tim se slažem — rekao je kimnuvši glavom. — Što predlažeš da poduzmemo?

Ovaj put Draxov pogled bio je sumnjičav.

— Mislim da bi trebalo ispitati ima li života na drugim planetima u galaksiji.

— Hmm.

Dvije brze mijene godišnjih doba prošle su neopaženo prije no što je Dran dodao:

— Moram malo razmisliti o tome.

Poslije određenog razdoblja, koji se Dranu učinio dovoljnim za razmišljanje, on se nakašljao.

— Jesi li dovoljno razmišljao?

— Nisam.

Drax je s naporom uspijevao da ga gleda u oči na raskošnom vodoskoku plavičaste svjetlosti što se nekoliko puta smanjila i ponovo rasula po dvorani dok je on čekao.

— Zindrome! — konačno je pozvao Dran.

Robot je usporio svoje pokrete gotovo do nepomičnosti kamene statue da bi se prilagodio svojim gospodarima. Iz lijeve ruke virila mu je peruška.

— Zvao si me, veliki gospodaru Glana?

— Da, Zindrome, vjerni podaniče. Da li još funkcionira neki od onih starih svemirskih brodova koje smo sagradili u sretnim vremenima, ali ih nikada nismo upotrijebili?

— Provjerit ću, veliki gospodaru.

Za trenutak se učinilo da je robot neznatno promijenio položaj

— Postoji ukupno tri stotine osamdeset dva broda — izvijestio je Zindrom — od kojih su četiri u dobrom stanju, veliki gospodaru. Provjerio sam sve operacione veze.

— Draxe — umiješa se Dran — ponovo si samovoljno pripisao sebi moći na koje nemaš prava. Trebalo je da se najprije o tome dogovoriš sa mnom.

— Oprosti — reče drugi kratko. — Želio sam samo ispitati stvar, ako se ti odlučiš za ovako nešto.

— Pravilno si ocijenio moju odluku — kimnuo je glavom Dran — ali tvoja nestrpljivost kao da krije i neki posebni naum.

— Moj je jedini naum bila dobrobit kraljevstva — osmjehnu se Drax.

— Možda je tako, ali posljednji put kad si se pozvao na »dobrobit kraljevstva«, sukob koji je nakon toga uslijedio stajao nas je jednog od preostala dva robota.

— Bio je to dobar nauk za mene i iz njega sam izvukao valjanu pouku. Sljedeći put postupit ću promišljenije.

— Nadam se. A sada, vratimo se na ekspediciju. Koji dio galaksije namjeravaš najprije ispitati?

Uslijedila je pauza od nekoliko brzih godina puna napetosti.

— Mislio sam — promrmlja Drax — da ti vodiš ekspediciju. Budući da si mnogo zreliji vladar, umio bi mnogo bolje od mene ocijeniti da li je nešto dobro ili nije za naše kraljevstvo.

— Da, ali tvoja je mladost mnogo pogodnija za taj posao. Ti ćeš znalačkije upravljati ekspedicijom.

Dran je blago istaknuo riječ znalačkije.

— Mogli bismo obojica krenuti u odvojenim brodovima — predložio je Drax. — To bi bilo najumješnije...

Njihovu žučnu raspravu prekinuo je za trenutak zvonak, metalni glas.

— Gospodari — rekao je Zindrom — vrijeme trajanja radioaktivnog materijala već je na kraju. Još samo jedan brod funkcionira.

— Završimo raspravu, Drane. Pođi ti. Samo ti možeš upravljati tim brodom.

— A tebe da ostavim da stvaraš neprilike i uzurpiraš moć na koju nemaš pravo? Ne, idi ti!

— Što ne bismo pošli obojica — predložio je ponovo Drax.

— Baš lijepo. Pa da ostavimo kraljevstvo bez vladara. Takva mudrovanja dovode samo do političkih pomutnji.

— Gospodari — umiješao se ponovo Zindrom — ako netko ubrzo ne pođe, i posljednji brod postat će neupotrebljiv.

Obojica su pažljivo pogledala svoga slugu, zadivljeni brzim lancem logike u njegovoj jednostavnoj izjavi.

— U redu — osmjehnula su se obojica u isti mah — pođi ti!

Zindrom se pokorno poklonio i izišao iz velike prijestolne dvorane Glana.

— Možda bi trebalo naložiti Zindromu da konstruira nekoliko svojih kopija — predložio je oprezno Dran. — Kada bismo imali više podanika, mogli bismo posvršavati mnogo više stvari.

— Zar si zaboravio naš nedavni dogovor? — upitao je Drax. — Previše robota dovelo je prošli put do nereda u kraljevstvu... a tada netko postaje odveć ambiciozan...

— Nisam siguran da li tvoja posljednja aluzija krije u sebi i jednu prešutnu optužbu — počeo je pažljivo Dran. — Ako je tako, onda ti moram skrenuti pažnju na prenagljenost takva suda, kao i podsjetiti na to tko je došao na misao o zaštitnom paktu s Mono-robotima.

— Zar misliš da bi bilo drugačije da smo nastavili umnožavanje organskih podanika? — upita Drax.

— Nipošto — odlučno je odmahnuo glavom Dran. — Postoji izvjestan iracionalan element u rasulu organskih bića, zbog čega su manje pouzdani pri izvršavanju naređenja nego strojevi. Konačno, naši roboti nisu nam otkazali poslušnost kad smo im naredili da se unište međusobno. Neodgovorni organski podanici ili postupe tako kad im nitko ne kaže, što je prilično primitivno, ili te ne poslušaju kad im to narediš, a to je nedopustivo.

— Tako je — osmjehnu se Drax jednim od svojih naročitih osmijeha, koji je pažljivo čuvao milenijima za ovakvu priliku. — Što se organskog života tiče, jedina pouzdana stvar jest da je to nepouzdan život...

— Hmm — Dran je sasvim suzio zjenice. — Moram razmisliti o tome. Kao i većina tvojih zamisli, i ova krije u sebi neku lukavu začkoljicu.

— Uvjeravam te da nisam imao nikakvih primisli. To je jednostavno plod duga iskustva s tim stvarima.

— Hmm.

Dranovo razmišljanje prekinuo je Zindromov dolazak. Robot je držao dvije smećkaste mrlje u metalnim šakama.

— Već si se vratio, Zindrome? Šta imaš to? Uspori da možemo vidjeti.

— Zasad su pod narkozom, veliki gospodari. Te brze pokrete izaziva njihovo povremeno disanje koje na vašoj mrežnjači izaziva nezgodne vibracije. Ako im dam još nekakav sedativ, to bi ih moglo uništiti.

— Nipošto — usprotivio se Dran. — Pa ipak, moramo pažljivo promotriti naše nove podanike. Uspori ih, dakle, još malo, ali budi pažljiv.

— Opet izdaješ naređenje bez... — pobunio se Drax, ali iznenada ga je prekinula pojava dva kosmata dvonošca.

— Toplokrvni? — upitao je kratko.

— Da, gospodaru.

— To znači da im je vijek vrlo kratak.

— Tako je — potvrdi Dran. — Ali ne zaboravi da se ta vrsta vrlo brzo razmnožava.

— Čini mi se da imaš pravo — kimnu Drax. — Reci mi, Zindrome, da li oni predstavljaju spolove neophodne za razmnožavanje?

— Da, gospodaru. Postoje dva spola kod ovih antropoida, tako da sam ih morao ponijeti dvoje.

— Bilo je to vrlo mudro. Gdje si ih našao?

— Nekoliko milijardi svjetlosnih godina odavde.

— Pusti ih van i pođi po još nekoliko primjeraka njihove vrste. .

Bića iščezoše u trenu. Činilo se da se Zindrom uopće nije pomakao s mjesta.

— Imaš li goriva za novi put?

— Da, gospodaru, ima ga ponovo u izobilju. Robot je nestao nečujno.

— O kakvim ćemo državnim poslovima sada razgovarati? — upita Drax.

— Predlažem da najprije razmotrimo nekoliko različitih mogućnosti, a onda da se opredijelimo za jednu.

— Dobra zamisao.

Razmišljanje je bilo u punom jeku, kada se vratio Zindrom. Ponovo se morao pretvoriti u nepomičnu statuu kako bi bio opažen.

— Što je novo, Zindrome? Jesi li zaboravio nešto?

— Nisam, moji veliki gospodari. Kada sam se vratio na svijet odakle sam prvi put donio uzorke, ustanovio sam da je tamošnja vrsta u međuvremenu toliko uznapredovala da je naučila upravljati procesima fisije. Onda je počeo atomski rat i svi su se međusobno uništili.

— Bio je to potpuno nerazuman postupak. Tipično za... kako bih rekao... za toplokrvnu nepostojanost.

Zindrom se blago pokrenuo.

— Imaš li još nešto izvijestiti?

— Imam, moji veliki gospodari. Dva primjerka te čudne vrste, koja sam ostavio ovdje, u međuvremenu su se toliko namnožila da su sada zaposjela čitav planet Glan.

— Trebalo je da nas o tome obavijestiš na vrijeme.

— Svakako, moji veliki gospodari. Ali ja sam bio odsutan i...

— Onda su nas oni sami morali izvijestiti šta rade!

— Gospodari, bojim se da oni uopće nisu svjesni vašeg postojanja.

— Kako se to moglo dogoditi? — upita Dran.

— Mi se nalazimo ispod nekoliko slojeva različitih kompaktnih stijena. Geološka razdoblja...

— Tvoja je osnovna dužnost da održavaš palaču i čistiš pod — prekinu ga Dran. — Da nisi opet tratio vrijeme na neke besmislice?

— Nisam, moji veliki gospodari! Sve se to dogodilo za moje odsutnosti. Odmah ću se pozabaviti čišćenjem.

— Najprije nam reci — naredi Drax — šta su još uradili naši podanici. Čini mi se da oni imaju nepristojan običaj da kriju stvari od nas.

— Nedavno su otkrili — nastavio je izvještavati robot — kako da kuju i tope metale. Prije spuštanja na Glan opazio sam da su usavršili razna oruđa za sječenje. Na žalost, odmah su ih upotrijebili u međusobnim obračunima.

— Hoćeš kazati — zagrme Dran — da su u kraljevstvu izbili neredi?

— Ovaj... bojim se da je tako, gospodari.

— Među mojim podanicima nedopustivo je samovoljno nasilje!

— Našim podanicima — ponovi Dran. — Moramo odmah nešto poduzeti.

— Slažem se.

— Izdao bih naređenje u kome bih zabranio sve aktivnosti koje izazivaju krvoprolića.

— Pretpostavljam da si imao na umu zajedničko naređenje — rekao je Drax.

— Svakako. Nisam zaboravio na tebe; samo me je zbunio ovaj toplokrvni građanski rat. Moramo sastaviti službeni proglas. Neka nam Zindrom donese pisaći pribor.

— Zindrome, donesi...

— Već je tu, gospodari.

— Vrlo dobro. A sada da vidimo kako ćemo . .

— Možda bih mogao očistiti dvor dok vaša visočanstva...

— Ne! Ostani ovdje! Začas smo gotovi.

— Hmm. »Ovim proglašavamo...«

— Ne zaboravi naše titule.

— Tako je. »Mi, doljepotpisana carska veličanstva Glana, ovim...«

Tanki snop gama-zraka neopazice je prošao kroz dva vladara. Vjerni Zindrom registrirao je impuls i bezuspješno pokušao skrenuti pažnju svojih gospodara na njega. Konačno, odustao je od daljih nastojanja sa stoičkom ravnodušnošću.

— Gotovo! — rekoše obojica uglas, razmetljivo mašući dokumentom. — A sada nam reci što je novo, Zindrome. Ali budi kratak, moraš ovo što prije razglasiti.

— Već je kasno, moji veliki gospodari. I ova vrsta je uznapredovala do civilizirana stanja, naučila je upravljati nuklearnom energijom i uništila je samu sebe dok ste vi pisali.

— Barbari!

— Toplokrvna neodgovornost!

— Mogu li sada očistiti dvor, veliki gospodari?

— Samo još trenutak, Zindrome. Najprije ćemo odložiti proglas u arhiv za buduću upotrebu, ako bi se ponovila neka slična situacija.

Dran kimnu glavom.

— Slažem se. Učini to, Zindrome.

Robot je uzeo proglas savijen u svitak i u trenutku nestao s vidika.

— Mislim — reče polako Drax — da unaokolo sada ima prilično radioaktivnog materijala...

— Vjerojatno je tako.

— Mogli bismo ga upotrijebiti kao gorivo za novu ekspediciju.

— Možda.

— Ovaj put treba reći Zindromu da donese dugovječnija bića s otmjenijim osobinama... nešto što bi bilo slično nama.

— To nije sasvim neopasno. Ali zato bismo mogli raskinuti zaštitni pakt s Mono-Robotima i narediti Zindromu da proizvodi vlastite kopije. Pod strogim nadzorom, razumije se.

— To bi također bilo opasno.

— Morat ću svakako pažljivo razmotriti tvoj prijedlog.

— I ja tvoj.

— Imali smo vrlo naporan dan — reče tromo Dran. — Hajde da malo odspavamo.

— Dobra zamisao.

Zvuci potmula hrkanja stali su se lagano razlijegati kroz neizmjerne eone vremena velike prijestolne dvorane Glana.